

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי

ב'בלי ירושלמי תוספתא

בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת במדבר תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.243.0563

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

רנב בועות. שבועות שתיים – פרק שלישי דף כד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רש"י תוספת

באיסור – הבא מעצמו לא אמר – ואם תאמר: והא נמי אייתא בדרביא במשנה דמיתאי ללשון: יש אוכל אכילה אחת ודחיב עליה ארבע חטאות ואשם אחר, וקושביש מוקדשין אף על גב דבאיסור הבא מעצמו הוא. וכן האוכל גיד הנשה של עולה בסוף פרק "גיד הנשה" (תולין קא, א) ויש לומר: דבבא באיסור הבא מעצמו על עצמו קאמר דלא אמרין, אבל

מקום פרוץ לקמן שפורי ודרי הקדוש דאסור תאב
מעצמו, דביקן ודא איירי חבא באסור, הבא
מעצמו – דא חלה ליה למינטק הקדש, אף על גב
דאסור על הכלעל.

האובל – בבלה ביום הכפרים – פסור – מנחן
פירוש הכפרים משמע דאירי אפלו
בנתבטל יום הכפרים... וקשיא: דלמנא אפלו
סוף פרק "עיד הנעדר" (תולין ק, א) בזמא בדיחא
לא לאברים עומדת – דא איסור ים הכפרים
מזדים, ואפלו למנא דאמר לאברים עומדים, ים
מתה בעל אסור אבר מן הדור חלוס אסור בבלה
איסור ים תחתיה בבבא באת, ורבי שנעון מודה
באסור ים תחתיה ודעו ים לומר: דאסור ים
הכפרים לא חיל לא חזיוו יסור לאדור מתה,
משום דאסור ביה איסור עשה שאניה וזבחה,
רכיב (דברים יז) "והחבת אכלת" – מא שאניה
זבוח אכל, אכלה אכל מה אתה זבוח – וזבח
לרביש יצאן קן אברסן אן גירא פירוש זה,
דאם קן למנא דאמר לא לאברים עומדת היכי
דאסור על הכלעל... וקשיא: דלמנא אפלו

[illegible][illegible]

הבאטור **האב מאליז** – כגון האוכל נבילה ביום הכפרים, דפליגי רבנן ושמעון, ודמחייבי ליה רבנן חטאת משום יום הכפרים. ואף על גב דהויא נבילה מקמי יום הכפרים, ואין איסור לחל על איסור – אבא חייל, דיום הכפרים איסור כולל הוא. דקדוש בין השמטה היא אסור לה נביליה ומותר בשחטה, על ליה יום הכפרים, מזג דאיתסר.

בְּאִשּׁוֹר הָבָא מֵאֵלֶיךָ. וְהָיָה
אֲמָרְיִן. בְּשִׁלְמָא לִרְשִׁי
רַבִּי שְׁמֻעֲוִן. דְּתַנְיָא. רַבִּי
לְבָבוֹת, וְלֹא אֲמָרוּ כִּינָה
מֵאִי עֲמֻקָּא דְרַבִּי שְׁמֻעֲוִן
אֶלָּא מִשּׁוּם אִשּׁוֹר כּוֹלֵל
לֵיה אִשּׁוֹר כּוֹלֵל. דְּתַנְיָא -
נְבִילָה בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים -
מִשְׁבַּחַת לֵה בְּלֹא וְהָן;
אֶלָּא מִשְׁבַּחַת לֵה, אֶלָּא
דְּרַבָּנָא. דְּאָמַר רַבָּנָא: "וְהָיָה
אֲמָר רַב מְרִי",
אֲשֶׁר יִתְּנוּ לֵה אִם אֵם
וּמִיָּרְפוֹת שְׁקִיעֵי וְרִמְשֵׁי
הַשָּׂאֵל? הָתָם כִּיּוֹן דְּמַעְיָעִי

נשבע לבטל את המצוה הזאת. **אלה לרבי יוחנן** – דמוקל כל בשרו שלם ומשום כחל, ועל כן רוצה בנפש בנילות איקומהו. כמו קשיא מיתא דרישא וספא. **בשמיטא** – ישיבעו שלא אבדו בשמיטת דחולותא אף על פי שמשבעו ועמדו, משום כחל. **אלה** – ישיבעו שאוכל בנילות דחולותא, ול מנחתא כל תרחול בנילות ולבטל שבעת דה סתא דהי יסיק; **אלה דרביא** – ולא גרס 'שבעת' כל דרביא, ודבי פירושא: דא תשני לעיל קשיא דרישא וספא – כאן כסתא כאן במפרש. **אלה** כולה בשבתא, ואוכלתין קראן ראויא לאכילת קראן רישא פטור – דרביא מופישא. כגון ערפא קראן ראיא לאכילתא. אבל בנילות ראיות לאכילתו, וראיה הוא דרביעי עליהו. ותו ואל קשיא אמר רבי רבי יוחנן, מנחתא כל דלא קאן אף בשעיר שלם. דהא 'אלה אכיל' סתמא קמיא, ואם אבל נבילה חיוב, בשרו כלל כסתמו המותרים ואסורים. ומתחסי אסורים על דיוכל. ולן מנחתא דהא 'אכיל' סתא קאמי, ומתחסי שבעתו דרביא המותרים, ואם לא אבל חיוב. **אף אן נמי תניא** – דרבנבילות ראיות לאכילת חשיב להו. **דתי אשתו אסורה** – אלמא אכילה איהו חשבי.

[illegible]

שבועות שנים - פרק שלישי דף כד עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
תוספות

ומאן דפטר דלית ליה איסור כולל כי אמר איסור מוסף בו - לא אורבי משמען קאי, דשמעתי ליה בהדיא לרבי שמעון דלית ליה איסור מוסף, בפרק "ארבעה אחים" (ביבמות לב, א) גבי נשא דין ואחר כך נשא מה, דקאמר רבי שמעון, איני חייב אלא משום אחת אשה בלבד, ולא חיל עליה איסור אשת אח אף על גב דאייתוסף בה איסור לבבי שאר אחין, אלא אשאר תנאי קאי, דלית להו איסור כולל אחת אלא איסור מוסף, גנון רבי יוסי בפרק "ארבעה אחין" (שם) דקאמר: אשת איש ונעושת חמורו ידון באשת איש, ואמר מרדכי בפרק "מוסף", איש אובל אכילה אחת בו - פירש בקונטרס המוקדשין הוי איסור כולל, דמעו דחיל אבשר חיל נמי אכלה, ודאמרנא בפרק "אמרור לך" (בריות י, א), אקדשה, מינו דאייתוסף בה איסור, דנאח אייתוסף בה איסור לבבי אכילה אחת - הוה נמי איסור כולל הוא, ולא קרי ליה מוסף אלא משום שעתא דחור על קל.

אם היתה שבת הוצאתא נמי חייב - פירש בקונטרס: משום הוצאתא שבת, אבל משום הוצאתא יום הכפרים לא, דקסבה אין עירוב הוצאתא ליום הכפרים, ואין גזירה, ובבריות (שם) מסקי: הוה דרפסין ברוחא דהא, וחיוב מוסף על הוצאתא שתיקין, ונקט שבת לאפשיי איסוריה, **אמרור** לו אינו מן השם - ורבי מאיר חשיב ליה כהוי אכילה משום דבלעתינו על חיל הוצאתא, דאמרנא (שם פ, ב): כהא שבת אחותי שקדא מולך - חייב, בחיבתו זו הוי הוצאתא, **שלא** אובל חמורו חולל - ופירש רבינו תם דאיתא בלתי דין, דמשמע נמי חולל כעל בני הקדש, שחל עליו, לפי שמכור עמו דבר היתר, אבל בלאו הוי לא משמע אלא חולל האסור, עיקר החיל והטעם: אמאי לא פריך נמי לרבי יוחנן מהכא: ויהי לומר: משום דלמאן קסבר רבי יוחנן דאיכא שם תנא דאית ליה איסור כולל בבא מנאלי ולא בבא מחמת עצמו, אבל מרדכי משמע ליה דאין חילוק, והשתא נמי ניתא, דאי לא הכי מנא קא משמע לך כבא ספי מרבי יוחנן? ומיהו יש לומר, דאימתיך לאשמעתי אף על פי ששנינו כאן מחמת עצמן, **מינו** דחילא אתאמרין איסור כולל אכיל - אף על גב דמנא דאית ליה חילא כולל מורה דעל חמור לא חיל, בדמפרש רבינו תם בפרק "ארבעה אחים" (ביבמות לב, ב) דמרדכי "אמר רבי יוסי" נמי בבעיה דלאו יצתה, מכל מקום חילא שבעה איסור חולל דקיל, והואיל הותר מכללו, דאמרנא בסוף פרק "גיד הנשה" (תולין א, א) הותרה הארץ באיסור נבילה

חשויי אחשבה - ובאכילה, וגילה על עצמו שאמר קין בן, לא שמעתי, כאן הוא עיקר בעיני, וסוגיא דלמאן גרס: שמכחת לה דברא, ומפרשי לה בגמלא מוסרתא, ואי אפשר בה מבמה קשיות: דא, דמסרתה לאו נבלה מקריא, ואין כאן שבועת דין, ועוד, דרבא מאי בעי הכא? הוה ליה למימר: שמכחת לה בגמלא מוסרתא, ועוד, "אף אני נמי תנינא" לא אתא שפיר, מיהו דהוה **אמרור** מוסף - דמנא דלית ליה איסור דעל איסור באיסור כולל - אית ליה באיסור מוסף, דאמרנא ביבמות פרק "ארבעה אחים" (לב, ב), מודה דרבי יוסי באיסור מוסף, איסור כולל קרי הכא דאין איסור אחרון מוסף על החתיכה כלום, אבל מרבה הוא איסור על האדם בדברים אחרים, גנון נבילה ביום הכפרים, ולא בא לאסרה אלא באכילה, ובאכילה כבר אמרנו, דהא משום נבילה, נמצא שלא חוסף עליה איסור אחרון כלום, אלא ריבא איסורה על האדם לאיסור בכל באכיל שבעה, ואמרנא, מינו דחל יום הכפרים על האדם לאיסור בשאר אובלים משום יום הכפרים - כולל נמי את הנבילה עמה להחייב משום יום הכפרים, איסור מוסף - שבאיסור אחרון מוסף על החיבה עצמה דבר שלא היה בה על ידי איסור ראשון, ואיסור החתיכה האחרון בגוה שהיתה מותרת קודם שבא איסור חלוק, ומיהו חלל על קדש - איסור לאכול משום חלל, ומותר להבא למבוא, נעשה דחור - מוסף עליו איסור נלמא שהיתה מותרת לו, דנפסל לחקירה, והבי אמרנא: מתוך שחל עליה שם איסור על האסור על המבוא, ואין איסור דראשון מעכב על ידו למחול, שאין זה איסור חל על איסור - חל עליה נמי איסור שם נותר אצל כל אדם האובל, להחייב עליו משום חלל ומשום נותר, אף על פי שיש כאן איסור חל על איסור, נמי אמרנא איסור מוסף בחרא חתיבה - בדמפרש מיהו שחל עליה שם איסור שם אצל דבר שהיה מותר לו - חל עליה אף אצל דבר שהיתה אסורה לו כבר, אבל בחתיבה לחתיבה לא אמר, מתוך שחל על האדם על החיבה זו חולל עליו אף אצל חתיבה חחרת (ובכולל זו אמרנא, מהו הדינא - באיסור הבא מעצמו לא אמרנא כולל, אכילה אחת - וזה אחת, כמא שאל כלל ב"ב - ודינא מוסף חלל ומשום נותר, ומשום יום הכפרים, ומשום מצא שאכל את הקדש - דהיי ארבע חטאות, ואשך אחד חטאה, ואפילו את חזק, גבי חלל קדש מועל דהא, דאמר מר (תמורה ב, ב): "כל חלב לה" - לרבות אימורי קדשים קלים דלמבעי, והנזר כולוה איסור חל על איסור נזנה, או על ידי כולל או על ידי מוסף, שהרי משגלחה בהנזנה נאסר חלבה, אקדשה, מינו דחל איסור מוקדשין אבשר ועוד חל נמי חלבה, רבי כולל הוה ליה נותר, מינו דאייתוסף בה איסורא לבגי מנזב על חתיבה זו ודאי, ואייתוסף נמי לבגי נזב משום נותר, רבי מוסף, ואייתוסף אלא בראי בקדשים וגאכלים משום טומאה איסור נמי בארז אכל משום טומאה, דהיי כולל, הוה ליה יום הכפרים, מינו דאייתוסף אף בחולין משום יום הכפרים איסור נמי בארז משום יום הכפרים, **אף** אם היתה שבת ב"ב - דאילו אתאזנתא יום הכפרים לא משיב, דקסבה אין עירוב הוצאתא ליום הכפרים, והוציא - בפיו בשעת אכילה, אינו מן השם אין טמא, וזה משום הוצאתא, אלא משום הוצאתא, ואם איסור - דאמרנא כולל באיסור הבא מעצמו, אכתי הוה ליה לתנא לטפחי חטאת בזה, גנון שבעה בו כי קתני ב"ב - אף על גב דאית ליה חיל נמי באיסור הבא מעצמו, אבל על חשיב אלא איסוריה הבאים מאליהן, ויהי קדש - אשם מעילה, דאית ליה משום דירבון

שהקריש - שאל - לחכם להוציא האיסור, ויהי קדש - שבא על ידי נדר, וכל נדרים יש לזון שאלה, ורבי אליעזר חיא ב"ב - במסכת הוריות, ואמרנא ויהי חלל אסור רבי אליעזר קובע קדשי בעיניה דהוי אלא בטומאת מוקדש וקדשי, הואיל איתוסף אכל בשעתיה חקיל כמאן שפתי לא חמור, דהייא **אפחות מבשעיו** - במפרש, הרי קדש - אשם מעילות בא על שוה פרוטה אפילו פחות מכות, הא בעינן שוה פרוטה - ודיניו שיעוריה, **מאזריא** - מקום, אשם - מעילות, דהוה לאו - דתנינא: הוה מעילה, רבי אמר במיהא דהכמים אמרין באוורה, ואמרנא: מאי עטמא דרבי? גמר "חטא" "חטא" מתרומה, דאיכא הוזהר מיתה ביד שמים, ורבנן אמרי: אמר קרי בהי תרומה "זמור" בו כי "לחלול", בו ולא במעילה, ממתיה מעטיה אבל באוורה קאי, מגורה שוה דרסא, "חטא", ואית דילפי מויכז לו לא יאכל קדש, ולא מילתא דהא, דהייא תרומה תיב, ומיור לא יאכל כי קדש שם נמי לא אתא, דהוהא בקדשיה גאבלין לבכתינן כתיב, וכל שיש בו שעת הותר לבכתינן אין בו מעילה, כהנחת

הוא אומקטא וקדש וזה בעינן שוה פרוטה - הוה מצי למימר: הא אומקטא בכבור, כדמצינא לעיל, **וזהו** אשם דהוה לאו - פירש בקונטרס דמיוור לא יאכל כי קדש דהוה, דהוהא בקדשים גאבלין לבכתינן תיב, וכל שיש בו דהוה לבכתינן אין בו מעילה, חוץ למשנה בפרק בראי דמכות (דף א), דפריך וליקין נמי משום לאו לא יאכל כי קדש דהוה ויהי חילוי דהא דהוה לבכתינן, וכל אכל חוץ לבכתינן, דכדכדיתו (א) מומקטין ויור לא יאכל כי קדש דהוה, כדלכ המוקדשין, דקאמר דהוה: האוכל חלב מוקדשין לוקח חטאת משום לאו לא יאכל כי קדש דהוה, וחולל לא חוץ לבכתינן מיהו יש לומר, דאף על גב דחלל לא חוץ לבכתינן, מבא מלך מקטין בוחאי קרבן "אבולו אותם אשר כופר בהם" דהיינו בשר, ולא אתא למעוטי אלא כשאכול בשר חטאת ואשם לפני וזרקת דמים, ולא קריין ביה "אבולו", והשתא מינו למימר ללא באשם מיוור לא יאכל כי קדש דהוה, נפקא, וכן משמע בפרק קמא דבריות (דף ה, ב) דלא דהוה לא חוץ מגורה שוה דתרומה, שם "מי שנת אכל דהוה חל לאו לא דהוה דם נמי", בנציר עין שם.

אלא

שהקריש - שאל - לחכם להוציא האיסור, ויהי קדש - שבא על ידי נדר, וכל נדרים יש לזון שאלה, ורבי אליעזר חיא ב"ב - במסכת הוריות, ואמרנא ויהי חלל אסור רבי אליעזר קובע קדשי בעיניה דהוי אלא בטומאת מוקדש וקדשי, הואיל איתוסף אכל בשעתיה חקיל כמאן שפתי לא חמור, דהייא **אפחות מבשעיו** - במפרש, הרי קדש - אשם מעילות בא על שוה פרוטה אפילו פחות מכות, הא בעינן שוה פרוטה - ודיניו שיעוריה, **מאזריא** - מקום, אשם - מעילות, דהוה לאו - דתנינא: הוה מעילה, רבי אמר במיהא דהכמים אמרין באוורה, ואמרנא: מאי עטמא דרבי? גמר "חטא" "חטא" מתרומה, דאיכא הוזהר מיתה ביד שמים, ורבנן אמרי: אמר קרי בהי תרומה "זמור" בו כי "לחלול", בו ולא במעילה, ממתיה מעטיה אבל באוורה קאי, מגורה שוה דרסא, "חטא", ואית דילפי מויכז לו לא יאכל קדש, ולא מילתא דהא, דהייא תרומה תיב, ומיור לא יאכל כי קדש שם נמי לא אתא, דהוהא בקדשיה גאבלין לבכתינן כתיב, וכל שיש בו שעת הותר לבכתינן אין בו מעילה, כהנחת

שבועות. שבועות שתיים – פרק שלישי דף כה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזולץ)
רש"י תוספות

1 בחסות קאמר – הא דאמרינן דבר שדודנו לאו לא קני – בחסות הוא דאמר, ושבות
2 ביטוי חסות היא. דלית ביה משא – "שאינך רשלא אישך", שהשינה אין בה משא.
3 שאחרי ציור לים – לא גרסין הכא. **משנה** אחד דברים של אחרים – כדמפרש:
4 שאתן לפלוגי בר. שאין בהן משא – תרי גווי: משמע שאין בהן ממש בגן שינה, ומשמע

בַּחֲבֻטָּא קְאָמְרִינִי. רְבִינָא אָמַר: כִּי קִתְּנִי - מִיַּד
דְּחִיל אַמְרִיד דְּבַר אֲכִילָה הוּא, שְׂבוּעָה דְּחִילָא אַמְרִיד
דִּלְאוּ בַר אֲכִילָה הוּא - לֹא קִתְּנִי. וְהָרִי קִתְּנִי,
חִיל גַּמִּי אֶעֱצִים וְאֶבְנוֹס! - אֵלֶּא, כִּי קִתְּנִי - מִיַּד
דְּחִיל אַמְרִיד דְּאִתָּה בַּהּ מִשְׁשָׁא, שְׂבוּעָה דְּחִילָא
אַמְרִיד לֵית בַּהּ מִשְׁשָׁא, כְּגוֹן "שְׂאִישֵׁן" וְ"שְׁלֵא
אִישֵׁן" - אִלּוּ קִתְּנִי. מַשְׁנֶה אַחֵר דְּבָרִים שֶׁל עֲצוּמָא
וְאֵחֶר דְּבָרִים שֶׁל אַחֲרִים, וְאֵחֶר דְּבָרִים שֶׁשֶּׁם בָּהֶם
מִמֶּשׁ וְאֵחֶר דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם מִמֶּשׁ. כִּידְרָא: אֲמַר:
"שְׂבוּעָה שְׂאֵתן לֹאִישׁ פְּלוּנִי" וְ"שְׁלֵא אֵתן", "שְׂנִתְתִּי"
וְ"שְׁלֵא נִתְתִּי", "שְׂאִישֵׁן" וְ"שְׁלֵא אִישֵׁן", "שְׁשִׁנְתִּי"
וְ"שְׁלֵא יִנְתְּנִי", "שְׂאֹרֹךְ צְרוּר לִישׁ" וְ"שְׁלֵא אֹרֹךְ",
"שְׁוֹרְקִי" וְ"שְׁלֵא וִרְקִי". רַבִּי יִשְׁמְעֵאל אָמַר: אֵינִי
חֵיב אֵלֶּא עַל הַעֲדִית לְבָא, שְׂנֵאמַר: "לִדְרַע אוֹ
לְחִטְבִּי". אֲמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם כֵּן, אֵין לִי אֵלֶּא
דְּבָרִים שֶׁשֶּׁם בָּהֶם הַרְעָה הַתְּסָבָה, דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם
הַרְעָה וְהִבְהָה מִנֵּן? אָמַר לוֹ: מִרְיֵבֵי הַכְּתוּב. אָמַר
לוֹ: אִם יִרְבֶּה הַכְּתוּב לְקֶדֶת, יִרְבֶּה הַתְּסָבָה, חֹקֵק גְּמָרָא
תֵּן רָגְנִי: חֹקֵק בְּגִדֵּי הַכְּתוּב, חֹקֵק בְּשִׁבְעוֹת
מִבְּגָדֵיהֶם; חֹמֶר בְּגִדִּים - שְׁחֵנִידִים חֹלֵם עַל דְּבַר

21 מִצֹּחַ כְּדָר הָרִשׁוֹת, מִה שֶׁאֵין בּוֹ בִּשְׁבוּעוֹת; חֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת - שֶׁהִשְׁבָּעוֹת הָלוֹת עַל דָּבָר
22 שֶׁאֵין בּוֹ מִשֵּׁשׁ כְּדָר שֶׁשֵּׁשׁ בּוֹ מִשֵּׁשׁ, מִה שֶׁאֵין בּוֹ בְּגָדִים. "כִּינֹר?" אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵתָּן לְפָלֹגוֹ
23 וְשֶׁלֹּא אֶתָּן. מֵא "אֶתָּן?" אֹלֵימָא עֲדָקָה לְעֵנִי, מוֹשָׁבַע וְעוֹמֵד מִרֵּחַ סִינִי הוּא, שְׂמֹאמֶר:
24 "תָּתֵן תָּתֵן לִי! אֵלָּא מִתְּנֵה לְעִשְׂרִי." שִׂיאֵשׁ וְשֶׁלֹּא אִישִׁין. אִינִי? וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחֲנָן: הָאֵמַר
25 "שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אִישִׁין שְׁלֹשֶׁה יָמִים" - מִלְּקֵין אוֹתוֹ וְיִשֵּׁן לֹאֲתֵרָא! - הֵתֵם דָּאֵמַר "שְׁלֹשֶׁה",
26 הֵתֵם דְּלֵא אָמַר "שְׁלֹשֶׁה". שְׂאוּרוֹק עֲזָרוֹ לֵים וְשֶׁלֹּא אוֹרוֹק. אִיתְמַר: "שְׁבוּעָה שֶׁנֶּקֶד פְּלוֹגוֹ
27 עֲזָרוֹ לֵים" וְ"שֶׁלֹּא וְדֶק" - רַב אָמַר: תֵּיב, וְשְׂמֹאֵל אָמַר: פְּטוֹר. רַב אָמַר תֵּיב, אִיתִיהּ
28 בְּלֹא וְדֶק; וְשְׂמֹאֵל אָמַר פְּטוֹר, לִיתִיהּ בְּלִחָבָה. לִימָא, בְּפִלְתוּתָא דְרַבִּי שְׁמַעְיָא וְרַבִּי עֲקִיבָא
29 קָא וְהִפְלִיגוּ; דִּתְנֵן, רַבִּי שְׁמַעְיָא אָמַר: אֵינוֹ תֵיב אֵלָּא עַל הַתְּתִיד לֵבָא, שְׂמַעְיָא לֵבָא "לִתְרַע"
30 אוֹ לְהִטְיִב. אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אַם כֵּן, אֵין לִי אֵלָּא דְרַבִּי שִׁשַׁי בֶּהֱן הִרְעָה וְהִטְבָּה,
31 דְרַבִּים שֶׁאֵין בֶּהֱן הִרְעָה וְהִטְבָּה מִנֵּין? אָמַר לוֹ: מִרְיִבֵי חֲתֻבָּה. אָמַר לוֹ: אַם רִיבָה חֲתֻבָּה
32 לְקָד, רִיבָה חֲתֻבָּה לְקָד, רַב דָּאֵמַר דְרַבִּי עֲקִיבָא, וְשְׂמֹאֵל דָּאֵמַר דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָא? - אֹלֵיבָא
33 דְרַבִּי יִשְׁמַעְיָא כּוּלִי עֲקִיבָא לֹא פִלְגִי, הִשְׁתָּא מִיתָא דִּיתָא בְּלִחָבָה לֹא מִחִיב עָלָה רַבִּי
34 שְׂמַעְיָא לִישְׁכַּר, מִיתָא דִּיתָא בְּלִחָבָה מִיפְעִיָא? כִּי פִלְגִי - אֹלֵיבָא דְרַבִּי עֲקִיבָא, רַב
35 דְרַבִּי עֲקִיבָא, וְשְׂמֹאֵל אָמַר: עַד כַּאֲן לֹא מִחִיב רַבִּי עֲקִיבָא הֵתֵם לִישְׁכַּר אֵלָּא מִלְתָּא
36 דִּיתָא בְּלִחָבָה מִחִיב רַבִּי עֲקִיבָא לִישְׁכַּר, אֲבָל מִידִּי דִּלִּיתִיהּ בְּלִחָבָה לֹא. לִימָא, בְּפִלְתוּתָא
רַבִּי

[illegible]

1 **א** כי קתני מיד דחיל אמדי דבר מששא בר - תימז: דבסוף מכות (כב, א) דקאמר:
2 ולחשבב נמי כגון דאמר "שביעה שלא אחרשו ביום טוב". דחיק למימר: האי תנא
3 לית ליה איסור כולל - ולשיני כי הבא, דלא קתני מיד דחיל אמדי דלאו בר מששא ויש
4 לומר: דעריפא מיניה משני דתם.

חומר בנדרים השוררים חלים על דבר מזה
 כדבר השוררים – פירק שני בנדרים (טו).
 (ב) נפקא לן דרובותי ליה – בפרש"י שם (ז)
 (א) דרשני: מניין ושכר יורד לאוסרין ממצה כיון
 הרשות. וחומדת דרין קמה ליה לאי איתקש
 (א) דרין גריות אחדדי בריי סמכט בדרים (א) (א)
 ויש לומר: צריכי, נדרות אוסר כן עליו, הלכך
 חילי איין מצה כין הרשות. אבל בדרים, שאני
 אוסר עליו אלא במצה, כגון סוכה ושופר ולולב
 והפליק – אימנא ליה דליי, איין סמכט בדרים, (א)
 אימנא ליפ' שאוסר מצה עליו, אבל בנדר
 שאוסר עליו על חיל – לא חילי, לדרים טפייהו,
 בשעצמו על מצה חילי. חילי
 חילי

18 **מוֹד** שֶׁאֵין כִּשְׁבֻעָתָה – בְּפֶקֶד שְׁנֵי תִדְרֵים (וְשֶׁ)
19 (ב) פֶּרִיץ מֵאֵי נָהָר נִדְרָהּ כִּי דֹד יִדְרֶה
20 לָהּ, שְׁבוּעָה מִן הַבִּתּוּן – אִלּוּ הִשְׁבַּע הַדֹּד
21 וּמִשְׁנֵהוּ דָא רֵאשִׁי אֵשְׁכָּח סוֹכָה עֵלֶי, אֲתָא רֵאשִׁי
22 "שְׁלֹא אֶשֶׁב סוֹכָה", מִשְׁמַע בְּדִרְשֵׁיהּ לִפִּי אֲשֹׁר
23 סוֹכָה עַל עֲצֻמוֹ יֵאָדָר שִׁלְחָה לְהִנָּה, שֶׁאִשָּׁה סוֹכָה
24 עֲלֵהּ כִּקְרֹב, סוֹכָה אֵינָה מְצוּוֹה לַעֲשׂוֹת מְצוּוֹת.
25 אֲבָל בְּכָרְבָּן, סוֹכָה עֲצֻמוֹ עַל סוֹכָה – אֵין
26 הַשְׁבֻעָתָה חֲלָה, מִתְּשַׁבְּרָה עַל חֲלֻעֹתָה מִן
27 וְחִימָה: אִם כֵּן מֵה דְחִימָה שֶׁנִּגְרֵים מִבְּשֻׁבְעָתָה
28 שְׁבֻעָתָה מִן חֲזִילָא כְּחָא וְחִימָה, כִּי אִשָּׁה "שִׁיבִית
29 סוֹכָה עַל שְׁבוּעָתָה" אֲשֹׁר חֲפָצָא בְּרֵאשִׁי
30 חֲפָצָא עֵלֶי חֲלָה מִן סוֹכָה, כְּחִימָה בְּדִרְשֵׁיהּ

31 (פרק קטא) (ג) וצריך לזהות: פרקי (כט, א)
 32 ובפרק "אסורין דרים" (כד, ב) נמי שבוטע און
 33 באומן "איבער חרות בשבועה על דבר שבשבעה
 34 אם לא ראיתי נגד מורד באורי". הדוארמ ברש
 35 נדרים (ג, ב) אידי תנא דרים ומיתאר מפנא
 36 תנא, תנא דרמים ומיתאר מפנא. עליה
 37 ולאקומו שבעה ראס נפשיהן חס - חפצא - דרמי
 38 דרמי נמי כהאי מונא ראס נפשיהן חס. חפצא, אבל
 39 נדרים דרמים איני אבען ומיתאר מפנא
 40 ועל שתי לומי: דרמי חסומ בגרידן, וכמנן
 41 דחל על דבר תרשוא חל על דבר מבעה, דהייט
 42 כשאורס חפץ על עצמו. אבל כשאורס עצמו על
 43 החפץ וואל אל אפילו כהאי תרשוא כשאורס קום
 44 טופ על חפצו, וקום דרמי מקרבן אל שייך על
 45 עצמו. שבעה כשבורה, בכל ענייני שבעה איה
 46 חלה על דבר מצוה כשבורה תרשוא, דהייט כשאורס
 47 עצמו על חפצו, ורובני אלתון חריץ נמי שרבי
 48 יתחק. ודשבעה, אפילו כשאורס "שיבת סוכה
 49 עלי שבעה" ראס נפשיהן חס. חפצא, ורשק שבעה
 50 על שייך אלא על עצמו. וקום אל שייך אלא על
 51 חפצו, שאורס על עצמו כקרבן. ולכן שייך נמי

השבועות חלות על דבר
 שבוטע שאתן לפלוני
 דבר סיני הוא, שאמר:
 אומר רבי ויהי: ואומר
 תתם דאמר "שלשה",
 ר: "שבועה שזרק פלוני
 רב אמר חייב, אלא
 שישמעאל ורבי עקיבא
 רבי יבא: שגמרי, ויהי
 גיש פון הרעה והטובה,
 ר: לו: אם ריבה היתבות,
 רבי ישמעאל? - אלא
 קא לא מתיני עלה רבי
 אלא דרבי עקיבא, רב
 נמי לשעבר אלא מלתא
 קא לא, ליתא, כפלותא
 דרבי

52 שבעות על השנה, דאסר נפשיה עליו, אלא בברך
53 על ערב שאין בו ממש. והשתא אתי שפיר אלא דאמר בריהו גרידו... (בבא מציעא פ"ג ה"א)
54 (א) לא יידי נאמר בלשון זה: יאסרו עלי שבעות, / אלא ובי אקאמו – שבעות [לשון של]
55 'בישבעה'. אבל אמר 'יאסרו בשבעה' אינו כלום אפילו בברך הדרשו. משום דאסר אקאמו
56 השתא ולרשע אקאמו. והנה דוקשה ליה בריש פרקין (שבת טז, ט) 'בי שבעה נאסביל'
57 ש'ש' תאלתר אקאמו. אי נמי, הנה שפיר עלתהו. וכן ששבע על כל שבעה. וכן ששבעה.
58 ובלבדבא: ש'ש' לומר: דאז' זה חדרבו שמואל, אלא תחלומו פשרן כן אליביה. וכן ש'ש' זה
59 השתא כ' דריש בריה ומיעטה. ודוהל קאמ' (בבא מציעא ג, ב) כסר כ' רבינא מאי, דאמר
60 ש'ש' כללי פסטי, כדמוכו בלשון תפארת (שבת עהכ"ז, ז) (א) ב' דוהלכו תרתי' (בבא מציעא
61 ישיעת עליו פ"ג ה"א) וכן ב' דוהלכו תפארת.

מי יאחז בלא אונח – וליכא לאוקמה בשבת ויום טוב, דלמאן קרני ללא תחתי? אי לא לאשמועין אף על גב דליתיה בלא אונח. אי נמי משני אפילו למאן דאמר (מנחת ל) שבת ומן תפילין הוא. **הוא** מוהית לו הוא מפרק לה – הוה מצי לאוקמה כרבי יהודה בן בתירא דלא בעי לאו וכו'. אלא נחא ליה לאוקמה כבולי עלמא.

ואמר עלא הוא שניכר בו – תיבתא קשה ליה מנפא דמתניתין דקני (שבועות כט, א) אחיה שבועת שוא – משבע לשונות את הדין, הא אינו משנה את הדין חייב משום שבועת ביטוי אף על גב דליתיה בלבא. וכן נמי מורחן (שם): אם לא ראיתי נחש בקורת בית הבר – משום דאי אפשר לדיות, הוא אפשר לדיות חייב משום שבועת ביטוי אף על גב דליתיה בראיה בקורת בית הבר? ומדו, לפי מה שפירש רבא דרבי קאמר: באומר "איסור כל פירות שבעולם עלי אם לא ראיתי בו", נחא דרבי מצי דיק מחדא, ושבועת ויא מנפיל פירות אי נמי, ההם אפשר שיטרח עד שיראה נחש בקורת בית הבר, הואיל הוא בעולם.

ידעתי ולא ידעתי מחלוקת – לא היינו שבועת העדות, דמריי כגון שאני צריך עכשיו לאותה עדות. **אחת** אחת מחייב בו – תיבה דבורות בתים דרש מילאית' ב'שבועה שלא אכלת פת חטין ושעורין וכו' חייב על כל אחת ואחת, והבא דרש מניה דאני חייב אלא אתווי ויש להוסיף: דבורות בתים מפקי מילאית' והבא דרש מילאית', דמשמע: מקצת אלה הבהובים בפרשה אחת מחייב ואל על כל אלה אי נמי, מלמד ד'לאתח' קא דרש. ושמואל דרש ביה לדרשה דרשות בתים.

לחייבו על הכולל משום – הוה מצי למימר: לחייבו אפילו מושבע מפי אחרים בלא עניית אמן, מה שאין כן בשבועת עדות.

דרבי יהודה בן בתירא ורבנן קמיופלי? דתנן: **נשבע לבלע את המצוה ולא ביטל – פטור, לייס את המצוה ולא קיים – פטור; שיהיה בדין שיהיה חייב בדבריו רבי יהודה בן בתירא, דאמר רבי יהודה בן בתירא: ומה אם הרשות שאינו מושבע עליה מהר סיני – הרי הוא חייב עליה, מצוה שמושבשע עליה מהר סיני – אינו דין שיהיה חייב עליה? אמרו לו: לא, אם אבדו בשבועת הרשות – שכן עשה בה לאו כהן, תאמר בשבועת מצוה – שכן לא עשה בה לאו כהן; נימא, רב דאמר כרבי יהודה בן בתירא, ושמואל דאמר כרבנן? – אליבא דרבי יהודה בן בתירא כולי עלמא לא פליגי, השתא לאו וכו' לא בעי, להבא ולשעבר בעי? כי פליגי – אליבא דרבנן, שמואל – כרבנן, ורב: כי לא מחייבי רבנן בלאו וכו' – דרביהו "להרע או להשיב" בהדיא, אבל להבא ולשעבר דמריבויא דקראי אהו – מחייבי. מתיב רב תמנא: "לא אכלתי חילם" ו"לא תחתי תפילין חילם", מ"שבועך אני", ואמר "אמן" – חייב; בשלמא "לא אכלתי" איתיה ב"לא אובל", אלא "לא תחתי" בו איתיה ב"לא אצתי"? הוא מוהית לה, והוא מוהית לה: לצדדין רבנן, "לא אכלתי" – כרבנן, "לא תחתי" מלוקות, מתיב רבא: איזו היא שבועת שוא? נשבע לשונות את הדין לאדם, ואמר על עמוד של**

אבן שהוא במקום פלוגי שהוא של הרה, ואמר עולא: והוא שניכר לשלש בן אדם; טעמא דניכר, הא לא ניכר – עובר משום שבועת ביטוי, ואמאי? הא אינו ב"הא של רהב! הוא מוהית לה, והוא מפרק לה: ניכר – עובר משום שבועת שוא, לא ניכר – עובר משום שבועת שקר. אמר אבי: ומודה רב, באומר לחבירו: "שבועת שאני יודע לך עדות", ואשתבח דלא ידע ליה – דפטור, הואיל וליתיה בקבל "שאני יודע לך עדות", "ידעתי" ו"לא ידעתי" – מחלוקת, "העדתי" ו"לא העדתי" – מחלוקת. בשלמא לשמואל דאמר: מילתא דליתיה בלבא לא מחייב עליה לשעבר – להכי אפקה רחמנא לשבועת עדות מכלל שבועת ביטוי, אלא להכי, למאי חלקתא אפקה רחמנא? אמרנה רבנן קפיה דאבי: לאחתיב עליה תרתי. תרתי: תרתי לא מצויה אמרנה, ותנא: "לאחת מאלה" – לאחת אחת מחייב, ואי אחת מחייב שנים. ולאבי: למאי חלקתא אפקה רחמנא? לדברתיא: כבולן נאמר "ונעלם", וכאן לא נאמר "ונעלם" – לחייב על המודיע שזונג, אמרנה ליה רבנן לאבי: אימא, במדוי מתיבין חרא, בשלש מחייבין תרתי אמר להו, לאו חיינו דאמרי: "לאחת" – אחת אחת מחייב, ואי אחת מחייב שנים; ואי במדוי, מי אימא תרתי? רבא אמר: משום דהוה דבר שפכל ויצא לידון בדבר החדש, אין לך בו אלא חידוש בלבד. – מכלל דאבי סבר: איתיה לשבועת בעולם? והאמר אבי: מודה רב, באומר לחבירו: "שבועת שאני יודע לך עדות" ואשתבח דלא ידע ליה – דפטור, הואיל וליתיה ב"אני יודע לך עדות"! – הדר ביה אבי מההיא, ואיבעית אימא:

חרא

בכלל ביטוי, ויצא בפני עצמו לידון בדבר החדש – בראיין להדיג ובבית דין, הלכך אין לו בלא חידוש, ומשום דהוה חייב ולא משום שיהי' בבלל דאבי – דאיתורק קרי למעט, סבר איתיה לשבועת בעולם – כלומר, איתא לשם שבועת ביטוי ביצוי יודע לך עדות, והאי רלא מחייב תרתי – משום מיעוט דאין אחת מחייב שנים הוא. ונפקא מינה חיבא דאיתיה לביטוי וליתיה לעדות, כגון בפסולין לעדות או שלא בבית דין, וליכא למפסירה מילאית', מדיחי משום ביטוי. והאמר אבי – לעיל בו דליתיה לשם שבועת ביטוי בשבועת

שבועות. שבועות שנים – פרק שלישי דף כה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

דרבי יהודה בן בתירא – אנשבע לקיים את המצוה פליג, אלא משבע שאל לקיים. שכן לא עשה בה בו – דאיתיה ביה וליתיה בלא. נימא רב כרבי יהודה בן בתירא – רלא בעי לאו וכו'. הכי נמי לא בעינן להבא ולשעבר, אליבא דרבי יהודה כולי עלמא לא פליגי – כלומר, דשמואל דאי תנא היא, רלא סלקא דעתיה דשמואל למפסירה דאבן דרבי יהודה בן בתירא, **השתא לאו וכו' – רבא**

בהדיא "להרע או להשיב", דמשמע כגון "אובל" רלא אובל, לא בעי, להבא ולשעבר – רלא מפרשי, לכ שכן רלא בעי, כי פליגי אליבא דרבנן – פליגי, דרב אפילו לרבנן דאמר למילתיה, ולא תימא לרב תנאי הוא, וכל מקום שיש לשון זה בגמרא דיו דהוה שטות, כי אימא בלא אונח – בשבועת ביטוי ויהוה שטות בלא אונח – המצוה הוא ומהוה שניכר לשלש בן אדם – שבר ידעו שלש באותו עמוד שזוהי של הוא הוא דהיא שבועת שוא, דמדי ידעיה של חללא בני אדם דהי מפרסם. דמי רסוקי ומודה רב באומר שבועת שאני יודע לך עדות ואשתבח דלא ידע ליה דפטור הואיל וליתיה באני יודע לך. ומודה רב בו – דאף על גב דלא בעי להבא ולשעבר, לאו וכו' בעי, והאומר "לשעבר שבעת ידע לך עדות", וכן משכחת בה, לאו לא משכחת בה דליתיה ביצוי יודע לך, דרבי ידע לך עדות" לאו משום ביטוי יצוי חייבה רחמנא להחתיב בה דין לבית דין, אלא משום שבועת העדות, ואניה אלא בבית דין ובראי להדיג. ידעתי ולא ידעתי מחלוקת – רב ושמואל דאיתיה בלאו וכו' וליתיה בלבא, דשבע לבטל את המצוה הוא. להכי אפקה רחמנא בו – ופרשה בהדיא דאמר קרבן נפיה, דאי לא במחא בהדיא לא משמע ליה משבועת ביטוי, דליתיה בלבא. אלא לרב לאמי חלקתא בתבה רחמנא – ובראי קרבן נפיה! הלא בכלל שבועת ביטוי היא תרתי – אם ראוי להדיג וכל וכפר רב בבית דין – דהי שנים, משום שבועת העדות ומשום שבועת ביטוי, לאחת – בהדיא ענינא כתוב, כי יאסם לאחת מאלה, ולאבי לאמי חלקתא – אליבא דרב, בבולן – בכל הכותבין בקרבן עולה ויורד, משום שבועת טומאת מקדש וקדשיה, נאמר "ונעלם", וכאן – בשבועת עדות, לא נאמר "ונעלם", במדוי – דליתיה לשבועת ביטוי, מחייב חרא – משום עדות. בשנו – דאיכא לחיובי נמי משום שבועת ביטוי, מחייב תרתי, לאו היינו דאמר – לבו דבהדיא מעשה קרא מחייבין תרתי? ועל כרחיך בשנו דאי מיעטיה קרא, אלא במדוי מי איכא תרתי? ולמה לי למעטי, אתא אן חובי ביטוי במדוי חובי רסוקי? ואי במדוי מי איכא תרתי, רבא אמר בו – כלומר, לא סריך למעטיה מילאית', וכי אתא "לאחת" למעטיה מחדש שנים – לאו לעדות וביטוי אחא, אלא לביטוי לחודיה, שכן שנים "שבועת שלא אובל" האכלת את חטאת שערין ופס פסמין – אינו חייב אלא אחת, אבל עדות וביטוי לא סריך מיעטא, דהיא ליה עדות דבר שהיה

שבועות. שבועות שתיים – פרק שלישי דף כו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קצט תוספות

חרא מינייהו רב פפא אמרה – דמלך בחר אביי ורבא. כדמוכח בפרק ברתא דמסכת מועד קטן (כב א). ולא היו יודעים ותלמידים אם מדרתא אמרה או משום רבי.
מינעם דבר מצוה – הוה מצו' למינעו מינעם דבר דליתיה בלא וחק, ולשמאלא מילתא דליתיה בלחבא. ונרדף לומר דרשקליה. ונרדף לומר דרשקליה.

לן למעטין אלא חרא מילתא. **ולא** שקדמא כיוון לשבועה – ואתא דאי קרא לגלוי על 'לדעו' או לחיובי' דמעטעם לשבער, אבל דאי לחיובא לא סגי. **את** לכך אנפך – נראה דלא למעטעם מקרבן קרא קמור, שלא יצטרך לכתוב על פקוסו שיביא חטאת שמינה לכשיבנה בית המקדש. אלא אפילו עונש נמי ליבא, כדמוכח בפרק 'ארבעה נדרים' (נדרים כ, ב) דאמר ר' הושע: כשם שנדר שגונת מותרין לא שבועות שגונת מותרות. ומפרש, הדין דמי שבועות שגונת: כדכר בנאמר ואל דכל חד וחד אותיעיה שפיר משבועתו, ולא דמי לחיובא ד'הושע' (גיטין לז, א) שאמרה 'זהנא סם חטות' באחד מבנידי, שנעששה. דבני פטון שאני, דמעיקרא הוה לה למידוק סוספה ללא לידו כשועה וכו' תאבדו. ומיהו תורה: אמאי לא מבעיא תרי קראי, חד לפטור מקרבן וחד לפטור מעונש. כדאשכחן בפרק שני נדרים (ז, א) גבי נענע לנעל את חצוצתו ומבעי לן חרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור ממלקות; ויש לומר: דלא דמי כלל. ודחם שפיר מבעי לן תרי קראי חד לפטור שונג מקרבן וחד למיפטור מויד ממשלות. אבל הכא בשפיר שונג – פטור למגיד מקרבן ומעונש. ודאי דסוף פירק 'ארבעה אחיך' (יבמות לג, א) דקאמר: לרבי חיובא בר קפרא שקור משקן ולבר קפרא רבי חיובא שקור משקן – לא לענן עונש שבועה דשפיר מבעי ליה ודיקא איער תקלה על דים. אלא בזה היה טעם לומר ששבעה מרבי כדבריו.

חרא מינייהו רב פפא אמרה – דמלך בחר אביי ורבא. כדמוכח בפרק ברתא דמסכת מועד קטן (כב א). ולא היו יודעים ותלמידים אם מדרתא אמרה או משום רבי.
מינעם דבר מצוה – הוה מצו' למינעו מינעם דבר דליתיה בלא וחק, ולשמאלא מילתא דליתיה בלחבא. ונרדף לומר דרשקליה. ונרדף לומר דרשקליה.

לן למעטין אלא חרא מילתא. **ולא** שקדמא כיוון לשבועה – ואתא דאי קרא לגלוי על 'לדעו' או לחיובי' דמעטעם לשבער, אבל דאי לחיובא לא סגי. **את** לכך אנפך – נראה דלא למעטעם מקרבן קרא קמור, שלא יצטרך לכתוב על פקוסו שיביא חטאת שמינה לכשיבנה בית המקדש. אלא אפילו עונש נמי ליבא, כדמוכח בפרק 'ארבעה נדרים' (נדרים כ, ב) דאמר ר' הושע: כשם שנדר שגונת מותרין לא שבועות שגונת מותרות. ומפרש, הדין דמי שבועות שגונת: כדכר בנאמר ואל דכל חד וחד אותיעיה שפיר משבועתו, ולא דמי לחיובא ד'הושע' (גיטין לז, א) שאמרה 'זהנא סם חטות' באחד מבנידי, שנעששה. דבני פטון שאני, דמעיקרא הוה לה למידוק סוספה ללא לידו כשועה וכו' תאבדו. ומיהו תורה: אמאי לא מבעיא תרי קראי, חד לפטור מקרבן וחד לפטור מעונש. כדאשכחן בפרק שני נדרים (ז, א) גבי נענע לנעל את חצוצתו ומבעי לן חרי קראי חד לפטור מקרבן וחד לפטור ממלקות; ויש לומר: דלא דמי כלל. ודחם שפיר מבעי לן תרי קראי חד לפטור שונג מקרבן וחד למיפטור מויד ממשלות. אבל הכא בשפיר שונג – פטור למגיד מקרבן ומעונש. ודאי דסוף פירק 'ארבעה אחיך' (יבמות לג, א) דקאמר: לרבי חיובא בר קפרא שקור משקן ולבר קפרא רבי חיובא שקור משקן – לא לענן עונש שבועה דשפיר מבעי ליה ודיקא איער תקלה על דים. אלא בזה היה טעם לומר ששבעה מרבי כדבריו.

ואי

שאין בהן חרעה והטבה – "שאורוק צורר לים". תלמוד לומר כי תשבוע לבפא – מכל מקום. רבי ישמעאל ששיבש בו – הכי שמעי ליה לרבי יוחנן, שרבי ישמעאל שימש את רבי נחמיה. **מאי מינעם** מינעם מצוה – דדבר שאי אפשר הוא, והוא הדין למשנה את הדיוע לאדם. **לא** חיל דברו – לא שמענו אלא דברא שאפשר לו לקיים שבועתו. ודיעו להבא. לא תשקרו – בשעה שתושבעו לא תנא

האדם שבועה – שיהא אדם בשעת שבועה, שיהא לבו עליו. **פרט** לאדם – כדמפרש לקמיה, כגון שבועה לשבער וכסבור שנשבע באדם. ולקמיה בעי, אם כן שגגה שבועה לשבער הדין משכחת לה. בשבועה ונעלם – שנתעלמה ממנו שבועה. העלם חפץ – בלא שבועה. לקמן מפרש לה. לכך אנפך – כסבור הדין לשבער באומא אינשי = שבעה. **אחת** היא – אי אחת מוצא העלם חפץ בלא העלם שבועה, וזו היא אינה משנה. אלמא – אי אחת מוצא בו בלא זה בחימה, והא משכחת לה כו. **עלה** דהאי פת – שאכל, וגבי דהאי פת העלם שבועה היא, כסבור שלא נשבע עליה. **שדרי** סבור שדאי של שעורים. חזין בו – כבר פירשתינו אצל העלם טומאה ומקדש בשילהי ירדעת הטומאה. לא שטא – ופותר. איזו

בולא בבכל ופרט, איהו נמי דורש בבכל ופרט; רבי עקיבא ששימש את נחום איש גם זו שקה דורש את כל התורה בולא ברובה ומיעט, איהו נמי דורש ריבה ומיעט. **מאי** רבי עקיבא דדרש ריבוי ומיעוט? **דחנאי**: "או נפש כי תשבוע" – ריבה, "ולתעז או לחיובי" – מיעט, "לכל אשר יבפא האדם" – חור וריבה, ריבה ומיעט וריבה – ריבה חבל; **מאי** ריבה? ריבה כל מיל, ומאי מיעט? מיעט דבר מצוה. ורבי ישמעאל דריש כלל ופרט: "או נפש כי תשבוע לבפא בשפתים" – כלל, "ולתעז או לחיובי" – פרט, "לכל אשר יבפא האדם" – חור וכלל, כלל ופרט וכלל – אי אחת דן אלא כעין הפרט. מה הפרט מפורש להבא, אף כל וכלל, אהני כללל אהניו אפילו דברים שאין בהן חרעה והטבה להבא. אהני פורטא למעוטי אפילו דברים שיש בהן חרעה והטבה לשעבר. – אפודק אנא! אמר רבי יוחנן: דומיא

"ולתעז או לחיובי", מי שאיסורו משום "כל יחל דברו", יצאתה זו שאין איסורו משום "כל יחל דברו" אלא משום "כל תשקרו". רב יוחנן בר אבין אמר, אמר קרא: "או נפש כי תשבוע לבפא בשפתים", מי ששבועה קודמת לביטוי, ולא שהביטוי קודמת לשבועה, יצא זה "אכלתי" ולא אכלתי, שהמעשה קודם לשבועה. חנו רבנן: "האדם בשבועה" – פרט לאנוש, "והנעלם" – פרט למזיד, "ממנו" – שנתעלמה ממנו שבועה; וכול שנתעלמה ממנו חפץ? תלמוד לומר: "בשבועה ונעלם", על העלם שבועה הוא חיובי. ואינו חיוב על העלם חפץ. אמר מר: "האדם בשבועה" – פרט לאנוש. הדין דמי? כדכר בהנא ורב אסי: כי הו קיימי מקמי דרב, כר אמר: שבעתא דהי אמר רב, ובר אמר: שבעתא דהי אמר רב. כי אתא לקמיה דרב, אמר כהן מינייהו. אמר ליה אידך: ואנא בשיקרא אישבעתי? אמר ליה: לכך אנפך. "ונעלם ממנו" – שנתעלם ממנו שבועה, וכול שנתעלם ממנו חפץ? תלמוד לומר: "בשבועה ונעלם ממנו", על העלם שבועה הוא חיובי, ואינו חיוב על העלם חפץ. מהכא עליה במעשרא: בשלמא שבועה משפחת לה בלא חפץ, כגון דאמר: "שבועה אוכל פת חסין" וקסבור "שאוכל" קאמר, דשבועתיה אינשי, חפצא דכיר; אלא חפץ בלא שבועה חיובי דמי? – כגון דאמר: "שבועה אוכל פת חסין" וקסבור של שעורים קאמר, דשבועתיה דכיר ליה, חפצא אינשי – כיון דחפצא אינשי ליה הינו העלם שבועה! אלא אמר רבי אלעזר: דא ודא אחת היא. מתקף לה רב יוסף: אלא חפץ בלא שבועה משפחת לה? ודא משפחת לה כגון דאמר: "שבועה שלא אוכל פת חסין" והושיט ידו לסל ליפול פת שעורין ועלתה בידו של חסין, וקסבור שעורים היא ואכלה, דשבועתיה דכיר ליה, חפצא הוא דלא ידע ליה! אמר ליה אביי: כלום מתייבבת ליה קרבן אלא אפאי דתפסי בידיה. העלם שבועה הוא! לשנא אחרנא, אמר ליה אביי לרב יוסף: סוף סוף קרבן דקא מייתי עליה דהאי פת מיתה העלם שבועה הוא! ורב יוסף אמר ליה: כיון דכי ידע ליה דחפין הוא פריש מיהו – העלם חפץ הוא. כגא מיהו רבא מרב נחמן: העלם זה וזה בידו, מהו? אמר ליה: הרי העלם שבועה בידו ותיב. – אדרבה, הרי העלם חפץ בידו ופסו! אמר רב אשי: חזון, אי מחמת שבועה קא פריש – הרי העלם שבועה בידו ותיב, אי מחמת חפץ קא פריש – הרי העלם חפץ בידו ופסו. אמר ליה רבינא לרב אשי: כלום פריש משבועה אלא משום חפץ, כלום פריש מחפץ אלא משום שבועה! אלא לא שנא. כגא מיהו רבא מרב נחמן:

אזי

ואי דיל דע אטס הוא – תימנה דאמריה תקשה ליה אמתניתין דפרק
"שבועת העדות" (שבועות ל, א). דתנן: עננו עם נון העדות ויש לומר: דשמא
פשיטא ליה להללמוד שבועת העדות דשגת קרבן שמה שגגה, דאפילו מיד חייב בו. אבל
שבועת ביטול סלקא דעתך דלא שמה שגגה, דכין דלא מצידיב אמוד בעינן שגגה מעלייתא.

הא דפשיטא ליה לקמן בשבועת העדות דאנוס
פסור, נראה דפשיטא ליה משבועת ביטול ודאק על
גב דכתיב ביה "ועלם" פסר ביה אנוס, כל שכן
שבועת העדות דלא כתב ביה "ועלם" דפסור.
אפילו תימנה רבנן בו – בריש פרק "כל גדולי"
(שבת סט, ב) גבי הא דאמר אבוי, הכל
מודים בשבועת ביטול שאין חייבין עליה קרבן עד
ששגגו בלאו שבה, ופריך מזה דתניא: איחד
שגג שבועת ביטול לשבעה, דאמר יודע א
שבועתו זו אסורה אבל איני יודע אם חייבין
עליה קרבן אם לאו. והיה שם ספרים: מניין
אלימנא מונב, השתא נכל התורה כולה אלא
הדודש הוא אמר מונב דשגת קרבן שמה שגגה.
הבא דהדודש הוא לא כל שכן, אלא לאו רבנן
ועד כאן לא פליגי רבנן עליה דמונב אלא בכל
התורה שבה, ולאו הדודש הוא. אבל חזק
הדודש הוא לא. תיובתא דאביי תיובתא. ורשי'
אני גורס גיטא זו כי קשה לו, חא לא אתיא
ביריתא לאשמועינן דשגת קרבן שמה שגגה.
אלא לאשמועינן דהכי אשכחן שגגת
ביטול לשבעה, ובשמיטתא דהקד נמי לאשכחיה.
דקאמר: דהכי דמי בו, גורס הקונטרס: הא מני
מונב היה. ופרשי: שגג כל רלבנן ביה לזה שבועת
ביטול לשבעה. דקשה דרב רבי אליעזר ממנגי'א
לפרשטא, דמנן אתה אכל דפליג עליה דמונב
התם – רבי עקיבא, ואידע אתה ליה שבועת ביטול
לשבעה, כדאמרין געילי חשדיה לו רבינו שמואל
כן מציא דהכי פירשה את מני מונב היא, אבל
לרבנן משכחת לה בעינן אחי, כגון דאמר "יודע
אני שבועתו זו אסורה אבל אני יודע אם יש
לאו או לא", וסבור שיש בה עשה. וקשיא לרביט
הה: דהבא בשמיטתין מסקינן דאפילו לרבנן שגגת

קרבן שמה שגגת ויש לומר: דלית ליה דאביי, ולאביי משכחת לה לרבנן כדפרשיה. ולפי זה התיישב נמי גיטא ראשונה, דהשתא משמע דביריתא אחיא לאשמועינן דשגת קרבן שמה

שגגה. מנן שגגת "איני יודע אם יש זה או לא". **מצמער** רבנן בלבוש מזה – פירש בקונטרס: שאפילו היה וכו' היה אוכל. וקשה: דאם כן למה נקט מצמער? דשגת לפרשי:

דמצמער על מה שאני שוכח, שדחה רצונו שישכח כדי שיאכל, אבל במיד לא היה אוכל, ופשיטא דלאו היינו שב מידעית, כיון שברצונו היה שוכח כדי שיאכל. **צריך** שיוציא בשפתי

שואמר לבטא בשפתיים – רבא דנפשטא קראי קרדישי, ולא משום דאיתיר לחכי, כדמרין בסמוך: וגינור מניה. וקאמר נמי: משום דהוה תרומה וקודשים שני כחובים הבאים באחד ואין

מלמדן, והשתא אם כן למה ליה קרא בשבועת ביטול "לבטא בשפתיים"? אלא איני מותר לכך. **אלא** לשמואל קשה – ואם אמר: השמואל נמי פירש הכי, ולא שומר בלבו להוציא

בשפתיו ויש לומר: שהאמורא יש לו לפרש דבריו יותר. **גמר** בלבו להוציא פת חטין ודוציא פת סתם נטין – השתא משמע דמקרא קרדישי את דלא מיתסר אלא בפת חטין, דאולין בטר

דברים שבלב בשאין הפה מבדשה. ור' רבא דקאמר שמואל צריך להוציא בשפתיים, היינו שצריך להוכיח "פת", אבל "חטין" אין צריך להוכיח. תימנה: דבפרק "ארבעה נדרים" (נדרים כו, ב) תנן:

נדרין להרעים ולהרעים שחן של תרומה כו' ושל בית הדמין כו'. ומפרש בגמרא דאמר יאסור כל פירות שבעולם עלי אם אין של בית הדמין, ומסיק שאומר בלבו "היום" ומוציא

בשפתיו סתם, ואף על פי דסבירא לן דברים שבלב אין דברים לבני אונסין, אפשר משמע דלא שרי אלא במקום אונס ואף על פי שאומר בלבו "היום", דהבא נמי ליתסר אף על פי שאומר

בלבו "חטין" ויש לומר: דהתם איירי בעם הארץ, דלא תהיו לו אלא גבי אונסין כדי שלא יתנו קלות ראש בגדרים, אבל תלמיד חכם שרי אפילו שלא במקום אונס. וכן מוכח דשגגת

דאי מישום ליה חומצותין בלבו דקאמר הלכא בלבו "היום", דהיינו אונסין אפשר משמע, אפשר שהיה דבריו אפילו בלבו "היום", והיינו מנין אשכחן בלבו נדרים (א, א) וכן נדרים (א, א)

דמפליג בין תלמיד חכם בעל הארץ, גבי נדר בדרם ואמר לא נדתיא אלא בדרם חטין של ים, ואי הוה אמרין דבני אפילו חטין על דעתו שרי – וזה איני פסיר, וכלא אמר אסור

אפילו אומר בלבו, כדמשמע בסוף פירקין (כט, א) גבי משה שהשביע את ישראל על דעת הקדוש ברוך הוא ועל דעתו, ועד נראה, דהבא דסתם פת הוי דחטין – להכי שרי אפילו שלא

במקום אונס, ואם אמר: בהדיא דריש מכתב נזיר (ב, ב) דתנן: דאמר "אתא" הרי זה נזיר. ופריך בגמרא דלמא "אתא בתיגיה" קאמרין מוקי שמואל כגון שהיה נזיר עובר לפניו. ופריך:

דלמא לפסור מקרבנותיו קאמרין מושג: דאמר בלבו. והשתא, כיון דגמר בלבו להזיז נזיר למא לו נזיר עובר לפניו, הא הבא לא בעינן פת חטין עובר לפניו ויש לומר: דהתם במאי דקאמר

"אתא" לא משמע בלבו שחן נזירות אם אין נזיר עובר לפניו, והוי באילו נזיר בלבו להזיז נזיר ולא הוציא כלום בשפתיים, אבל הבא סתם "פת" והיינו מנין אשכחן בלבו נדרים (א, א) וכן נדרים (א, א)

לב – משמע דהבא מודה שמואל דאין צריך להוציא בשפתיים. והא דאמר בסוף פרק קמא דחגיגה (י, א): היתר נדרים פרושים באויר, דקאמר רבי יצחק בגמרא: יש להם על מה שיסמכו

דכתיב: "וכל נזיר לב", ודחי: דלמא לאפוקי מדשמואל – לאו משום דלית ליה לשמואל, אלא כלומר דלא סבירא ליה הבא כשמואל.

משום דהוה תרומה וקודשים כו' – גבי קדשים כתיב שהביאו בעורה (דברים כו, כט) "כל נזיר לב עלות", וזה תרומה כתיב (מכרתי יח) ותשגב לכם תרומתכם, שניעלה במחשבת,

ואף על גב דתרומה חלק אצל קדשים כדאמר בריש "האיש מקדש" (דברים כו, מא, א) ולא לפינן מקדשים, מכל מקום קדשים גילף מניה, הלכך כן שני כחובים הבאים באחד,

ובקונטרס פירש דתרומה היינו תרומה ומשכן, דכתיב: "וכל נזיר לב דהבאר".

שבועות. שבועות שתיים – פרק שלישי דף כו עמוד ב – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רש"י

איוו חזק שגת [שבועת] לבטול לשעבר – כיון דבעינן אדם בשבועה, דהכי משכחת לה
שונגז אי יודע – בשעת שבועה שדווא נשבע לטעק, מור הוא – וקרא כתב "ועלם".
בשלמא להבא משכחת לה, בשבועת שבועה דעתו מיושבת עליו ולאחר זמן נתעלמה
מנטו שבעה. כמובן – במסכת שבת בפרק "כל גדולי", דהי דרבנן: דבכל התורה לא

אשכחן אלא דמיתאי קרבן בלא כרת. לישרי ליה

פר – ויכין דאי אהא לקמן שרי ליה לכתלהה.

כי אבל ליה ביהעלם שבועה לא עבר על

שבועתו. מצמער – ברעב, ואי נמי לא נעלמה

מונב ויה אוכלה, ואכלה בשגגה ביהעלם

שבועה. לא שם מידעיתו בו – והא נמי לא שב

מידעיתו אינה. צריך שיוציא – ואם לא הוציאה

בשפתיים אנה שבועה, ולא נשמר בלבו להוציא

שלא נתכוין שדווא שבועה עד שיוציאה

בשפתיו. נמי כלבו סתם – שדווא שבועה בגמר

לב, מנין בו, מוצא פסוק – גבי נזיר להביא

קרבן כתיב. תיובתא וקשיא – תרומת מלאכת

המשכן כתיב ב' "כל נזיר לב דהבאר וגו", וגבי

קדשים כתיב בחוקיהו בספר דברי הימים (ב כט)

"וכל נזיר לב עלות".

משנה

אמר שמואל: גמר

בלבו צריך שיוציא בשפתיים, שאומר: "לבטא בשפתיים". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם בשבועה". – הא גופה קשיא, אמרת:

"בשפתיים" – ולא בלב, ותרר אמרת: גמר בלבו מניין? אמר רב ששת: דהא לא קשיא, דכי

קאמר: "בשפתיים" – ולא שגמר בלבו להוציא בשפתיים ולא הוציא: גמר בלבו סתם מניין?

תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא". – אלא לשמואל קשיא! אמר רב ששת, תריץ ואומר הכי:

"בשפתיים" – ולא שגמר בלבו להוציא פת חטין ודוציא פת שטין, גמר בלבו להוציא פת

חטין ודוציא פת סתם מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "מצמער שפתיים

השמיים וקשיא", אין לי אלא שהוציא בשפתיים, גמר בלבו מניין? תלמוד לומר: "כל נזיר לב".

שאיני תתם, דכתיב: "כל נזיר לב". וגינור מניה? – משום דהוה תרומה וקודשים שני כחובים

הבאין באחד, וכל שני כחובין הבאין באחד אין מלמדן. – התייא למאן דאמר אין מלמדן,

אלא למאן דאמר מלמדן מאי איבא למימר? – הוה חולין וקדשים, וחולין מקדשים לא גמרינן.

משנה

אמר שמואל: גמר

בלבו צריך שיוציא בשפתיים, שאומר: "לבטא בשפתיים". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

בלבו מניין? תלמוד לומר: "לכל אשר יבוא האדם". מיתבי: "בשפתיים" – ולא בלב, גמר

משנה שהיה ברין שהיה חייב – בדבריו רבי יהודה בן אבא. "כדבריו רבי יהודה בן אבא". גרסין, ולא גרסין: "דבר רבי יהודה", והבי קאמור נשבע לקיים ולא קיים פטור, שאילו לדברי רבי יהודה בן בתירא היה ברין לחייבו, שלא עשה בה לאו כהן – וקרא כתיב "לדעו או לחשיבו", **נבואה** יכול נשבע לבטל את המצוה וכו' – ותתאזר בו קריה דרעה,

שהוא מרע לעשות משבטל את המצוה, מה
הטבה רשות – לקמעה מפרש לה. יכול נשבע
לקיים ב' – ותתאזר בו קריה הטבה, שהוא מטיב
לקיים מצוה, מה הרעה רשות – לקמעה פריך;
ומנא דקראי ברשות כתיבי, תלמוד לומר א'
לחשיבו – "אר" יתירה לדורשאי, מה הטבה –
לעצמו, דהיינו "אובל", שאינה בביטול מצוה –
כגון "אובל ביום הכפרים" או חמץ בפסח, דלא
לך קרי אובל משום דהוה גורם רעה לעצמו, אלא
בקיום מצוה כגון "אובל מצוה בליל פסח", אף
הרעה לבל אובל – שאינה בביטול מצוה, כגון
"לא אובל מצוה", אלא בקיום מצוה כגון ילא
אובל חמץ, אם כן למה לי דכתבה הך דרעה?
הטבה היא לענין מצוה, והא כתבנה ואקיש
הטבה להרעה מה הרעה – ד"ל אובל –
שאנייה כקיום מצוה, כגון "לא אובל חמץ
בפסח", דהדיא לא הרעה מיקריא לענין מצוה.
אף הטבה – ד"ל אובל – שאינה בקיום מצוה כגון
"אובל מצוה", אלא בביטול מצוה כגון "אובל
חמץ בפסח", ואם כן כתבנה וזו הרעה היא, אלא
כתבנה הכי גרסין: או הכי בדבר הרשות נמי לא
משבחת לה אלא מראשיתיה או לרבות הטבה
אחריה שטען מינה לא בדבר מצוה כתיבי ב' –
והכי פירשהו: אי הכי, בדבר הרשות נמי איכא
לאקשויי כי האי גוונא, אקיש הרעה להטבה
מה הטבה "דאובל" שאינה בדבר רע לעצמו, כגון
"אובל דבר קשעה לנפך", דהדיא לא הטבה
מיקריא אלא דבר המצוה, אף הרעה ד"ל
אובל – שאין שובע וזו רעה לעצמו לנפך,
הטבה, כגון ילא אובל בדבר קשעה לנפך,
ואם כן הרעה הווא הטבה היא לו, והא כתיב
לה הטבה, ואקיש הטבה להרעה, מה הרעה
ד"ל אובל – לא נשבע על דבר קשעה, דהדיא
לא הרעה מיקריא אלא בדבר הטוב כגון נשבע
שלא איכלנו, אף הטבה ד"ל אובל – כגון עשעבע
בדבר רע לו, שהוא שביעה רעה לו, אם כן
הטבה, כגון ילא אובל בדבר קשעה לנפך –
דהדיא ביטול מצוה איתורבאי, הטבת אחרים
דקום מצוה היא מביטא: והאי או מביטע –
חלף – אף כתיב "לדעו ולחשיבו" הוה אמיתא
עד דתשבעו אתרתייהו, **אבוי קלל** אבוי קלל –
בראש המקרא סמך קללה לאבוי, ובסופו סמך
קללה לאמו, ומשפט אחד בפני עצמו – וברויא
דסיפיה דאבוי מביטע לה לרבות מקלל לאור
מיתה, והכי מפרש לה בסתריהו.

ומשני:

משנה נשבע לבטל את המצוה, ולא ביטל – פטור.
לְקַיִם, וְלֹא קִיֵּם – פטור. **הָיָה בְרִין שֶׁהָיָה חַיִּיב,**
כְּדָבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בִּתְרִיא, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בֶּן
בִּתְרִיא: מִה אִם הָרִשׁוֹת שֶׁאֵינוֹ מוֹשְׁבֵעַ עָלָיו מִדֵּר
סִינִי – הִרִי הוּא חַיִּיב עָלָיו, מִצְוָה שֶׁהוּא מוֹשְׁבֵעַ עָלֶיהָ
מִדֵּר סִינִי – אֵינוֹ דִּין שֶׁהָיָה חַיִּיב עָלֶיהָ אָמְרוּ לוֹ:
לֹא, אִם אִמְרָתָם בְּשִׁבְעַת הָרִשׁוֹת – שֶׁכֵּן עָשָׂה בֶּה לֹא
בִּהְיוֹ, תֹּאמַר בְּשִׁבְעַת מִצְוֹת – שֶׁלֹּא עָשָׂה בֶּה לֹא
כִּהְיוֹ, שָׂאֵם נִשְׁבַּע לְבַטֵּל וְלֹא בִיטֵל – פטור. גְּמָרָא
תָּנוּ רַבְנָן: יָכוֹל נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא בִיטֵל
וְהָיָה חַיִּיב? תֵּלְמוּד לֹמֵר: "לְהִרְעוֹ אוֹ לְחַשְׁבוֹ," מִה
הִטְבָּה רִשׁוֹת – אִף הָרִעָה רִשׁוֹת, אוֹצִיא נִשְׁבַּע לְבַטֵּל
אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא בִיטֵל, שֶׁהוּא פְטוֹר. יָכוֹל נִשְׁבַּע לְקַיִם
אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא קִיֵּם, שֶׁהָיָה חַיִּיב? תֵּלְמוּד לֹמֵר:
"לְהִרְעוֹ אוֹ לְחַשְׁבוֹ," מִה הָרִעָה רִשׁוֹת – אִף הִטְבָּה
רִשׁוֹת, אוֹצִיא נִשְׁבַּע לְקַיִם אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא קִיֵּם,
שֶׁהוּא פְטוֹר. יָכוֹל נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ לְעַצְמוֹ וְלֹא הִרְעוֹ,
יָכוֹל הָיָה פְטוֹר? תֵּלְמוּד לֹמֵר: "לְהִרְעוֹ אוֹ לְחַשְׁבוֹ,"
מִה הִטְבָּה רִשׁוֹת – אִף הָרִעָה רִשׁוֹת, אָבִיא נִשְׁבַּע
לְהִרְעוֹ לְעַצְמוֹ וְלֹא הִרְעוֹ, שֶׁהִרְשׁוֹת בִּידוֹ. יָכוֹל נִשְׁבַּע
לְהִרְעוֹ לְאַחֵרִים וְלֹא הִרְעוֹ, שֶׁהָיָה חַיִּיב? תֵּלְמוּד לֹמֵר:
"לְהִרְעוֹ אוֹ לְחַשְׁבוֹ," מִה הִטְבָּה רִשׁוֹת – אִף הָרִעָה
רִשׁוֹת, אוֹצִיא נִשְׁבַּע לְהִרְעוֹ לְאַחֵרִים וְלֹא הִרְעוֹ, שֶׁאֵין
הָרִשׁוֹת בִּידוֹ; מִנֵּן לְרִבּוֹת הִטְבָּת אַחֵרִים? תֵּלְמוּד
לֹמֵר: "אוֹ לְחַשְׁבוֹ." וְאִיזוֹ הִיא הָרִעָת אַחֵרִים? "אִפְּה
אֶת פְּלוֹנִי וְאִפְּעֵנִי אֶת מִזְוִה". וּמִפְּנֵי דִקְרָא בְּדָבָר
הָרִשׁוֹת פְּתִיכִי? דִּלְמָא בְּדָבָר מִצְוָה פְּתִיכִי! – לֹא
סִלְקָא דַּעְתָּךְ, דְּבִעְיִנֵּן הִטְבָּה דִּימִיא דְּהִרְעָה וְהִרְעָה
דִּימִיא דְּהִטְבָּה. דְּאִשְׁקֵי הִרְעָה לְהִטְבָּה: מִה הִטְבָּה
אֵינָה בְּבִטּוֹל מִצְוָה, אִף הִרְעָה אֵינָה בְּבִטּוֹל
מִצְוָה; הִרְעָה גּוֹפֵה הִטְבָּה הִיא. וְאִשְׁקֵי הִטְבָּה
לְהִרְעוֹת: מִה הִרְעָה אֵינָה בְּקִיּוֹם מִצְוָה, אִף הִטְבָּה
אֵינָה בְּקִיּוֹם מִצְוָה; הִטְבָּה גּוֹפֵה הִרְעָה הִיא – אִי
כִּי, בְּדָבָר הָרִשׁוֹת נִמְי לֹא מִשְׁבַּחְתָּ לָּהּ – אֶלָּא
מִדְּאִימִרִיךְ "אוֹ" לְרִבּוֹת הִטְבָּת אַחֵרִים, שֶׁנֶּעַם
מִינָה בְּדָבָר הָרִשׁוֹת פְּתִיכִי. דְּאִי סִלְקָא דַּעְתָּךְ
בְּדָבָר מִצְוָה פְּתִיכִי, הִשְׁתָּא הָרִעָת אַחֵרִים מִיבְעִינָא? – וְהָיָה "אוֹ"
מִיבְעִי לֵיהּ לְחַלְקִי – לְחַלְקִי לֹא צִירִךְ קָרָא. – הִנְיָחָא לְרַבִּי יוֹנָתָן, אֶלָּא לְרַבִּי יֵאִשְׁיָה מֵאִי
אִיפְּה לְמִימִיר? דְּהִנְיָא: "אִישׁ אֲשֶׁר יִקְלֵל אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ," אֵין לִי אֶלָּא אָבִיו וְאִמּוֹ;
אָבִיו וְלֹא אִמּוֹ, אִמּוֹ וְלֹא אָבִיו מִנֵּן? תֵּלְמוּד לֹמֵר: "אָבִיו וְאִמּוֹ קָלָל" – אָבִיו קָלָל, אִמּוֹ
קָלָל, דְּבִרִי רַבִּי יֵאִשְׁיָה; רַבִּי יוֹנָתָן אָמַר: מִשְׁמַע שְׁנֵיהֶם פְּאִיךְ וּמוֹשְׁמַע אַחֵד בְּכַף עֲצֻמוֹ
עָשׂ

"אובל כז" וכו'. דמה לנו להקיש לגמרי עד שיקשה הטבה גופה הרעה היא הרעה גופה הטבה היא, כיון שאנו מוצאים להשוותם. **מראשיתיה** לא לרבות הטבה אחרים – כתיבה אם כן
למה לזה לרבנן למימר במתניתין: תאמר בשבועת מצוה שלא עשה בה לאו כהן? תיפוק ליה ד"לרעה" לא מיירי בדבר מצוה מראשיתיה. ובענין הטבה דמיתא
דרעה דבדבר הרשות ולא פירכא היא. דמי דקיום מצוה לא כתיב בהא מכל מקום נילף מקל וחומר.

ע' שפרט לן הכתוב יחזיר – ורבי יאשיה, הא דאגמטריק למכתב "יחזיר" בחדש ששור
ובמנו – שלא יחזיר אפילו אינן קשורים יחד, בדאמר בירושלמי דאגמטריק למעט
קשר אחזיר הקדון, וגם בלבישת צמר ופשתים אגמטריק, שלא לאסור אפילו אינן תופין,
בגון שג' מלבושים אחד על צמר ואחר של פשתים.

אלא אי אמרת בדרב מנחם מאן מידע – ורבי יאשיה, אימא דמיטע לשנות את הדוד,
ותמלא דליחא מלובא לשמאל, ותמלא דליחא
בלאו וון אליבא דרבא וכו'. לומר: דשקלים הן
בדפרישתא, עליו, לא מרובין ולא מרובין האי.
ועד, אם כן לכתוב "לעשות ושלע לעשות", ולא
בלשון דרעה וחסבה.

הא ון למע לן חיובא דלא ארביא – ורבי יאשיה, ודיק מדרגן במתניתין תלת דימיני
הקנטוס. ודיק מדרגן במתניתין תלת דימיני
שלא אוכל שלא אוכלה, ושלא אוכלנה, ואין
נראה, בדפרק שני נדרים (יז, א): תנן: "שבועה
שלא אוכלי" (שבועות) שלא אוכלי אינו חייב אלא
אחת, ולא קתני דהם תלתא דימיני, ואפילו הכי
דיק ברבא דהם בגמרא (יז, א) ממתניתין, מרלא
קתני "חייב אחת" ומרלא קתני "חייב אלא אחת",
וקתני "אינו חייב אלא אחת" – ורואני דהא אלא
לית, הא כן במיתשלע על בשרה ודילא, כלל נראה
בספריים דלא גרסי במתניתין דרובא תלת דימיני,
ולא גרסינן דאין ון למע לן, אלא הכי גרסינן:
חיובא (הוא) דליכא כו'. ודיק מדקני "אינו חייב
אלא אחת" בדיקין בדרבם, ואף על גב דהבא לא
מצי למינני "אלא אחת", דאגמטריק למיתני "חייב"
לאשמועינן: דא "שלא אוכלנה" ודבר
אוכלי חייב שתיים, מכל מקום דייק שפיר מרלא
קתני "חייב אחת", חלילה השתא דהם אחת לאשנה
כו' – בדפרק שני נדרים (יז, א) לא מסקינן הכי, אלא
דדי: דהם כגון שקבל עליו שתי מידות בבת אחת.
ונראה, דהם סלקא דרעה: לפשט דמיייר בגון
דאמר "הריני נאני היום הריני נאני היום", וסבירא
ליה דבר דתנא דרובא דלעיל דאין נדרות אלא
על נדרות, ומייתי סיעתא שפיר דהוי השתא
דמייא דשבועות, ודאין: בגון שקבל עליו שתי מידות
בבת אחת, ולא דמי לשבועה, דאין נדרות וזו
תרויהו דהחייב למענט שתי נדרות וזו ביה
אפילו לא נשאל על הדיאון, אבל בשבועות בעי
לאותי סיעתא אפילו אם נאמר נדרות חלה על
נדרות, ואן שקבל עליו שתי נדרות בבת אחת, כיון
שאוור מנין מנה לשם ראשונה איך תעלה לו
לשניה בראשונה, אי לא משום דאמר אי משכחא
שניה ורואח חיילא, הוא דהוי בגי שבועה, ומשני
דא לא דמי, דהם אחת אלא לשניה וכו' סליק
מראשונה חיילא שניה, הכא מי איתא לשבועה
כלל? תראה דהתם בי פריך לרב דתנא דאמר: נדרות
נדרות חלה על שתי נדרות, דרבי נחמן שני נדרות
ומשני: בגון שקבל שתי נדרות בבת אחת, והדמי
לשני: אף על גב דאין נדרות חלה על נדרות מכל
מקום אי משכחא ורואח חיילא, כדברא, אלא
השתלשול משני לפי מה שכתבנו, מה שמקשה לא אסק
אדעתא דהיא דרבא, דהקשה רבינו יצחק ברבי
מאיר: שקבל עליו שתי נדרות בבת אחת ונשאל
על אחת מהן, אמאי לא נשירא בשניה נאני אלא

מאד רתנן (נדרים סו, א): "קום שאני נתנה לכולכם" דהוה אחד מן דתנן בולף ונראה דיש
לחלק, דהבא כיון דסליק למנין שתי מידות כולל כל אחד בפני עצמה וכו'.

אם תשתייר דהמנו כיון נשאל עליה, נראה דבי לא שייך אלא פחות מכותי – דחייב עליה
אף על גב דאמר "שלא אוכלנה", ודי משכח על הבבא אין דרעו שלא שייך פחות
מכותי, דאין לו אדם שיאכל כבר שלם שלא ידו מעט פרוחין נשירים ממנו. דאי מפשר עד
שיאכל גם אותו פחות מכותי, אמאי קאמר מסתכן ולא חייב לאישורו? עליה מאן שניא
מישבעה שלא אוכל כבר כשחזר, דהם פשיטא שיכול לישאל!

שבועות. שבועות שתיים – פרק שליש דף כז עמוד ב – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רש"י

ומשני: רבי יאשיה דלא מיייר ליה "אי", נפקא ליה דקראי לאו במנעו איירי, דסבר
לה כרבי עקיבא דרדשי רבוי ומעטסי בו מאן מינעו? אין קו דבר דראוי למענט בשבוע
לכטל את המנעו, ואם זה חייב – כל שכן כל שאר שבועות, אלא דאי ביטול מצוה
אימנעו. וקום מצוה ממעט מדרתיה בלא וון, איתיה בלא איכא – לאחרים, בגון

מתנה לעשר, וכו' גרסינן: דאמר – ורבי יאשיה, וכו' איתא בלא
אקים. **משנה** חבי נסנין: שבועה שלא
אוכל כבר וזו שבועה שלא אוכלנה שבועה
שלא אוכלנה – לקמיה מפרש למה? לדיקט
שבועה לעליות, אינו חייב אלא אחת – נאין
שבועה חלה על שבועה, **גמרא** למה לי
למיתני שלא אוכלי שלא אוכלנה – למינסק
רמי לשינני דתנין "ושבועת" שלא אוכל,
שבועה שלא אוכלי? אבל אמר שבועה שלא
אוכלנה ודבר אמר שלא אוכל – ובאכלה כולה
חייב שתיים, דדחילא לה כולה שניה,
(ואילו) דחילא "שלא אוכלנה" – שבועה משמע
אבל מקצתה לא אסר עליו, וכי הדר אשתבע
שלא אוכלי" אסור עצמו בבית ממנה, וכי
אבל כותי קמא חייב משום שבועה שניה, וכי
גמר ובאכלה חייב משום שבועה ראשונה, אבל
האומר תחלה "שבועה שלא אוכל" אסור
עצמו בבית ממנה, והכין קתני שניה לא דחילא,
בדבולא ראשונה ודבר, דאיתוסר בבית
ראשון שוב לא יאכל כלום ממנה, כל שכן
כולה. כדברא – דאמר: "אוכלנה" משמע
כולה, אבל "לא אוכל" כולל שני עצמו בדר
אבילה, וכו' גרסינן דאין ון למע לן לא קא
משמע לן חיובא דוא דליכא דא שבועה איתא
וכי משרחא ורואח חיילא דאמר דאמר כבר
שאם נשאל כו', הא ון למע לי – שבועה
שלישית למה לי? משבועה שניה אשמועינן
דאין שבועה חלה על השבועה ראשון קא משמע
לן כו' – לחבי נקט למנעא, דאשמועינן: חיובא
דוא דליכא אשמועינן איתוסר, לא אשמועינן
דאין ונאן לכטל, ואם ימצאו מקום ודילא,
דחייב נמי כדברא, שאם נשאל לחבם על
הראשונה עלתה שתי תחתיה ואסר כבר
משום שבועה שניה, וכן אם נשאל על השתים
חלה על השלישית, לפי שהחכם עקב דגור
מחקר, שדרי פוחל לו בדרסה דהוי כמי שלא
גור, חלה השניה למפרע. הראשונה היתה
מעכבתה מלחול, ואינה לראשונה דחילא
ונשאל עליה, שתי נדרות – סתם נדרות
שלשים יום, ותפשיי קרבן – לחולתה, ונשאל
לחבם על הראשונה, דהוי איה לראשונה,
לפניך מנין עליה לה, הא – בגי שבועות, אי לא שאלה מי קרימא שניא דחיל
כלל, הכא איכא למימר בשיטתה שניה מפני רצתה לכטל ולא לחול עד עולמית,
ואין כשיבא המוקם, שדרי כבר בטלה, נשאל עליה – דהוה לן זית הנשאר, ובאבילתו

לא עבר.
אמר

שבועות. שבועות שנים – פרק שלישי דף כח עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

אפילו כל שהוא – שיה נמי מעבב, שלא עבר על שבועתו והוא לשאלה. מיה דהתני
שאלה בי' – דהא בי' אבילה לבית קמא עדיין כל ידיום שבה אסורין עליו ומתניא ליה
שאלה, וכיון דנשאל וקימאן לו חבם עוקר בדר מעיקור ואשתבה ללא הוא שם שבועה
כלל, הלכך כותב קמא אשתבה ללא באיסורא אבילה, ואחר כך נשאל על הראשונה –
אלטמא אף על גב דאיתל רב כולה נשאל עליה.

שלא גלח – פתח אהל מועד את ראש נזור
כדכתיב: ודבי אליהו – במסכת נדרות (נפ. א),
הגלחת מעקבא – לשחות יין ולשנא למחוי,
הלכך רבא שויר, אמר רב אמי נזירות קא רעות
בי' – לעולם משעבר על שבועתו לא חזיא
לשאליה ולא מתניא לה שאלה, ודקשיא כל
נזירות, לאו קרינא היא, מי גרם לשנא שלא
תחול – כלומר, מי גרם לו לומר שודמים
הנמנים לא לשינה נמנא אלא לראשונה, ודמיא
אולא לה ראשונה, ותקשי לך – ראשונה היתה
גורמת כל קרינא בי' – והרי גלח הכהן עבר
שודדו שטו על זה חרטה ועקר את הראשונה
מעיקרא, ונמצא מניח הנמנ על שניה נמנה
ובכילה ראשונה אבתי דור קיימא שנשאל
אבל כבר שנשבע עליה אבולה, על כרחך עבר
הוא על שבועתו ושבו אין לה שאלה, הכי רסנין
אמימר אמר אפילו אבול כולה נשאל עלה
דאי שבועתו לא קרינא, ואין במזיד מחסר
מלקות אבל כפתורו על העמוד לא, מחסר
קרנן – וקרנן הוה ליה שויר, וכן מלקות למזיד,
אבל כפתורו ללקות שוב אין כאן שויר, שרי
הוא אבול לוקח ביה דרשומתא, חתם ר' –
ותבחה במטעם זו, ואיכא "זקלה אחין", כיון
שעלה דרי הוא אחין (מבות כג. א), אמר רבא
בשעת קרינא שלא אבול כב' או אבול א' – ונמצא
האחית איסור והאחית תנאי, זו שנשבע עליה הוה

איסור וזו שיתלה בה דרי תנאי, ואשמועינן רבא דכל שבועה שנשבע על תנאי ותלה
דבר בחבירו – אין איסור השבעה חל עליו בשעת שבועה אלא בשעת מעשה הראשון.
הלכך חתמי שעתא שבת שבועה היא, ואם באותה שעה זכר את שבועתו קרינא ביה
האדם בשבועתו' וחלה עליו שבועה לתחיתיו קרנן על השוגג, בין שאכל תנאי ראשון
בין שאכל איסור ראשון, ובלבד שתהיה אונס גמור באבילה האיסור, ולמלקות על המזיד,
ולבד שחלה התנאי באבילה האיסור, ואם שכח שבועתו בשעת מעשה הראשון
לא קרינא ביה האיסור בשבועתו, ואין השבועה חלה עליו לא לקרנן ולא למלקות.
ומיתניא ליה סיעתא לקמן ממתניתין גדרים, אבל את הראשונה בי' – והיא תנאי
קר ראשונה, שכך היתה סדר שבועתו: אם אבול זו אם אבול זו, והיא דנקט אבילה
התנאי ברשם – לאו משום דאי עביד איפכא לא חיילא, ודאי חיילא ומהותיה למפרע
אלא משום דבעי למימר: ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב קרנן, ודוקא דרך שניה
האיסור חזר ודריא לה שגגה במזיד ודאי, דאי בתנאי – לא מיתר קרנן על אבילה
האיסור למפרע, שדחתה מן הבחינה, שעתין לא נאסרה עליו, ואף על פי שהוא אבול
בשעת אבילה אחרינה שדא שניב בה על השבועה למפרע, ואנן בעי באיסור בעיקר, אבל
את הראשונה בשוגג ושניה במזיד פטור – בשעת אבילה ראשונה כבר שכח שבועתו,
וכשאכל האיסור חזר ודא את שבועתו ועבר עליה במזיד – פטור ממלקות ואפילו
בהתראה, לפי שלא חלה שבועה עליו, שדרי בשבועתו אבילה – פטור מללקות ומהותיה
ראיה לחול כבר שכח הדין, ולא קרינא ביה האדם בשבועתו, וכל שכן מקרנן, שאין
קרנן על המזיד, ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב – כשאכל התנאי ראשון היה זכור
את שבועתו, ואבול במזיד ובדחית גמור שדרי עליה נשבע, ואין אבילה ראשונה
במזיד, ודא חתמי אבילה לא תאסור אלא בלילה בשבועה – חייב קרנן, אבל באבילה
ראשונה זכור הוא את שבועתו ויודע שנאבילה זו אסור עליו את השניה – האדם
בשבועתו קרינא ביה, וחלה עליו שבועה, וכשאכל שניה שוגג דרי עבר על שבועתו
שוגג חייב קרנן, שתיקו פטור – בין שאכל התנאי ראשון בין שאכל האיסור
ראשון – דכרפרישית, שדרי באבילה ראשונה היתה שבועה ראיה לחול, ובאותה
שעה היה שכח ולא חלה עליו השבועה לאסור את השניה עליו.

שתיקו

אמר רבא שבועה שלא אבול כבר זו אם אבול זו – מה שפירש בקונטרס: אין שבועה חלה
אלא בשעת מעשה הראשון, הלכך דהיא שנתא שעת שבועה היא, ואם באותה
שעה זכר את שבועתו קרינא ביה האדם בשבועתו' וחלה עליו שבועה לתחיתיו קרנן על
השוגג, בין שאכל תנאי ראשון בין שאכל איסור ראשון, ובלבד שתהיה אונס גמור באבילה
האיסור – זה ודאי פטור מנמנא, אבל ראשונה במזיד
ראשון לא משכחת חיוב קרנן, דאי אבול בשוגג –
לא קרינא ביה האדם בשבועתו' ולא חלה עליו
שבועה, ואי אבול במזיד – לא בעינן שגגה
באבילה האיסור לפירוש הקונטרס, ואי אפשר
ליישבו אלא בדוחק, דמשכחת לה כגון שבשעה
שאבול איסור ראשון לא שכח שבועתו, ודאי
האדם בשבועתו, ולא בשוגג דא, שאני יודע
שה זכרתי שנשבע עליו, ואף על פי שמוזר
לאכוליו תשוב שגגה, הויאל ורבינו לא היה
אובול, לפי שמתואר לאבול על תנאי, ואם בשום
ענין שצריך לאבול, כגון שנשבע לאבול
שמשכחן עליו, וכל זה דוחק, ומה שפירש נמי
בסוגר ביה אבל את ראשון ביה: דאי דנקט אבילה
התנאי ברישא לאו משום דאי עביד איפכא לא
חיילא דדאי חיילא ומתניא למפרע – ואין דעתא
לומר איפכא כמבא דקאי בה, והיינו שאכל
איסור תחלה בשוגג ממש, ששכח שבועתו, דאם
כן לא חיילא כלל, ודאי לא האדם בשבועתו,
ולא בעי נמי למימר שאכל איסור במזיד למזר
תחלה, דאין כאן שגגה בשעת אבילה איסור, ואין
נראה לי כלל שדאי הקונטרס רוצה לומר
המתניא למפרע מלקות, דאין כאן שתיבוי
מלקות כיון שאחר כך אכל התנאי בשוגג, ועד
לדפידוש רבינו חסד אורבא חייב קרנן באבל
איסור תחלה במזיד בשוגג, ואין דעתא
לומר בדפרישית, שאכל איסור ראשון וזכר את

השבועה, אבל איני יודע שדאי זכר הכבר שנשבע עליו, ושוב נמצאני בתוספתא רבינא אלתון
שכתב שחוספיה טעו, וכך ראיה לדוחה: לאו משום דאי עביד איפכא חיילא, ודאי לא
חיילא, שכן שואת אינה חלה פטור אף אותה אינה חלה, בין בתוב בפירושית אוריס
מרשי', ועל מה שפירש בקונטרס "בין שאכל איסור ראשון" בתוב שלא היה יכול לחבוץ, ועד
דוחק לפירוש הקונטרס, דביי ענין עצמו דוחק ובהתנה בסוגר דאין לפרש דריש' לא קאי
אלא אשדא, ומשכח דאין אחרתיה, ונראה לפרש: למה לא מפרש דאין אשדא בשבועתו
אלא על התנאי לתודיה כשאבול בשוגג, בין בתחלה בין בסוף, אבל על האיסור לא חישינן,
דבשעת אבילה התנאי הוא חיילא השבועה עליו, הלכך בעינן שלא את אסור בה, ובאותה
שלא קרי ראשונה בדפרישית בקונטרס, והא דקאמר: ראשונה בשוגג ושניה במזיד פטור –
לאו דוקא נקט חבי, דהוא דרך שניה במזיד תחלה בדפרישית, דלא חיילא בשבועה עליו כלל
בין שאכל על תנאי בשוגג, והא דקאמר נמי: ראשונה במזיד ושניה בשוגג חייב – לאו דוקא
ראשונה במזיד תחלה, דהוא דרך שניה בשוגג תחלה ואחר כך ראשונה במזיד, ובלבד שאין
הוא זכור בשעת אבילה הראשונה משכח את השניה, שאם היה זכור אם לא שבו
מיעדתו דא, שדרי במזיד חייב נעמד ליד איסור, אי נמי, אפילו זכר חסד ב' מיעדתו
דא, ודחיד ליה לאניש פסי אבילה האיסור מן התנאי, כדאמר בריש פרק שני גדרים (טו),
א: כי לא הוה תנאי אבאסוריה מזהו, וכפי השיטה זו לפי שדא חסדיא, וכן משמע
מתוך פירוש רבינו תנאיא דחילתית חילתית, דאין אבילה תנאי, ואין אבילה ראשונה
ראשונה, וגרס איפכא: ראשונה בשוגג ושניה במזיד חייב, ראשונה במזיד ושניה בשוגג פטור,
וקרי לאיסור ראשונה לפי שמעידה תחלה לא אבול זו אם אבול זו, והיא דנקט שתיקו
בשוגג – לא איצטריך, אלא משום דבעי למיתני שתיקו במזיד, ודאי דנקט לבסוף "אבילה"
לתנאי דחיד תלמיא לאיסוריה, ותחלה נקט בלשון ראשונה ושניה – לאו דקי בלישניה
ורבנו חסד מפרש בפירוש הקונטרס, דבאבילה מעשה הראשון חילת חילת השבועה, ולא
על תנאי ובין שלא אבול אבילה תחלה בשוגג, לא קרינא ביה האדם בשבועתו, אבל
שפירש רבינו חסד אורבא אשדא תחלה קרי ראשון, בין על תנאי בין על איסור, ועל סוף
קרי שניה, והשוא אתי שפיר את דריש' לפרש "אבילה לאיסור חזר אבילה לתנאי",
וכשאכל תחלה במזיד האיסור ואחר כך התנאי בשוגג – חייב, לאו בעינן שגגה באבילה
האיסור, אלא שישנן שעה שעבר על השבועה, וצריך לדחוק לפירוש דא דקאמר: זו

בדוח עצמה שבתה ברתה בי פטור, דהיינו טעמא דפטור על אביתא ואלא על ג' דהיינו ראשונה במזיד ושניה בשוגג – בין שאכלה ברתו בשבועה למזר, שדאי רעוה לאבול באותה שעה
גם תנאי, ודלא שו מדידתו דא, אי נמי, כשאבול השניה בדוח עצמה ובשגגת חרתה, אף על פי שאבול בחית, דעלה רידה לא חיילא השבועה, מיידי כגון שדאי יודע שדא פטור עליה,
לפי שלא היה אדם בשבועתו, ולשון דוח עצמה משמע מחבוץ לאכול באיסור אף על פי שאבול תנאי, הלכך לאו שו מדידתו דא, ודחוק.

כשם נגדרי שגנות מותרים כן שבעות כו' – תימה: דתלי כתיבא בדלא כתיבא, שבעה כתיבא מדרשין לעיל (כו, א) "האדם בשבעה" פרט לאנוס ויש לומר: משום דהדיא נדרי שגנות משנה היא בפרק "ארבעה נדרים" (כו, ב), אבל גבי שבעה לא תנן בשום דומא, ואם התאמר: נדרים (שם) דקמאר: שבעות שגנות היכי דמי כדבר כותא וכו' כס', אמאי לא מפרש דומיא דבין גבי נדר,

כגון דאמר "שבעה שלא אוכל פירות הלל" – אמא בלחך ונכר שאכל, וא "אם אוכל" ושכח ואלו עוד, ובהדיא דבר כותא וכו' דאסי לא שייך לשון מותרין, דבר יצא לו שבעות שקו ועד חימה, דלמקן בפרק "שבעות העדות" (לא, ב) דרוקח לאשכוחי, דקמאר: לימא תנינא לדרב כותא וכו' אסי, אמאי לא דייק מדהיא נדרים דשרי נדרין ארבעה נגופיה וז' לפר' אלא כשבעות: ותיא – דנדרים דאי היה מצ' למישר שבעות שגנות דומיא דתנא גבי נדרים, אלא נחא לאשמעין משנה, דאבלי עובר על שבעות בשעה שמוציא שבעה מפיו פטור, והשתא לי מצ' למישר מדהיא מנתיק נדרים תנינא לדרב כותא וכו' אסי, דדלמא מנתיקין דוקא כשאני עובר על שבעות: דאלת, דומיא דתנא גבי נדר, ואם התאמר: נדרים היכי לפינן שבעות? מה לשבעה שכן אין חלה ער דבר מצוה בדרהירו ולא פריא חזא כדפרישית לעיל (כו, א) דדבר המתחיל מזה דבעין שאן שבעה חלה על דבר מצוה, כינא כן בנדר אפילו בדרהירו אשוי חל: **שבעה** שלא אוכל תאנים וענבים חזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים כו' – זו היא גיסת הקונטרס. והספריים חל כותא איפסי: אלא אוכל תאנים חזר ואמר שבעה שלא אוכל תאנים וענבים ותיא דמחקא בקונטרס משום דקשיא ליה, דאי תאנים וענבים כל חד וחד לחודיה קמאר – לא חזו ענבים חצי שיעור, ואני בעינן מדי אחת – חזו השבעות שניה חלה כלל, כד דחה איתשע ועשר', דאי תאנים לא אוכל תאנים וענבים נמי לא אוכל, חזר כבר מושבע

הוא דלא אוכל, הא תשע מיהא אוכל. אמר אבי: וימין דמשפחת לה להא דעיפא כפרמר, דאמר רבה: "שבעה שלא אוכל תאנים וענבים", וחזר ואמר: "שבעה שלא אוכל תאנים", ואכל

שתיקין במיד; אכליה לתנאיה ודדר אכליה לאיסוריה
מיתייב, אכליה לאיסוריה ודדר אכליה לתנאיה – פלוגתא דרבי יוחנן ורשי לקיש; למאן דאמר התנאיה קמא שמה תתראה – חייב, למאן דאמר לאו שמה תתראה – פטור. תלפאן זו בזה, ולא אוכל זו אם אוכל זו, לא אוכל זו אם אוכל זו, ואכל זו בודון עצמה ובשנתה חבירתה, וזו בודון עצמה ובשנתה חבירתה – פטור; זו בשנתה ובודון חבירתה – חייב; שתיקין בשנת – פטור; שתיקין במיד – אשנה מיתייב, ואשנה – פלוגתא דרבי יוחנן ורשי לקיש. אמר רב מרי, אף אגן נמי תנינא: ארבעה נדרים התירו חכמים: נדרי ודיון, נדרי הבא, נדרי שגנות, נדרי אוסין. נדרי שגנות ביצד? קום אם אכלתי ואם שתייתי, ונפטר שאכל ושתה, שאני אוכל שאני שותה", שכח ואכל ושתה – מותר; ותני עלה: כשם שגדרי שגנות מותרין, כך שבעות שגנות מותרות. שבעות שגנות היכי דמי, לאו כי האי גוונא? שמע מיהא, עיפא תני שבעות כי רבה, פגע ביה אבימי אחת, אמר ליה: "שבעה שלא אכלתי", "שבעה שלא אכלתי", מהו? אמר ליה: אינו חייב אלא אחת. אמר ליה: אשתפשת, תרי יצאה שבעות לשקר. "שבעה שלא אוכל תשע, ועשר", מהו? – חייב על כל אחת ואחת. אמר ליה: אשתפשת, אי תשע לא אוכל, עשר לא אוכל. "שבעה שלא אוכל עשר, ותשע", מהו? – אינו חייב אלא אחת. אמר ליה: אשתפשת, עשר

הוא דלא אוכל, הא תשע מיהא אוכל. אמר אבי: וימין דמשפחת לה להא דעיפא כפרמר, דאמר רבה: "שבעה שלא אוכל תאנים וענבים", וחזר ואמר: "שבעה שלא אוכל תאנים", ואכל בשנת עצמה, ששכח שנשבע עליה, אבל זכור הוא שנשבע על ראשונה ובאכילה שניה תלאה – חייב קרבן על השניה, שדרי חלה שבעותו עליה מתחלה, ובשכחה עובר על שבעותו שגגה. אבל מלקת אראשונה לא, שדרי מתחלה חלה עליה שבעות, הלכך לא לקי. ולא קרינא ביה אן שב מידעיתו אלץ שניה לפטורן משהו עבדין לעובר על השבעות, שהרי אין מידו זה עבירה. שתיקין בשנת – ששחל הכחרת בשגנות שתי השבעות – פטור, שדרי בשנת אכלת אחת או שתי השבעות ראשונה לחל, ובאותה שעה שכוה היה מותרין ולא קרינא ביה "האדם בשבעה", אשנה מיתייב – דהתרא דהיא ודאי היא. ואשנה – דהתרא באכילה – שגמא תאלב חבירתה ותחיתיה על זו לשפיר. והתרא ספק היא. **אן אגן נמי תנינא** – כדבא, שהחלו שבעה בדבר אור וקיים תהני תחלה – צריך שיהא זכור לשבעותו באותה שעה, ואם לאו אין השבעה חלה. נדרי שגנות כיצד – דתיא רישא: ארבעה נדרים התירו חכמים: נדרי ודיון נדרי הבאי נדרי שגנות נדרי אוסין. והתם מפרש לה. **קום אם אכלתי כו' – קום** על דבר פלניא אם אכלתי ואם לאו, וכו' דתנינא ביה, וכו' דתנינא ביה אן שב מידעיתו אלץ שניה לפטורן משהו עבדין לשבעותו ואכל ושתה – הייט דבא, שצריך שיהא זכור לנדר בשעת קום התנאי. ותני עלה כשם שנדרי שגנות מותרין כו' – והייט כדבא, ולא יתכן לפרש "קום" שאני אוכל, אלא בענין זה, שתלה דבר אר באכילה זו, כדפרישית, דאי מפרשית "קום שאני אוכל" – קום על אכליה, ושכח ואכל ושתה, נמי מותר איכא למישר דקתיא ארבעה נדרים התירו: דבר עבר על נדרי שגגה ואי מפרשית "התירו" שפירושו מן המלקות – פשיטא, מי התירו בי? והלא שכח הדיו וכלל דבר, ואי "מותר" לשון פטור. שדרי שגנות היכי דמי, גרסין, אמר דהדיא "אם אכלתי" משפרא בנדרים כרב כותא וכו' אסי, דקד דאם אני אוכל" הדיא היא קום כרבא. **קישא** אבימי – בני רבחה אפומרתא וכו' הייט **אחא** – טעה לומר שזו שבעה על שבעה. הרי יצאה שבעה לשקר – משנשבע הראשונה יצאה לשקר מפיו והכלה לה. והשניה שבעה אחת היא לעצמה, ואין קץ לפטור בשבעות לשקר משום אין שבעה חלה על שבעה לא בשבעה להבא. שחזר ואמר עילי את האיסור דהיא ליה נשבע לקיים את המצוה. שלא אוכל תשע ועשר – שתי שבעות היו, "שבעה שלא אוכל תשע תאנים" וחזר ואמר "שבעה שלא אוכל עשר תאנים", ואכל עשר תאנים בהעלם אחד, מהו טעה לומר שאן השבעות אחרתה בכלל שבעה תאנים ואין זו שבעה חל על שבעה. **אשתפשת** – דשבעתה על שבעה היא, שהנשבע שלא יאכל תשע נשבע על עשר, דכל כמה דלא אוכל תשע לא אתי לכלל עשר. אינו חייב **אחא** – טעה לומר ששבעת תשע בכלל עשר, לפי שיש בכלל עשר תשע. **הא תשע מיהא אוכל** – ולא נאסור עליה תשע הראשונה, וכי אוכל תשע מיתייב משום שבעה אחרתה וכשהשלמן לעשר עבר על הראשונה. וימין דמשפחת לה דעיפא – דשבעה שלא אוכל עשר ותשע ואכל עשר, דאני חייב אלא אחת. כדמי – רבה, דאמר מר: "שבעה שלא אוכל תאנים וענבים יחד ביום אחת, אלא תאנים לחודיה אוכל, ואמר דאמר: "שבעה שלא אוכל תאנים", ואז היה חייב תאנים וענבים ביום אחד היה מיתייב תרתי, דכי אוכל תאנים מיתייב אשבעה תבא, וכו' דמי משילי לה בענבים מיתייב אקמיתא.

שתיקין במיד; אכליה לתנאיה ודדר אכליה לאיסוריה חייב – מלקות – שדרי באכילה ראשונה זכור היה שבעותו וחלה השבעות עליו לאסור שניה. ובשכחה שניה התרה בו התראת ודאי יאל תאכל, שדרי נשבע עליה ונאסרה. אכליה לאיסוריה ודדר אכליה לתנאיה פלוגתא דרבי יוחנן ורשי לקיש – דאבלי התראת פסוק בפרק קמא (שבעות ג, א) ותיא נמי התראת ספק דהתראת בשעת אכילה איסור בעינן, ואין כן אלא התראת ספק אל האכלת שגמא תאלב את השניה ונמצאת עובר על זו למפרע, ואם התרה בו בשעת אכילה השניה, אל תאכל, שדרי אתה עובר על הראשונה למפרע, ואף על פי שהתראת ודאי היא – אינה התראת, שאין מלקות בא על ידי אכילה זו, תלאן זו בזה – שתיקין כדפרישית ואילו, ונמצאו שתיקין איסור ושתיקין תנאי. דבר גרסין: אבל זו בודון עצמה ובשנת חבירתה חזו בודון עצמה ובשנת חבירתה פטור, זו בשנתה ובשנת חבירתה חייב, שתיקין בשנת פטור כו', אבל זו בודון עצמה ובשנת חבירתה חייב, וזכור הוא שנשבע עליה איכא חבירתה, ואין יאכל חבירתה, שכן שכוה הוא שנשבע על שבעה, שגמא אם יאכל זו, וחלה עליו זו למפרע, אבל שבעת חבירתה לא חלה עליו, שבאכילה ראשונה חזו שתי השבעות ראיות לחל, ודרי שכוה הוא על שבעת חבירתה. זו בודון עצמה ובשנת חבירתה פטור, בין ממלקות שניה שחזא מזה, בין מקרבן של ראשונה שעבר עליה שגגה למפרע שכאכל את השניה. ממלקות השניה פטור – כדפרישית, שילא חלה על שבעה מושבע מתחלה ומקרבן של למפרע דראשונה פטור – שלא היה שגגה באכילה, ואין שגגה באכילה איסור בעינן, ואף על פי שיש שגגה כשכוהר על השבעה, והייט אפילו שיהא מתחייב עליה קרבן, שהקרבן על הראשונה בא, ואותה אכילה בחזרה היתה ולא קרינא ביה "תחטא בשבעה" (ויקרא ד, ו) על שבעת עצמה ובודון חבירתה כו' חייב – שכלל הראשונה היה שכוה שנשבע עליה אם יאכל חבירתה, ולגבי שבעה רידה לא קרינא ביה "האדם בשבעה", ובשכחה שניה אכלה בשנת עצמה, ששכח שנשבע עליה, אבל זכור הוא שנשבע על ראשונה ובאכילה שניה תלאה – חייב קרבן על השניה, שדרי חלה שבעותו עליה מתחלה, ובשכחה עובר על שבעותו שגגה. אבל מלקת אראשונה לא, שדרי מתחלה חלה עליה שבעות, הלכך לא לקי. ולא קרינא ביה אן שב מידעיתו אלץ שניה לפטורן משהו עבדין לעובר על השבעות, שהרי אין מידו זה עבירה. שתיקין בשנת – ששחל הכחרת בשגנות שתי השבעות – פטור, שדרי בשנת אכלת אחת או שתי השבעות ראשונה לחל, ובאותה שעה שכוה היה מותרין ולא קרינא ביה "האדם בשבעה", אשנה מיתייב – דהתרא דהיא ודאי היא. ואשנה – דהתרא באכילה – שגמא תאלב חבירתה ותחיתיה על זו לשפיר. והתרא ספק היא. **אן אגן נמי תנינא** – כדבא, שהחלו שבעה בדבר אור וקיים תהני תחלה – צריך שיהא זכור לשבעותו באותה שעה, ואם לאו אין השבעה חלה. נדרי שגנות כיצד – דתיא רישא: ארבעה נדרים התירו חכמים: נדרי ודיון נדרי הבאי נדרי שגנות נדרי אוסין. והתם מפרש לה. **קום אם אכלתי כו' – קום** על דבר פלניא אם אכלתי ואם לאו, וכו' דתנינא ביה, וכו' דתנינא ביה אן שב מידעיתו אלץ שניה לפטורן משהו עבדין לשבעותו ואכל ושתה – הייט דבא, שצריך שיהא זכור לנדר בשעת קום התנאי. ותני עלה כשם שנדרי שגנות מותרין כו' – והייט כדבא, ולא יתכן לפרש "קום" שאני אוכל, אלא בענין זה, שתלה דבר אר באכילה זו, כדפרישית, דאי מפרשית "קום שאני אוכל" – קום על אכליה, ושכח ואכל ושתה, נמי מותר איכא למישר דקתיא ארבעה נדרים התירו: דבר עבר על נדרי שגגה ואי מפרשית "התירו" שפירושו מן המלקות – פשיטא, מי התירו בי? והלא שכח הדיו וכלל דבר, ואי "מותר" לשון פטור. שדרי שגנות היכי דמי, גרסין, אמר דהדיא "אם אכלתי" משפרא בנדרים כרב כותא וכו' אסי, דקד דאם אני אוכל" הדיא היא קום כרבא. **קישא** אבימי – בני רבחה אפומרתא וכו' הייט **אחא** – טעה לומר שזו שבעה על שבעה. הרי יצאה שבעה לשקר – משנשבע הראשונה יצאה לשקר מפיו והכלה לה. והשניה שבעה אחת היא לעצמה, ואין קץ לפטור בשבעות לשקר משום אין שבעה חלה על שבעה לא בשבעה להבא. שחזר ואמר עילי את האיסור דהיא ליה נשבע לקיים את המצוה. שלא אוכל תשע ועשר – שתי שבעות היו, "שבעה שלא אוכל תשע תאנים" וחזר ואמר "שבעה שלא אוכל עשר תאנים", ואכל עשר תאנים בהעלם אחד, מהו טעה לומר שאן השבעות אחרתה בכלל שבעה תאנים ואין זו שבעה חל על שבעה. **אשתפשת** – דשבעתה על שבעה היא, שהנשבע שלא יאכל תשע נשבע על עשר, דכל כמה דלא אוכל תשע לא אתי לכלל עשר. אינו חייב **אחא** – טעה לומר ששבעת תשע בכלל עשר, לפי שיש בכלל עשר תשע. **הא תשע מיהא אוכל** – ולא נאסור עליה תשע הראשונה, וכי אוכל תשע מיתייב משום שבעה אחרתה וכשהשלמן לעשר עבר על הראשונה. וימין דמשפחת לה דעיפא – דשבעה שלא אוכל עשר ותשע ואכל עשר, דאני חייב אלא אחת. כדמי – רבה, דאמר מר: "שבעה שלא אוכל תאנים וענבים יחד ביום אחת, אלא תאנים לחודיה אוכל, ואמר דאמר: "שבעה שלא אוכל תאנים", ואז היה חייב תאנים וענבים ביום אחד היה מיתייב תרתי, דכי אוכל תאנים מיתייב אשבעה תבא, וכו' דמי משילי לה בענבים מיתייב אקמיתא.

שבועות. שבועות שנים - פרק שלישי דף כט עמוד א - מתוך מהדורות "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קצא

ועמוד. מידו היה מצי לפרושי בנשבע על חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה. אבל אי אפשר לומר, כן דרך מילתא דרבה איתא בפרק שני גדרים (ו, ב) ומכאן ברלא סוגיא במו שבתוב בספרים ולא בנריתא הקונטרס. ומשמע גמי דאדירי בנשבע שלא יאכל שניה מכל אחד שיעור שלם. דרפשי טעמא - דמי דאדירי שבתא אנשניס יחילא גמי אתאמנא, ואי בתיא שיעור - ברא און שייך מוט, ודא חלי דא חלל מוט.

ועמוד. גרין חלול על כרין בין דין לחזיה דרשני ועשר, דהחא איכא איסור שבעה בכל עשר, וכל תשע שיאכל מהך עשר קאי באיסור שבעה, אבל חבא לא חלי איסור שבעה בתולא כלל על ענבים, ושין כאן מוט. והוא דרין גמי אי אמר "שבעה שלא אוכל תשע אחר" חור ואמר "שבעה שלא אוכל עשר", דחיללא שבעה ענה ע"י דני מוט. **אם** לא חלי איסור שבעה - תימה דהבא קני "מל פורה", ולא קני "כעיל מערים", ובפרק "ארבעה נדרים" (גדרים כד, ב) גבי נדר הבאי, גמי "עיל מערים" ולא קני "מל פורה".

באומר יאסור כל פירות שבעולם על אס לא ראינו - כד - פירוש: שבעה. ובפרק "ארבעה נדרים" (גדרים כד, ב) גבי ליה בריא. דהיינו שבעה שוא. לפי שאי אפשר לו לעמוד באיסור בכל פירות שבעולם. ואמר רבנו אמר דברנו לא חלילא בריא שבעה אס אס כל פירות שבעולם עליו בקום אם יעשה כדבר זה, כיון שאי אפשר לו לקיים, ואם אס כל פירות שבעולם עליו בלא שום תנאי. דשבעת שוא מצינו שבעה הבונה, אבל נדר שוא לא מצינו. וראיה, דבפרק "ארבעה נדרים" (שם) תני: שבעת הבאי אסורין נדר הבאי מותרין, ודחיינו משום דרבאי חיי משום שוא. אלא קשיא מפרק שני גדרים (ט, א) דפרין "קום עניי בשעה: ואי דלא יחב שיעורא מלגלתי מי שבעין על דע דעבר באיסור" כל חלי? והאמר רבי יוחנן: "שבעה" שלא אישן שלש ימים" מכן איתא שבעה לאחור אלמא גבי נדרים גמי חילי כשאין יכול לקיים, ועובר לאחור. ונדר הבאי שרי, לא חל עמוטא לפי שאסר עצמו במה שאינו יכול לקיים, דאפילו בלי קיים, שלא אסר עליו חלי דפרי - שרי בנדר הבאי. וטעמא, לפי שאין דעתו לומר משום "בקרית בית הבר", אלא מה שהוא טורח (מאד קרוב) לבטל ומשנהו משאר נשואין שוקר קרית בית הבר, וחיל גדול מאד שדרא קרא עלי מערים, ואינו אמר כן אלא להחיות דבריו. וגבי שבעה החסידים משום דרבאי לא ינקד, והא דרני בתוספתא: כשם שנדר הבאי מותרין כן שבעות הבאי מותרין - דהיינו מדאורייתא. **בשחבע** משה את ישראל - דקא קשת מה היה מנעלה השבעה? ממו שהיה יא שחבעו עבודה דהו כמו כן היה לירא פן יעברו השבעות **דעבודה** דהא איקרי אלה - אפילו יכיר שם השבועה, דהיינו בסוף "שבעת העדות" (שבעות לה, ב) השבועה האמורה במכיה חול, אפילו אותם הכתובים בשם המיוחד לרבי יוחנן, וכן שנות דברת בנימין לרבי אליעזר. **קיימו** מצות - "ארבעה נדרים" (גדרים כד, א) משני: מצות המלך, פירוש: פרשת המלך, שדבר זה נח להם. **מצות** ציצית - דהא דשבע עבודה דהא רבתי בה גמי "וכי תענו לא" תעשו את כל המצות האלה" בפרשת "שלא קרי", ולמען ע"י דעת הקדוש ברוך הוא למה לי - דה פירכא לא מסיק בגדרים. ואיכא פירכא דמסיק דהם ולא מסיק בהו, ולא משני גמי דהם כי דיכי דלא חזירו ופרה לשבעותיהו, אלא משני: משה רבינו מילתא דלא טריא נקט.

ואכל תאנים - בהנעלם שבעה אחרונה הפריש קרבן, וחור ואכל ענבים בהנעלם שבעה ראשונה. וכיון שהפריש קרבן על האנשים, וט לא מיצטרפי ענבים בהדיהו לאיחובי אשבעתא קמיתא. הבא גמי "שבעה שלא אוכל עשר" וחור ואמר "שלא אוכל תשע", ואכל תשע והפריש קרבן וחור ואכל עשירות - דהיא לה עשירות חצי שיעור. **משנה**

שבועת חצי נעדר - ביטול נעדר דהיי דבר שאי אפשר. והשני שבעת שוא - שדרי נשבע לבטל את המצוה. **גמרא** והוא שניכר - העמוד לשלשה בני אדם ארס דהוי שוא, אבל לא ניכר דהוי שבעת שיק. ורובא אסר באיסור יאסור כל פירות שבעולם - בשבעה עלי אם לא ראינו. ואסיק ליה שטא גמלא - העלה לו שם גמל. כשנשבעו איתו - גבי שבעה דהיינו תנאי לא השמיעין את המחויב שבעה בבית דין. **אסיקנדי** - חתיכות עץ קטנות שמשחקין בהן. ואסיק ליה שטא וזי - כינה את ששם דהם, דהם שטא קריא דרבא - גמלא בטר פומיה אולין. דהא דאיצטרך לן למיור "לא על דעתך" - משום דבפומיה יש שבעה ברמאות, כגון דייוב ביה קנה ונתן המעות לתובו והפקדו אצלו ונשבע שחזירו לו מעותיו ולאחר שבעה חזרו וטעלו. ועובדא דהו קמיה דרבא דהי. כן צענו - (דכתיב דברים בט) לא אטמם לבסדם" - לא שטאם סבורים כשאר כלבבכם. לאו משום דמסקי ארעתייהו עבודה וזה - ומסקי ליה שטא אלה. משום דעבודה וזה גמי איקרי אלה - וכי אולת גמי בטר פומיהו קושטא דממו לאישתבעי. ולימא דהא קיימו תורה - וישבעים על כן לאו משום דמסקי ארעתייהו עבודת וקרי ליה תורה שבעתא ארעתייהו ומעיהו דהא תורה. אי הוה אמר דהא משמע דהא תורה, ואנן אית לן כתב ובעל פה. תורת השמא ותורת אשם - אי אמר "קיימו תורות" הוה מסקי ארעתייהו לאשתבעי אדון תריז דאיכר תורות, ולימא אשאר מצות. חמורה עבודה וזה כו' - דכתיב כי עבודה דהו (מבשר טו) וכל שבעו ולא תעשו את כל המצות האלה. שיקול מצות ציצית ככל המצות - דכתיב (מבשר טו) "והכניסו את כל מצות ה'" גמלאי שלה שש מאות, ושמונה חטיין חמשה קשרים דרי שלש עשרה. ולפעמי - דבעית למימר דהא דארמין ליה "לא על דעתכם" כי דיכי דלא ליסקי ארעתייהו מאי דבעו ומסקי ליה האי שטא. על דעת הפקוס ועל דעתו למה לי - למיור: וחסין ליה בחדא אלא

לא, דהם משום קניא דרבא. תא שמע: וכן מצינו פשוטשביע משה את ישראל, אמר להן: דעו, שלא על דעתכם אני משביע אתכם, אלא על דעת הפקוס ועל דעתו, ואמאי? לימא להו: קיימו מאי דאמר אלהו, לאו משום דמסקי ארעתייהו עבודה וזה! - לא, משום דעבודה וזה גמי איקרי אלהו, דכתיב: "אלהי כסף ואחרי וזה". ולימא להו: קיימו תורה! - דהא תורה. ולימא: קיימו שמי תורות! - תורת תפארת, תורת אשם. קיימו כל התורה כולה! - עבודה וזה, דאמר מר: המורה עבודה וזה, שקל הפופר בה - כמורה ככל התורה כולה. ולימא להו: קיימו מצות! - דהא מצות. קיימו מצות! - תרת. כל המצות כולן! - מצות ציצית, דאמר מר: שיקול מצות ציצית כגמל כל המצות כולן. ולימא להו: קיימו שש מאות ושלש עשרה מצות! - ולמען ע"י דעת הקדוש, "על דעת הפקוס" למה לי?

ואמר שכל הכופר בה במדה בכל התורה כולה, משום דבשלשן בן אדם לא מסיק "כל המצות" אלא ציצית. ולמען ע"י דעת הקדוש ברוך הוא למה לי - דה פירכא לא מסיק בגדרים. ואיכא פירכא דמסיק דהם ולא מסיק בהו, ולא משני גמי דהם כי דיכי דלא חזירו ופרה לשבעותיהו, אלא משני: משה רבינו מילתא דלא טריא נקט.

שבועות. שבועת העדות – פרק רביעי דף ל עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" קצה
הוספות

שבועת העדות נהגתי מילי – תימה! אמאי עריך קרא דעבר פסול לעדות בפרק "החובל" (בבא קמא פה, א) מילא ימותו אבות על בנים? תיפוק ליה משום דגמירין "לה" "לה" מאשה.

שלשה אבן באין לדין – אבל אי בערין איירי אתי שפיר, דאדורא דמלתא דכין דמי בתרי אלף אתא טפא, אבל בהאיא לדין – כל כבעל דינן גרילין לבא, כל כבודא בת מלך פנימה – ואם אמרו: השתא נמי איירי בעדים, מנא ליה למעוטי נשימ? דלמא דאן ערקא ארבע אנשים משום דכל כבודא בת מלך? ויש לומר: דבני עדים על כרחך צריכין לבא, דאין עד מפי עד כשר, אבל לדין יכולה למסור טענתה ביד אחר. **מוצה** כבעל דינן שיעמוד – ואפילו רבי יהודה מודה בגמרא דין א בעדים דמעת שיעמוד, כדאמרין בסמוך. וקשה: דברקא תררא דמועד קטן (בא, א) משמע דיעמוד לא בעדים שיעמוד, דנפקא לן קריעה מעומד מירוקים אינו יורקע, ופרקי' אלא מעתה "ועמד ואמר" הכי נמי דהנני: בין עומד ובין יושב ומשגי' דהם לא כתב "ועמוד ואמר", כאן כתב "ויקם ויירקע" ויש לומר: דירעמד' שאין מעשה לארציו כי כהא משמע דאי עמידה, אבל "ועמד" שיש מעשה לארציו כי דהם "ועמד" ואמר – ולא משמע עמידה, כמו (בבבא בב, א) "עומד וקידשה", "ועמדה ונשאת" (בא בבא קטא, א), "ועמד וכתב כל נכסיו לארור" (שם קלב, א), ודא דאמר לה "במי עומד" בסוף פרק "מצות חליצה" (בבבא קטא, א) דמשמע דבעין חליצה מעומד, ולא משום דרבינ' דעמד ואמר' בדפרישתי, ועוד, דאם כן הייא עיכובא, כדכתיב בפרשה "ככה", דכתיב' עיכובא דהא, אלא אמר לה לעמוד משום דמצוה כבעל דינן לעמוד כדאמר רבא, אמר לה אמר לה לעמוד ולשקע, ואי שמו לחלוקי, משום דחליצה הויא בגמרא דין, **שאם** רבי בות דין חלוקי – כי, וזהא דסנהדרין פרק "בין גזל" (בא קטא, א) ליה שמעון בן שטח ינא, עמוד על גרליך ויעידו בך, אתי דלא כרבי יהודה, ולדידיה בשעת גמיר דין הוה, ולא בשעת קבלת עדות שהוא חולק דין. **למא** שלח לי כי – הוה מצי למימר: לחפוי בבכוחיה, כדאמרין פרק "כל כתיב הקודש" (שבת קט, א), היתיל לי דכי אתא צורבא מרבנן קמי לדינא לא מנגינא ירשא אבי סדיא עד דתמכתי. **למישרי** ליה גרירה – כשבאו שני דינים בבא אחת, דאם בא דין אחד תחלה עריך לחקידמו, כדאמרין בסנהדרין (ות, א) "כסותן בגדול תשמעו, אי נמי, עשה דכבוד הוראה עריך, כדאמרין פרק תררא דכתובות (א, א) אי

למישרי ליה גרירה – כשבאו שני דינים בבא אחת, דאם בא דין אחד תחלה עריך לחקידמו, כדאמרין בסנהדרין (ות, א) "כסותן בגדול תשמעו, אי נמי, עשה דכבוד הוראה עריך, כדאמרין פרק תררא דכתובות (א, א) אי

משנה תעודת נהגת באנשים ולא בנשים – דכתיב (ויקרא ה) "והוא עד" – בראי להעד רב הכתוב, ואשה פסולה לעדות כדילפי' בפירקין מ'ועמדו שני האנשים', קריבים – פסולין לעדות, כסנהדרין (כו, ב) 'לפינן' ודי, ויהי דהם מפרש. **ולא כפסולין** – כמו גרלן שהוא פסול מן התורה, שנאמר (שמות כג) "אל תשד עד חסם".

אם בראין לחקיד – בגמרא מפרש למעט מאי, כפי בית דין ושלאל כפי בית דין – אם מפי עצמו נשבע, שאמר "שבעה שאני יודע" כך עדות', ופסי' אחרים – כגון "משבעה אני עולים" שהבא ותעדינו, ואמרו ר' יאן אנו יודעים לך עדות', ולא הוציא שבועה מפיהם – אינן הויבים עד שיכפרו בו בבית דין, דכתיב (ויקרא ה) "אם לא יעיד וגו' – במקום שאילו היה מגיד היה מועיל, וקרא במשפט מפי אחרים כתיב, אבל מפי עצמו יליף ר' מאיר בגמרא שיה כדפרש' בגמרא, ואפילו חוץ לבית דין, חייבין – קרבן עולה ודור, ועל דין השבעה – שדחי לא נאמר בה "ועלם", ועל שנתת עם ודין העדות – שדחיהם הם ודחיהם לו עדות, אבל שוגגים הם על הקרבן, כשאר שנת בטיור לשער, ואקדמא באומר "יודע אני ששבועה זו אסורה אבל אני יודע שחייבין עליה קרבן", ואין חייבין על שנתת – אם שוגגים הם שנתת, כסנהדרין שאין חייבין לו עדות, ואחר כך נזכר, שהרי אנוסין קן – לא קראו ביה נשבעין לשקר. **גמרא** מנהגי מילי – דנשימין פסולות לעדות בעדים הכתוב מדבר – דבעדים משתעי קרא, דכתיב (לעיל מניה) "כי יקום עד חסם בנשים" וסמקין ליה "ועמדו", בעדים הכתוב מדבר – לעמוד שאין עדות בנשים, ואם נפשי' לומר – ואם תרצה להשיב תשובה על דרך זו, הרי לך גורא דבני מפרשת השבועה מדבר בעדים ונאמר לחלן שני – "על פי שני עדים", מה אם נפשי' לומר – מה היה לו להשיב על דרך דאשמועי' ובי תימא – בתובע ותבע משתעי קרא, ואפילו כי תובעים רבים או נתבעים רבים בדין אחד, כל התובעים קרי ליה קרא חד וכל הנתבעים קרי ליה קרא חד, פועה כבעל דינים שיעמוד – (כדאמרין דאן קרא נמי כבעל דינים איירי, דכתיב "אשר להם דרכי" (דברים טז), שלא דא אחד עומד ואחד יושב – שלא יראה הכירי כמכבדן אותו יותר ממנו וסתמטו דבריו, הוי קן את חבירך לכף זכות – ולא בדין בעלי דין שנתת מדבר, אלא בראה תבידו עשה דבר שנתת יכול להבייש לצד עבירה ולצד זכות, הכירי שנתת ואל תתשרדו בעבירה, השתדל לדון יפה – לקמן מפרש לה למישרי בתגריה, אם באו שני דינים לפניך ואחד מהם של למישרי הכתוב – הוי פסק אתו תחלה ופסור אותו מלפניך, למאי שלח לי? הא מילתא, לתנאי' ליה – שמוא לתנאי' בתניה' למישרא בתניה' – כדפרשיה, אם בא דין אחד לפני אפסוק את זה תחלה.

אחד מדבר כל צרכו ואחד אומר לו: "קצר דבריו", דבר אחר: "בצדק תשפט עמיך" – הוי דין את חבריך לכף זכות, תני רב יוסף: "בצדק תשפט עמיך" – עם שאיך בתורה ובמצות השתדל לדון יפה, רב עולא בריה דרב עולא הוה ליה דינא קמיה דרב נחמן, שלח ליה רב יוסף: עולא חברנו, עמית בתורה ובמצות, אמר: למאי שלח לי? לתנאי' ליה? הדר אמר: למישרא בתגריה,

א' נמי לשואר – לפירוש שו"ת, דגפרש שו"תא למי שירצה הדין ליתן יתן, גררר לומר
דבא היה על דין שבענו תלמי חכם, והיה ירא שמת יתן לו, בדאמר (בכחכות פה)
ב, תלמיד חכם קודם, גבי "בכסי לטוביה", ולכן שלח ליה שום או תלמיד חכם ויעשה שו"ת
למי שירצה.

הכל מורים בעדות דבתי וגמור – ששמו
לשני אנשים, ולא בתי כלת "ושני אנשים"
אשר להם הדין יעמוד, ועוד ישי לומר, קראי נמי
אשר להם ריב' הדין בעלי דינין, ובגמור דין,
כדאמרין בסמוך, דאית לן לאוקמה ודמאי
דעדים דהוי כגמור דין.
אפרח עליו בר ארוא – אף על גב דבעית קמה
על ביה דהודו, כדאמרין פר' אסור, שדרי
דקדושין (דף ל, א) מכל מקום אין אסור, שדרי
עמוד היה, ועוד ישי לומר: דהיא היתה יודעת
שבפניה עמוד ושלא עשה אלא משום סתירת טעת
בעל דינה, ולכא וכלי לא ידמי לעמוד בפניו ביה
הבטא ובבית המרחץ, ודחת ליכא הדור כלל.
והאמר נמי בשעת גמור דין כר – אף על גב דהיה
יכול להודיע, כדאמר בסמוך דרשה
דבבד תורה ערוב, נמי עשה דבבד תורה
שהיתה אשת חבר, איכא למימר שלא רצה
להישיבה אלא לסתום טעת בעל דינה אפילו
בשעת גמור דין דאף על גב דלעמוד הושתת, או שמאל
אין באשת חבר לאחר מיתה עשה דבבד תורה
ערוך.

אבל אסור אין חזקה – כסתהדין פרק "בבב"
גדול" (דף יח, ב) "דפריך בבי כותן גדול מעיד
מירודעלמות, לא מצי לשנוי את דמעיד היינו
באיסורא, דאם בן אפילו מנחם נמי, דבני איסורא לא
אמון "שדחת איתמו עליו" משום דאין חזקה בן,
מידותיהם: דבבא שב ואל תעשה הוא, ובפרק "מי
שנח" בברכות (דף טז, ב) מוכח דשרי אפילו באיסור,
דפריך גבי המוצא כלאים בבגדו פורטו אפילו
בשוק, מחלף לשונות את פסח ולמול את בנו
שסמטא למת מצוה משום ביוון הדות, ומשני: שב
ואל תעשה שמונו ירו ש' לומר: ודחת גנאי גדול איתו
למת מצוה שאין לו קדושים, לכר שב ואל תעשה
שרי, דהיינו, דקריבוס לא דין דבבד ודחת פסח
ומילא, וכן לפשוט ללאים בשוק גנאי גדול כגנאי
מת מצוה, להכי פריך מיניה, אבל הכא גבי עדות
ליכא גנאי כל כן, ולא שרי באיסורא אפילו שב
ואל תעשה, ודמי לאף גנאי דמצא שק או קפה,
והדחת נמי דפריך ממצא שק וקופה מכל שב פריך,
דהוה מצי לשנוי: שב ואל תעשה, כדמשני פריך.
הכי, אלא דשפיר משני: שגני ממונ דאיתיהב
למחלף, או שגנא אבתי או אסוק איתיהב ודאי
שפיר, ועוד ישי לומר: כדשפירשין איסור על ידו או
מציא שגני, ועוד ואל תעשה, ודאב דפרשין במונסר
בגן שבאה אשה לפני חכם להחזיר לינשא
ותלמידה וזו ידע בשעלה ו, ובגמרא שרי אפילו
מציאין ממונ על ידו מבטלינן שלא כדון, ומצא שב
או קופה דמיתו איתו מיניה – בגן שרצנה אור
לישלו, והדחת נמי נזחא הא דאיתגורר לשנוי
דחת: שגני ממונא דאיתיהב למחלף, **עשה**
דבבד תורה ערוב – ודא איתיהב: כל שבן בבד מלך,
שדרי אינו יכול למחלף על כבודו, ואמאי אוקמה
שענתן בן שש לינאי הנהלן בפרק "בבב גדול"
בסתהדין (דף נט, א) ויש לומר: דשגני דנין בעדות
דסתהדין, אי נמי, במקום שאין חזקה מוחל על כבודו
החזיר כבוד תורה מכבוד מלך, ומה שיוכל למחלף –
משום תורה דיליה דהא.

א' נמו, לשואר דדיני. אמר עולא: מחלוקת –
בבעלי דינין, אבל בעדים – דברי הכל בעמדה,
דבתי: "ועומדו שני האנשים", אמר רב הונא:
מחלוקת – בשעת משא ומתן, אבל בשעת גמור דין
– דברי הכל דינין בישיבה ובעלי דינין בעמדה,
דבתי: "ושב משה לשפט את העם ועמד העם".
לינשא אחרני: מחלוקת – בשעת משא ומתן, אבל
בשעת גמור דין – דברי הכל דינין בישיבה ובעלי
דינין בעמדה, דהא עדים כגמור דין דמו, ובתיב
בהו: "ועומדו שני האנשים". דביתו דרב הונא
הוה לה דינא קמה דרב נחמן, אמר: הכי נעבדי?
אי אוקום מקמה – מסתתמן טעניה דבעל דינא,
לא אוקום מקמה – אשת חבר הרי היא חברה
אמר ליה לשפיעה: צא ואפרח עלי רב איתא ושדרי
עולא ואוקום. – והאמר רב: מחלוקת – בשעת
משא ומתן, אבל בשעת גמור דין – דברי הכל
דינין בישיבה ובעלי דינין בעמדה: – דתיב קמא
דשרי מסאניה, ואמר: "איש פלוני אתה ובאי, איש
פלוני אתה חייב". אמר רבא בר רב הונא: הא
צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בעדי
גדרי, מוכחנין ליה לצורבא מרבנן, ועם הארץ
נמי אמרין ליה: "תיב", ואי קאי – לית לן בה.
רב בר שרבא הוה ליה דינא קמה דרב פפא,
אחביה ואותיב נמי לבשל דיניה, אתא שליחא דבי
דינא במש ביה ואוקמה לעם הארץ, ולא אמר ליה
רב פפא "תיב", הכי עבדי הכי? והא מסתתמן
טעניה! – אמר רב פפא, מימר אמר: איתו הא
אוחבן, שליחא הוא דלא מפייס מינאי. ואמר רבא
בר בר הונא: הא צורבא מרבנן ועם הארץ דאית
להו דינא בעדי גדרי, לא ליקדום צורבא מרבנן
וליתוי, משום דמיתו קמא דפדרי ליה לדיניה, ולא
איתוי אלא דלא קביע ליה עדיניה, אבל קביע ליה
עדיניה מריד. ואמר רבא בר בר הונא: הא צורבא
מרבנן דרע בסתהדיה, ויחל ביה
מילתא למיזל לבי דינא דווקא מיניה לאסתדי קמיה,
אידי, אף אנן נמי תנינא: שם או קופה ואין דרבו ליפול –
הרי זה לא יפול. הרי זה לא יפול. הני מילי
בממונא, אבל באיסורא – "אין חזקה ואין חבונה ואין
עצה לנגד ה'", כל מקום שיש
בו חלול ה' – אין חולקין פבד דרב. רב יימר הוה ידע
ליה סתהדיה למיזל וזקרא, אתא
לקמיה דאמימר, איתבינהו לבויהו, אמר ליה רב
איש לאמימר, והאמר עולא: מחלוקת –
בבעלי דינין, אבל בעדים – דברי הכל בעמדה! אמר
ליה: הא עשה והאי עשה, עשה
דבבד תורה ערוב. (סוין): סניגורן בור גולת מרומה
תנו רבנן: "מדבר שקר תרחק". ומצו לדין שלא
לשב תלמוד בור
לפניו תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". מצו לדין
שיועד להכירו שהוא גזלן, וכן עד
שיועד להכירו שהוא גזלן, מצו שלא יצטרף עמו
לשב תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". מצו לדין
שיועד בדין שהוא מרומה, שלא יאמר: הוואיל
העדים מעידין, ואחא

א' נמי לשואר דדיני – דין שיש שאלו ברייתא עדים ולא
בשבעה, אלא במה שלב
הדיינים נטה לזכות ולחייב, כגון דהך דבכחכות (פה א)
ההוא דאמר ליה "בכסי לטוביה" ואתו שני טוביה,
ואמרין דחתם, שו"ת דדיני – למי שדריין רואה
שהוא ראי לתת לו מחנה. א' נמי, לשני שטרות של
מכר שכתבו ביזם אחד ואין ידוע למי מסר המכור שטרות
אמרין: שו"ת דדיני. אף כאן כך שלח

ל, אם הדין תלוי בשו"ת דדיני – זה ראי
לזכותו, שחכם וצדיק הוא. "שו"ת" לשון
השלכה, כדמותרתניה ידן בים שדי בינא
(שמות כ). מחלוקת – רבי יהודה רחמימס,
דביתו דרב הונא – משמת רב הונא, אפרח עלי
רב ארוא, ואמרו, וכל יבין או שבעה
עמודי אלא מפני האוח הפרח וכו'. (ד"ר)
ספריס אחרים: כלומר, המידע על זה מה דהיה
עבדי בר נחמן, ואומר זה לא דבר. היינין
בישיב – ותיב דחלוק כבוד הכי עבדי דקאמי,
ופינין: רחמימס וכו' – כלומר, לא עמד ולא
ישוב, אלא באדם שיתיר רצועה מן הסנדל.
כשם כ. בעט. דלא סיפייס מינא – לא עשית
לך טובה אדא אובתי, לא ליקדום ליתוי – לפני
הדין קודם שאל בעל דינ, ואפילו שוב
ושותק, דמיתו כמאן דפסדרי ליה – טעניה,
ועדום שישחודו במסעימ דבריו לדין, ועבד
ב"ל תשט שטע שו"ת ברלמן, קבץ קדינא –
שדריין רב ויש לו קביעת ללמוד. שאין דרכו
ליפול – אם היה שלו, ויהי זה לא יפול – אינו
מוחרר עליו ב"ל אלא להתעלם, שנאמר
"והתעלמת" פסמים איתא מתעלם (בבא
מציעא ל, א), אבל באיסורא – כגון אשה הבאה
לשבת חכם להחזיר לשו"ת ותלמידה וזו ידע
בשעלה ו, – אין חזקה חושב לגבי ה',
קשה – "ועמד", והאי קשה – "את ה' אלהיך
תירא" לרבית תלמידה רחמימס (בבא מציעא
ב), לא קשה סניגורן לדבריו – דאם דין ולכו
נקמו לומר שהיא טועה, לא חזיק דבריו להביא
ראיות להעדרם, שהיא בוש לחזור, אלא לכל
דודים יחזור להצטרף אל איתו, שלא ישב
בדבר בור לפניו – לינשא איתו לדין עמו, שיהי
טענה. שלא יצטרף עמו – ודאף על פי שהעדות
אמת, מדבר שקר – שגורם לפסוק דין על פי
שנים עדים, ואין כאן אלא עד אחד. שהוא
מריבם – שלמדו מתוך דבר עדים שחדם
אמת.

אמר: מחלוקת –
בבעלי דינין, אבל בעדים – דברי הכל בעמדה,
דבתי: "ועומדו שני האנשים", אמר רב הונא:
מחלוקת – בשעת משא ומתן, אבל בשעת גמור דין
– דברי הכל דינין בישיבה ובעלי דינין בעמדה,
דבתי: "ושב משה לשפט את העם ועמד העם".
לינשא אחרני: מחלוקת – בשעת משא ומתן, אבל
בשעת גמור דין – דברי הכל דינין בישיבה ובעלי
דינין בעמדה, דהא עדים כגמור דין דמו, ובתיב
בהו: "ועומדו שני האנשים". דביתו דרב הונא
הוה לה דינא קמה דרב נחמן, אמר: הכי נעבדי?
אי אוקום מקמה – מסתתמן טעניה דבעל דינא,
לא אוקום מקמה – אשת חבר הרי היא חברה
אמר ליה לשפיעה: צא ואפרח עלי רב איתא ושדרי
עולא ואוקום. – והאמר רב: מחלוקת – בשעת
משא ומתן, אבל בשעת גמור דין – דברי הכל
דינין בישיבה ובעלי דינין בעמדה: – דתיב קמא
דשרי מסאניה, ואמר: "איש פלוני אתה ובאי, איש
פלוני אתה חייב". אמר רבא בר רב הונא: הא
צורבא מרבנן ועם הארץ דאית להו דינא בעדי
גדרי, מוכחנין ליה לצורבא מרבנן, ועם הארץ
נמי אמרין ליה: "תיב", ואי קאי – לית לן בה.
רב בר שרבא הוה ליה דינא קמה דרב פפא,
אחביה ואותיב נמי לבשל דיניה, אתא שליחא דבי
דינא במש ביה ואוקמה לעם הארץ, ולא אמר ליה
רב פפא "תיב", הכי עבדי הכי? והא מסתתמן
טעניה! – אמר רב פפא, מימר אמר: איתו הא
אוחבן, שליחא הוא דלא מפייס מינאי. ואמר רבא
בר בר הונא: הא צורבא מרבנן ועם הארץ דאית
להו דינא בעדי גדרי, לא ליקדום צורבא מרבנן
וליתוי, משום דמיתו קמא דפדרי ליה לדיניה, ולא
איתוי אלא דלא קביע ליה עדיניה, אבל קביע ליה
עדיניה מריד. ואמר רבא בר בר הונא: הא צורבא
מרבנן דרע בסתהדיה, ויחל ביה
מילתא למיזל לבי דינא דווקא מיניה לאסתדי קמיה,
אידי, אף אנן נמי תנינא: שם או קופה ואין דרבו ליפול –
הרי זה לא יפול. הרי זה לא יפול. הני מילי
בממונא, אבל באיסורא – "אין חזקה ואין חבונה ואין
עצה לנגד ה'", כל מקום שיש
בו חלול ה' – אין חולקין פבד דרב. רב יימר הוה ידע
ליה סתהדיה למיזל וזקרא, אתא
לקמיה דאמימר, איתבינהו לבויהו, אמר ליה רב
איש לאמימר, והאמר עולא: מחלוקת –
בבעלי דינין, אבל בעדים – דברי הכל בעמדה! אמר
ליה: הא עשה והאי עשה, עשה
דבבד תורה ערוב. (סוין): סניגורן בור גולת מרומה
תנו רבנן: "מדבר שקר תרחק". ומצו לדין שלא
לשב תלמוד בור
לפניו תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". מצו לדין
שיועד להכירו שהוא גזלן, וכן עד
שיועד להכירו שהוא גזלן, מצו שלא יצטרף עמו
לשב תלמוד לומר: "מדבר שקר תרחק". מצו לדין
שיועד בדין שהוא מרומה, שלא יאמר: הוואיל
העדים מעידין, ואחא

ההלכה ז' מתני' **מת בנה מישראל – תאכל במועשר, מזוי – תאכל בתרומה.** **מת בנה מכהן – לא תאכל לא בתרומה ולא במועשר:**

הלכה ח מתני' בת כהן שגשגאת לישראל – לא תאכל בתרומה. מות וְלֹא מִמֶּנּוּ בֶן – לא תאכל בתרומה. נשאת ללוי – תאכל במעשר. מות וְלֹא מִמֶּנּוּ בֶן – תאכל במעשר. נשאת לבְּהֵן – תאכל בתרומה. מות וְלֹא מִמֶּנּוּ בֶן – לא תאכל בתרומה. מות בְּנָה מִכְּהֵן – לא תאכל בתרומה. מלוי – לא תאכל במעשר. מות בְּנָה מִיִּשְׂרָאֵל – חוזרת לבית אביה, על זו נאמר: 'ושבה אל בית אביה פגעוריה':

גמ' רבי ליונטי בעא קומי ר' יונה: ניקח בת כהן שנשאת לישראל חוזרת ואוכלת.

[דף נ"ג ע"א]

בת ישראל שנשאת לבָּהֶן, הואיל והיא ראייה לוכל, לָמָּה אינָה אוֹכֵלֶת? אָמַר לִיָּה: בֶּן אָמֹר רַבִּי וְעִירָה יָב עָנָן בְּשֵׁם רַב, מִהוּ בַת בָּהֶן? מִתְּלַמְּדָתָה שֶׁל בָּהֶן! בָּמָּה דְּתִימֹר: "בַּת בָּבֶל הַשְּׂדוּדָה". וְכִי בַת בָּבֶל הָיִיתָ? אֵלָּא שְׁנַעֲשִׂית פִּמְעֻשָׁה בָּבֶל. ר' יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן בְּשֵׁם רַב: שְׁתֵּי בָנוֹת אֲמֹרוֹת בַּפְּרָשָׁה, אַחַת חוּזְרֵת וְאוֹכֵלֶת וְאַחַת חוּזְרֵת וְאִינָה אוֹכֵלֶת. בַּת בָּהֶן שְׁנַשְׂאֵת לְיִשְׂרָאֵל – חוּזְרֵת וְאוֹכֵלֶת. בַּת יִשְׂרָאֵל שְׁנַשְׂאֵת לַבָּהֶן – חוּזְרֵת וְאִינָה אוֹכֵלֶת. אָמֹר מַעֲתָה, נִשְׂאֵת לְבָשָׁר – חוּזְרֵת וְאוֹכֵלֶת. לְפָסוּל – חוּזְרֵת וְאִינָה אוֹכֵלֶת. רַב אָמַר: הִלָּכָה אוֹכֵלֶת בְּתֵרוּמָה וְאִינָה אוֹכֵלֶת בְּהֻזָּה וְשׁוּק. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אוֹכֵלֶת בְּהֻזָּה וְשׁוּק. תַּנִּי רַבִּי חִיָּה מְסִיעַ לְרַב: "מִלָּחֶם" – לֹא כָּל הַלָּחֶם. תַּנִּי ר' שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי מְסִיעַ לְרַבִּי יוֹחָנָן: "מִלָּחֶם אֲבִיהַ תֹּאכַל" – לַרְבוֹת חִלּוֹת תּוֹדָה וּרְקִיקֵי נֹזֵר:

פרק י

הַלֵּכָה אַ מִתְנִי' הָאִשָּׁה שֶׁהִלְךָ בַּעֲלָהּ לַמְּדִינָת הַיָּם, כָּאוּ וְאָמְרוּ לָהּ: 'מִתּ בַּעֲלִיד' וְנִשְׂאֵת וְאַחֵר כִּךְ כָּאֵ בַּעֲלָהּ – תֵּצֵא מִזֶּה וּמִזֶּה וּצְרִיכָה גַם מִזֶּה וּמִזֶּה, אֵינִי לָהּ לֹא כְּתוּבָה, וְלֹא פְרוּת, וְלֹא מְזוּנָה, וְלֹא בְלֹאִת, עַל זֶה וְעַל זֶה. וְאִם נִמְלָה מִזֶּה וּמִזֶּה – תַּחֲוִיר. וְהוֹלֵךְ מִמִּזֶּה מִזֶּה וּמִזֶּה, לֹא זֶה וְזֶה מִטְּמָאִין לָהּ, וְלֹא זֶה וְזֶה זָכָאִים לֹא בְּמִצִּיאָתָהּ וְלֹא בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וְלֹא בַּהֲפֹרֶת נְדָרֶיהָ. הִיחֵת בֵּת יִשְׂרָאֵל – נִפְסְלָה מִן הַבְּהוֹנָתָהּ, וּבֵת לִי מִן הַמַּעֲשֵׂה, וּבֵת כְּהֵן מִן הַתְּרוּמָה. אֵינִי יוֹרְשִׁיו שֶׁל זֶה וְלֹא יוֹרְשִׁיו שֶׁל זֶה יוֹרְשִׁין בְּתַבְתָּהּ, מִתָּה, אַחֲיוֹ שֶׁל זֶה וְאַחֲיוֹ שֶׁל זֶה הוֹלְצִין וְלֹא מִיבִמְכִין:

גמ' כמה דתימר תמן, מפרישין אותן שלשה חדשים שמוא מעברות הן, ואם היו קטנות ולא היו ראויות לילד – מחזירין אותן מיד. ואמר אף הכא כן! שנייא היא, תמן שאחרים הטעו בהן, והכא לא אחרים הטעו בה.

[דף נ"ג ע"ב]

קנס קנסו בה שתהא בודקת יפה. וקנסו בה אצל השני ולא יקנסו בה אצל הראשון. אמר רבי יוחנן: מריח ערוה נגעו בה. מעתה לא תהא צריכה ממנו גט. שנייא היא ששואת לו דרך התר. שמואל אמר: אומר אני, שמוא שלח לה גט ממודינת הים. התיב רבי חניי קומי רבי זעירא: והתנינן, אמרו לה 'מת בעליך' ונתקדשה ואחר כך בא בעלה – מותרת לחזר לו. אם אומר את שמוא שלח לה גט ממודינת הים תהא אסורה לחזר לו! אלא כרבי יוסי בן כפר, דרבי יוסי בן כפר אמר: מן הארסין מותרת. ולא מודי רבי יוסי בן כפר שאם נתן לה האחרון גט פסלה מן הכהונה? והתנינן, אף על פי שנתן לה האחרון גט – לא פסלה מן הכהונה. רבנן דקיסרין בשם רבי הילא: כדי לברר אסורו של ראשון. עד כדון בידעת שהיא אשת איש. לא היתה יודעת שהיא אשת איש. נישמעינה מן הדא: קטנה שהשיאה אביה, נתגרשה והלכה והשיאה את עצמה, ואמר רבי אילא: תני תמן, כל העריות אינן צריכות הימיו גט חוץ מאשת איש בלבד. רבי עקיבה אומר: אף אחות אשתו ואשת אחיו. שנייא היא, תמן בין שהיא יודעת בין שאינה יודעת והכא לא שנייא בין שהיא יודעת בין שאינה יודעת: ולא פרות – ואמר ר' אבינא: שאינה יכולה להוציא ממנו אכילת פרות שאכל. הדא דתימר בשאכל עד שלא בא הראשון. אבל אם אכל משבא הראשון מוציאה: ואם נטלה מזה ומזה תחזיר – הדא דתימר בשנטלה משבא הראשון, אבל אם נטלה עד שלא בא הראשון

[דף נ"ד ע"א]

כמה דלא מפקא מיניה – בן לא מפקא מיניה: והולד ממזר מזה ומזה – ניהא הולד ממזר מן השני. הולד ממזר מן הראשון. רבי בא בשם רבי זעירא אמר: דרבי עקיבה היא, דרבי עקיבה אמר: הכא על סוּטתו הולד ממזר. המחזיר גרושתו משנשאת – הולד ממזר. ר' יוסי בשם רבי הילא: דברי הכל הולד פשר, כגיטתה בן מחזירה. מה נפק מן ביניהון? נתן לה השני גט ואחר כך בא עליה הראשון, על דעתיה דרבי בא בשם רבי זעירא: הולד ממזר כרבי עקיבה. על דעתיה דרבי יוסי בשם רבי הילא דברי הכל הולד פשר: לא זה וזה מיטמא לה – הדא היא דתני רבי חייה: מטמא הוא אדם לאשתו כשיורה. ואינו מיטמא לאשתו פסילה. אית תניי תני: תצא בשלשה עשר דבר. ואית תניי תני: תצא בארבעה עשר דבר. מאן דמר תצא בשלשה עשר דבר – עבד במציאתה ובמעשה ידיה הדא. ומאן

דמר בארבעה עשר דבר – עבד כל חדא וחדא מינהון חדא. אמר רבי ירמיה: לויה שזינת – אוכלת בפעושה. ותני כן, לויה שנשבית או שבא עליה אחד מן הפסולין לה – לא כל הימנה לפוסלה. לויים המזוהמין מאימון – לא חשו להם משום ריח פסול. והתנינן, בת לוי מן הפעושה? אמר ר' יוסי: תפתר שבא עליה ישראל וילדה ממנו כן. רבי ביסנא בשם רבי יהושע בן לוי: כהנת שזינת – אוכלת בפעושה. ולא מתניתא היא? בת כהן מן התרומה, הא בפעושה אוכלת. כמאן דאמר: אין נותנין מעושה לכהנה. אמר רבי נסא: מיליהון דרבנן פליגי, דאמר ר' הילא, ר' שמעון בן יוסינא בשם רב הושעיה: כהן שבא על גרושה והוליד כן, ומת האב בתוך שלשים – הכן חיב לפדות את עצמו. לאחר שלשים יום – חזקה שפדיוו אביו. ואם לאהרים הוא פודה, לא כל שכן כנו?

[דף נ"ד ע"ב]

ולא כבר תניננה אין לה כתובה. אמר רבי יוסי בן יעקב: שלא תאמר בה קנסו ולא קנסו ביורשיה. לפום כן צריך מימר אין לה כתובה. סוטה, בשם שהיא אסורה לבעל כך היא אסורה לבועל. בשם שהיא אסורה לאחיו של בעל, כך היא אסורה לאחיו של בועל. יכול בשם שצרת סוטה אסורה לאחיו של בעל כך תהא אסורה לאחיו של בועל? גישמעינה מן הדא: האשה שהלך בעלה למדינת הים, ואמרו לה: 'מת בעלך' והיה לה יבם כאן ויבמה, ומת, ואחר כך בא בעלה – אסור בה ומותר בצרתה. אסור בה ומותר באשת אחיו. ואשת אחיו לא כצרת סוטה היא? הדא אמרה, שצרת סוטה מותרת לאחיו של בועל. אמר רבי יודה: אתיא פרבנן דתמן. דאמר ר' הילא: ותני תמן, כל העריות אינן צריכות ממנו גט חוץ מאשת איש בלבד. ר' עקיבה אומר: אף אחות אשתו. ואשת אחיו לא כצרת סוטה היא? הדא אמרה צרת סוטה מותרת לאחיו של בועל, ברם פרבנן דהכא. רבי אחיא אמר בשם רבי יוחנן: הכל מודין באשת אחיו שהיא צריכה הימנו גט

[דף נ"ה ע"א]

משום חלכה אשת איש קנה בה ערוה. וערוה פוטרת צרתה. אמר רבי חנניה: אפילו פרבנן דהכא אתיא היא. בה קנסו ולא קנסו ביורשיה. אמר רבי חנניה בריה דר' הלל: אם פרבנן דתמן יהא מותר בה. ר' יעירא בשם ר' יוחנן: צרת סוטה אסורה וצרת גרושה מותרת. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן: כל הצרות מותרות חוץ מצרת סוטה. שמואל אומר: גרושה עצמה מותרת לביתה. מה פליגי בגין דהוון עסקין בצרות לא אדברין גרושות. צרת סוטה למה היא אסורה? רבי יוחנן אומר: מריח ערוה נגעו בה. רב אומר: מפני שכתוב בה טמאה בערות:

הלכה ב מתני' רבי יוסי אומר, כְּתֻבָּתָהּ עַל נָכְסֵי בַּעֲלָהּ הָרִאשׁוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, הָרִאשׁוֹן זָכָאי בְּמִצִּיאָתָהּ וּבְמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ, וּבְהַפְרַת נִדְרֶיהָ. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בִּיאָתָהּ אוֹ חֲלִיצָתָהּ מֵאֲחִיו שֶׁל רִאשׁוֹן פּוֹטֶרֶת צָרְתָּהּ, וְאֵין הוֹלֵךְ מִמֶּנּוּ מִמֶּזֶר. וְאִם נָפֶת שְׁלֹא בְרִשּׁוֹת, מוֹתֶרֶת לְחֹזֶר לוֹ. נָשָׂאת עַל פִּי בֵּית דִּין, תֵּצֵא, וּפְטוּרָה מִן הַקֶּרְבֵּן. לֹא נָפֶת עַל פִּי בֵּית דִּין, תֵּצֵא, וְחִיבָת בְּקֶרְבֵּן. יָפָה בַּח בֵּית דִּין, שְׁפּוֹטֶרָה מִן הַקֶּרְבֵּן. חוֹרוּהָ בֵּית דִּין לְנִשָּׂא, וְהִלְכָה וְקִלְקְלָה חִיבָת בְּקֶרְבֵּן, שְׁלֹא הִתִּירוּהָ אֵלָּא לְהַנָּשֵׂא:

גמ' רבי בא רב המנונא ורבי זעירא, תריהון אמרין: זהו ראשו של פרק. מה אמר רבי יוסי בשאר כל הדברים? נישמעניה מן הדא ר' יוסי אומר: כל שהוא פוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו וכל שאינו פוסל על ידי אחרים – אינו פוסל על ידי עצמו. ואמר רבי בא: רב המנונא ור' זעירא תריהון אמרין זהו ראשו של פרק.

[דף נ"ה ע"ב]

הדא אמרה לא חלוק רבי יוסי בשאר כל הדברים. מה אמר רבי לעזר ככתבה? מה אם דברים שנפלו דרך אסור את אומר זכאי, כתובה שנפלה לו דרך הטר לא כל שכן? מסתברא דר' לעזר יודי לרבי יוסי, ר' יוסי לא יודי לרבי לעזר, רבי יוסי ור' לעזר יודון לר' שמעון. ר' שמעון לא יודי לרבי יוסי ור' לעזר. הדא אמרה על דרבי שמעון ביאה פסולה פוטרת. לא מסתברא דלא נסת ברשות מותרת, שלא ברשות אסורה. אמר רבי יוחנן: דברי ר' שמעון עשו בית דין הוריתן כדון איש ואשה. נשאת שלא ברשות בשנגת איש ואשה. אמר ר' יוחנן: לית כאן פטורה אלא חיבת. התיב ר' חגי קומי ר' יוסי: ויהא בן בהוריה, בשחורו מתר לבוא על אשת איש. ולא עקירת גוף הוא. בשחורו עד חמש שנים אסורה. מיפן ואילף מותרת. ויהא בן בקלקול. הקלקיל דומה לאכילת חלב ודם, בשחורו מתר לאכול חלב ודם:

הלכה ג מתני' האשה שהלך בעלה ובנה למדינת הים, וכאו ואמרו לה, מת בעליך ואחר כך מת בנה, ונשאת, ואחר כך אמרו לה חלופ היו הדברים, תצא והולך ראשון ואחרון ממזר.

גמ' מה את עבד פעידי מיתה או פעידי גרושין? אין תעבדינה פעידי מיתה פליגא על רבנן דתמן. אין תעבדינה פעידי גרושין, פליגא בין על רבנן דהקא בין על רבנן דתמן. אמר ר' יוחנן: ונתני בן, שנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת – לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא. שנים אומרים נתגרשה ושנים אומרים לא נתגרשה – לא תנשא ואם נשאת – תצא

[דף נ"ז ע"א]

תמן אמר, לא שנייא, היא מיתה היא גרושין – לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא. על דעתיה דרבנן דתמן ניהא, היא מיתה היא גרושין. על דעתיה דרבנן דהכא, מה בין מיתה מה בין גרושין? ר' יעירה אמר לה סתם, רבי חייא בשם רבי יוחנן אמר: הדעת מכרעת בעידי מיתה מאחר שאלו יבוא הוא מכחיש. אמר רבי יוחנן: רבנן דתמן כדעתין, כמו דרבנן דתמן אומר, בשעה שיצאת בעדות ברורה יצאת בו. כן רבנן דהכא אמרין בשעה שנפת – בעדות ברורה נפת. אמר רבי יוסי: לא מסתברא דלא, מחלפא שיתין דרבנן דתמן. לא מודיי רבנן דתמן, שאלו משעה ראשונה שנים אומרים מת אביה, מתוכה ושנים אומרים לא מת אביה מתוכה, שהשדה בקזקת של ראובן. אילו אמרו שנים נתגרשה ונשאת ושנים אומרים לא נתגרשה לא תצא, יאות. מתניתא פליגא על ר' יוחנן, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה – לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא. אמר רבי הושעיה: פתר לה רבי יוחנן, שנים אומרים נתקדשה ונתגרשה, ושנים אומרים לא נתגרשה – לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא. מה בינא לקדמיתא? תמן החזקה אשת איש בפני הכל, ברם הכא לא החזקה אשת איש אלא בפני שנים, לכשיבואו שנים ויאמרו זהו שקדש. מתניתא פליגא על רבי יוחנן, שנים אומרים

[דף נ"ז ע"ב]

נשבית והיא טהורה, ושנים אומרים נשבית והיא טמאה – לא תנשא, ואם נשאת – לא תצא. אמר רבי יוסי: מאחר שאלו אומרים טהורה ואלו אומרים טמאה, כמי שאלו אומרים נשבית ואילו אומרים לא נשבית ואנו בחיין מפה. שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה. רבי יונה מדמי לה לחלבין, אילו שנים אומרים פלוני אכל חלב ושנים אומרים לא אכל חלב, שמוא אינו מכיא אשם תלוי מספק. והכא יתן גט מספק. אמר ליה רבי יוסי: לא תדמינה לחלבין, שכן אפילו אמר לבי נוקריני – מכיא אשם תלוי. מתניתא פליגא על רבי יוסי, שנים אומרים נתקדשה ושנים אומרים לא נתקדשה – לא תנשא. וסיפא פליג על רבי יונה, אם נשאת לא תצא. אמר ר' מנא: לא דרבי יוסי אמר תנשא. ולא דר' יונה אמר אם נשאת תצא. לא אמר לה, אלא לא תדמינה לחלבין, שאפילו אמר לבי נוקריני – מכיא אשם תלוי:

הלכה ד מתני' אמרו לה, מת בנך ואחר כך מת בעליך, ונתבכמה, ואחר כך אמרו לה, חלוקה היו הדברים, תצא ותילד ראשון ואחרון מקור:

ביאת אחת מהן פוטרת צרתה. ואם בא על השנייה לאחר מיתת הראשונה, מותר בשניה ובכריעית, ופוטרות צרותיהן, ואסור בשלישית ובחמישית, ואין ביאת אחת מהן פוטרת צרתה:

גמ' בתיב "ושכב איש אותה" – שכיבתה אוסרתה. ואין שכיבה אחרת אוסרתה. ואמר אף הכא "תחת אשך" פרט לאונסין. אמר רבי מתניה: גזרו על דבר שהוא מצוי. ולא גזרו על דבר שאינו מצוי. דרך האיש לצאת למדינת הים. אין דרכה של אשה לצאת למדינת הים. תני, אמר רבי יודה: מדין בית שמאי ובית הלל בבא על חמותו שפסל את אשתו. ועל מה נחלקו? בבא על אחות אשתו שבית שמאי אומרים פסל. ובית הלל אומרו לא פסל. חכריא בשם רבי יוחנן: טעמא דרבי יודה "באש ושרפו אותה ואתהו". מה אנו קמין, אם לענין שרפה – אין נשרפת אלא אחת, אלא אם אינו ענין לשרפה תנהו ענין לאסור. עד דדון פרבי עקיבא. פרבי ישמעאל. תני ר' ישמעאל: "באש ושרפו

[דף ג"ז ע"ב]

אותה ואתהו". הוא ואת שנייה. והיו בית שמאי דנין, מה במקום שבא אסור הקל על אסורה הקלה, אסר את אסוריו, כיון שבא אסור החמור על אסורה החמורה, אינו דין שנאסר את אסוריו? וחיידין אסור קל? אמר רבי יוחנן: ראשה דפרקא. וההו נוקל? אינו אלא חמור! שנייא היא שנשאת לו דרך התר. רבי הושעיה רבה אמר: במחזיר את גרושתו משנשאת היא מתניתא. למה לי משנשאת? אפילו משנתארסה! בגין דרבי יוסי בן פיפר דרבי יוסי בן פפר אמר: מן הארוסין מותרת. רבי ליעזר אומר: ביבמה שנפלה לפני שני ובמין היא מתניתא. עשה בה אחד מהן מאמר. ואחר כך בא עליה השני. למה לי בא עליה אפילו לא בא עליה, ועשה בה מאמר! בגין בית שמאי, בגין רבי שמעון. תני אמר רבי שמעון: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על אחות אשתו שלא פסל את אשתו. ועל מה נחלקו? בבא על חמותו, שבית שמאי אומרים: פסל. ובית הלל אומרים: לא פסל. והיו בית הלל דנין, האיש מותר בכל הנשים והאשה מותרת בכל האנשים. קדשה – הוא אסרה והיא אסרתה. מרבה אסור שאסרה מאסור שהיא אוסרתו שהוא אסרה לילך להנשא לאיש זר. והיא לא אסרתו אלא על קרובותיה בלבד. והרי הדברים קל וחומר, מה אם היא שאסרה אסור מרבה ושננה עליו באיסורה – לא נאסרה למתן לה, הוא שאסורו אסור במעט ושנג באסורו, אינו דין שלא יהא אסור למתן לו? הדין דין, בשונג. במזיד מניין? תלמוד לומר "אותה" – אותה שכיבתה אוסרתה אין שכיבת אחרת אוסרתה. אימי אבוי דשמואל בר אימי בשם רב יהודה: הלכה פרבי שמעון. אתא עובדא קמי ר' מנא ואפיק לה, דהוא סבר פרבי יהודה אלא שהיתה מתרגלת לבוא אצל ר' בא ורב חמנא ורבי יעירא

[דף נ"ח ע"א]

תרויהוין אמרין: זהו ראשו של פֶּרֶק. מה אמר ר' יוסה בשאר כל הדברים? נישמעינה מן הדא, רבי יוסי אומר: כל שהוא פוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו, וכל שאינו פוסל על ידי אחרים – אינו פוסל על ידי עצמו. ואמר רבי בא, רב המנונא ורבי זעירא, תרויהוין אמרין זהו ראשו של פֶּרֶק. ר' הילא בשם רבי שמעון בן לקיש: אחות אשתו נשואה, הואיל והוא פוסל על ידי אחרים – פוסל על ידי עצמו. ואחות אשתו פנויה, הואיל ואינו פוסל על ידי אחרים – אינו פוסל על ידי עצמו. דמר רבי הילא בשם ר' שמעון בן לקיש: צריכה הימנו גט. והיד עבידא? גבר אית ליה ברתא והורגא, ואינתו אית לה ברתא והורגא, ואסקבו דין לדון ואולידון ברתא – משריי מן חורגתא דאיתתא:

הלכה ז' מנתי' בן תשע שנים ויום אחד, הוא פוסל על ידי אחיו, והאחים פוסלין על ידו, אלא שהוא פוסל תחלה, ואחיו פוסלין תחלה וסוף. ביצד, בן תשע שנים ויום אחד שָׁבָא על יבמתו, פסל על ידי אחיו. באו עליה אחיו, ועשו בה מאמר, נתנו גט או חלצה, פסלו על ידו:

גמ' הא בסוף אינו פוסל במאמרו אבל בכיתאו פוסל, אלא שהוא פוסל בדבר אחד והן פוסלין בארבעה דברים. ביצד? בן תשע שנים ויום אחד. "ואם לבנו ייעדנה" – לבנו הוא מיַעְדָה

[דף נ"ח ע"ב]

אינו מיַעְדָה לאחיו, אלא אם אמרת בכו, וייעדנה לאחיו מקל וחמר, מה אם הבן שאינו קם תחתיו לחליצה וליבום הרי הוא מיַעְדָה לו, אחיו שהוא קם תחתיו לחליצה וליבום אינו דין שייַעְדָה לו? לא, אם אמרת בכו שהוא קם תחתיו בשדה אחרות. תאמר באחיו שאינו קם תחתיו בשדה אחרות. הואיל ואינו קם תחתיו בשדה אחרות אינו דין שייַעְדָה לו. תלמוד לומר: "ואם לבנו ייעדנה." – לבנו הוא מיַעְדָה ואינו מיַעְדָה לאחיו. "ואם לבנו ייעדנה" – לבנו הוא מיַעְדָה ואינו מיַעְדָה לכו. שמואל בר אבא בעא קומי רבי זעירא: בפרשת נחלות את עבד בן בן בכו, והכא לית עבד בן בן בכו? אמר ר' זעירא: מאן דמר לי הדא מילתא אנא משקי ליה קונדיטון. התיב ר' תנחום: הרי פרשת נחלות הרי עשיתה אח בכו ושאר כל הקרובים בכו – את עושה בן בן בכו, וכאן שלא עשית אח בכו, ושאר כל הקרובים – אין את עושה בן בן בכו. התיבון רבנן דקיסרין: הרי פרשת טמאות הרי עשיתה אח בכו ושאר כל הקרובים בכו, ואין את עושה בן בן בכו? אמרין, הא אזיל קונדיטון. "ואם לבנו ייעדנה" – לדעת. אמר רבי יוסי: לית כאן לדעת. אמר רבי יעקב בר אבהו: בן אית כאן ברבי יוסי בי רבי יהודה. אמר רבי שמואל בר אבדומא: אפילו תימר אית כאן, כר' יוסי בי רבי יהודה לא קמן הוא?

"אם לבנו ייעדנה" – לדעת. רבי יוחנן אומר: מייעדנה בין לבנו הגדול בין לבנו הקטן, בין לדעת בין שלא לדעת. ר' שמעון בן לקיש אומר: אינו מייעדנה אלא לבנו הגדול, בלבד לדעת. בן תשע שנים ויום אחד עושה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. על דעתיה דרבי יוחנן שהוא פתר לה ביעדין, ניהא, ועדיין שיש לו קנן בה עושה אלמנה לכהן גדול, גרושה וחלוצה לכהן הדיוט. על דעתיה דרבי שמעון בן לקיש שהוא פתר לה בנשיאין, תהא פטורה מן החלוצה ומן היבום. והתנינן נשא אשה ומת – הרי זו פטורה. אמר ר' אבין: אתיא דרבי שמעון בן לקיש פרבי יוסי בי ר' יהודה. ותני בן, בן תשע שנים ויום אחד עד בן שתים עשרה ויום אחד שהביא שתי שערות

[דף ג"ט ע"א]

הרי זו שומא. רבי יוסי בי רבי יהודה אומר: הרי אילו סימנין. רבי יעקב בי רבי בון בשם רבי יוסי בן חנינה: והן שעמדו בו בשעת סימנין. ר' יוסה בעי: עמדו בו בשעת סימנין למפריעו הוא נעשה איש. או מיפן ולבא? רבי אבון פשיטא ליה למפריעו הוא נעשה איש, כל שפן לבא. די פתר הך דרבי שמעון בן לקיש פרבי יוסי בי רבי יהודה, ולמה לית רבי יוסי פתר הך דרבי שמעון בן לקיש פרבי יוסה בי רבי יהודה? אמר רבי מנא: דהיא צריכה ליה. רבי יוסי בעי: עמדו בו בשעת סימנין למפריעו נעשה איש, או מיפן ולבא? ניהא אלמנה וגרושה. תפטר שבא עליה משהגדיל נתן לה גיטו. חלוצה, תפטר שבא עליה ומת וחלצו לה אחין ועל ידיה היא נעשית חלוצה. מעתה אפילו פחות מתשע! אמר רבי שמואל בר אבדקמא: וכיני, אלא בגין דתנא פולחון תשע תנא אף הוא עמהון. רבי יודה בר פזי בשם רבי יהושע בן לוי: מאהו למד רבי יוסי פרבי יודה. דתני, אהו הוליד בן תשע.

[דף ג"ט ע"ב]

הרן בן שש. וכלב בן עשר. כמאן דאמר הוא כלב בן חצרון הוא כלב בן יפונה.

הלכה ח מתני' בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ואחר כך בא עליה אחיו שהוא בן תשע שנים ויום אחד, פסל על ידו. רבי שמעון אומר, לא פסל. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ואחר כך בא על צרתה, פסל על ידי עצמו. רבי שמעון אומר, לא פסל בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומת, חולצת ולא מתיבמת. נשא אשה ומת, הרי זו פטורה. בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, ומשהגדיל נשא אשה אחרת ומת, אם לא ידע את הראשונה משהגדיל, הראשונה חולצת ולא מתיבמת, והשנייה או חולצת או מתיבמת. רבי שמעון אומר, מיבם לאיוו שירצה, וחולץ לשניה. אחד שהוא בן תשע שנים ויום אחד, ואחד שהוא בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות:

גמ' שמואל אמר: דברי רבי מאיר, עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול, וכמה דאת אמר עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול. ודכותה נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול. ורבנן אמרין: אין חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגט. ולמה עשו ביאת בן תשע שנים ויום אחד כמאמר בגדול? שכן ביאה בגדול קונה בין לדעת בין שלא לדעת, נעשה חליצת בן תשע שנים ויום אחד כגט בגדול? וחליצת בגדול אינה פוטרת אלא לדעת. אילו שומרת יבם שנפלה לפני כמה יבמין שמו אינה מתיבמת? תני ר' חייא, "ומת אחד מהם" – אשת מות אחד מתיבמת ולא אשת שני מתים.

[דף ס' ע"א]

שניה למה אינה מתיבמת? אמר רבי לעזר: דברי מאיר היא, דאמר ר' מאיר: כל שאינו מייבמני – אין מייבם צרתו. אמר רבי יוחנן: מיני שמעיה רבי אלעזר ואמרה. אמר רבי יוסי: מתינתא אמרה בן – בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו, משהגדיל נשא אשה אחרת, אם לא ידע הראשונה משהגדיל – השניה או חולצת או מתיבמת. הראשונה – חולצת ולא מתיבמת. חבא איתמר חולצת וחבא איתמר מתיבמת! הן דתימר חולצת – רבי מאיר ורבי שמעון. והן דתימר מתיבמת – רבי שמעון ורבנן. פשיטא הדין מילתא, פחות מכן עשרים שהביא שתי שערות – למפריעו הוא נעשה איש. ויותר מכן עשרים שהביא שתי שערות – מיכן וחילף הוא איש. מה פליגי, בכן עשרים, שמואל אמר: למפריעו הוא נעשה איש. רב אמר: מיכן וחילף הוא איש. מתינתא פליגא בין על דין בין על דין. הפרים אינו נעשה בן סורר ומורה שאין בו תקפת זקן. ויתרה בו, שמו יביא שתי שערות בתוך שלשה חדשים. כמאן דמר אין מקבלין התרבייה על הפסק. מתינתא פליגא על שמואל, אחד בן תשע שנים ויום אחד. ואחד בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות כמה דתימר בן תשע שנים ויום אחד ועד בן שלש עשרה שנה ויום אחד שהביא שתי שערות – למפריעו אינו נעשה איש. ודכותה, בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות, מיכן וחילף הוא נעשה איש. מה עבד לה שמואל? פתר לה סמוך לעשרים שנה:

ברק י"א

הלכה א מתני' נושאין על האנוסה ועל המפתה. האונס והמפתה על הנשואה, חיב. נושא אדם אנוסת אביו ומפתת אביו, אנוסת בנה ומפתת בנה. רבי יהודה אוסר באנוסת אביו ומפתת אביו.

מסכת סוטה פרק שנים עשר

א. (דברי הימים ב): "בשנת שלשים ושש למלכות אסא עלה בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה" וגו', אפשר לומר כן? והלא אסא קבר את בעשא בשנת עשרים ושש למלכותו, מה תלמוד לומר בשנת שלשים ושש? נגד שלשים ושש שנה שנתחתן שלמה במלך מצרים, ונגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכות בית דוד שתתחלק, ובאחרונה עתידה שתחזור להם, וכנגד שלשים ושש שנה שנגזרה גזרה על מלכי ארם, שיהיו שוטנין על ישראל, ובאחרונה עתידין לפול ביד בני דוד, לכך נאמר בשנת שלשים ושש שנה למלכות אסא.

ב. וימת כדבר ה' אשר דבר אליהו וימלך יהורם תחתיו בשנת שנים ליהורם בן יהושפט מלך יהודה" (מלכים ב א), אפשר לומר כן? והלא יהושפט מלך אחרי חמש שנים! אלא כיון שהלך יהושפט מלך יהודה עם אחאב מלך ישראל לרמות גלעד, נגזרה גזרה על יהושפט להרג, שנאמר (מלכים א כב): "ויהי כראות שרי הרכב את יהושפט" וגו', ראוי להרג באותה שעה, אלא מלמד שבשכר ועקה שזעק תלה לו הכתוב שבע שנים והיה מונין לבנו.

ג. "בן שלשים ושתים שנה יהורם במלכו ושמנה שנה מלך בירושלים" (דברי הימים ב כא). ובאחזיהו בנו מהו אומר? "בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירושלים" (שם כב). ובמקום אחר הוא אומר (מלכים ב ח): "בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו". אמר רבי יוסי: וכי האידך אפשר לבן שיהא גדול מאביו עשרים שנים? אלא כיון שהשיא אסא מלך יהודה את בתו של עמרי מלך ישראל ליהושפט בנו לאשה, נגזרה על מלכות דוד שתכלה עם בית אחאב, שנאמר (דברי הימים ב כב): "וימאלהים

היתה תבוסת אחזיהו" וגו', ונפלו שניהם בו ביום זה עם זה.

ד. פיוצא בו (דברי הימים א ה): "כלם נתיחסו בימי יותם מלך יהודה ובימי ירבעם בן יואש מלך ישראל", אפשר לומר כן? והלא עזיה קבר את ירבעם ועוד שלשה מלכים אחריו, אלא כל אותן עשרים וחמש שנה שהיה עזיה המלך מצורע (דברי הימים ב כו) "יותם בנו על בית המלך שופט את עם הארץ".

ה. עד שלא נגנו אליהו - היתה רוח הקדש מרבה בישראל, שנאמר (מלכים ב ב): "ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי ה' שלחני עד בית אל", מהו אומר (שם)? "ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע" וגו'. מהו אומר? (שם): "ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו וגו' כי ה' שלחני הירדנה" וגו', מהו אומר (שם): "וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מנגד מרחוק וחנו עמו ושניהם עמדו על הירדן", יכול מפני שהן מועטין? תלמוד לומר: "וחמשים איש" וגו', יכול מפני שהן קטנים? תלמוד לומר: "ויאמרו אליו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך", 'אדונינו' לא אמרו אלא 'אדוניך' - מלמד שכלם חבירי של אליהו היו, והיו שקולין כנגד אליהו, ומניין שנסתלקה מהן רוח הקדש? שנאמר (שם): "ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמשה, חמשים אנשים בני חיל" וגו'. אפשר לבני אדם, אמר אומרים "הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך", ועכשו אומרים "לכו נא ויבקשו את אדוניך"? אלא מלמד שנסתלקה מהן רוח הקדש. (שם): "ויפצרו בו עד בוש ויאמר שלחו"; מה תלמוד לומר "עד בוש"? מלמד שהיה בוש מהם. דבר אחר, "עד בוש", מה תלמוד לומר "עד בוש"? כלומר שנתביש מהם, כדי שלא יאמרו אינו רוצה להקביל פני רבו, כל זמן שהיה אלישע קים לא היו גדודי ארם באין בגבול ישראל, שנאמר (מלכים ב ו): "ולא יספו

מלוכה מבית דוד, שנאמר (עזרא ב): "ויאמר התרשתא להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמד הכהן לאורים ותומים". אמר לו: כאדם שאומר לחברו עד שיחיו מתים או עד שיבא משיח בן דוד.

ד. משמתו חגי זכריה ומלאכי – נסתלקה רוח הקדש מִיִּשְׂרָאֵל, ואף על פי כן היו משתמשים בבת קול. פעם אחת היו מסבין בעלית בן גוריון ביריחו, יצתה בת קול מן השמים ואמרה: יש בכם אדם אחד שראוי שתשרה עליו שכניה, אלא שאין דורו זכאי לכך, נתנו עיניהם בהלל הזקן. וכשמת, הספידוהו: "הי חסיד הי עניו תלמידו של עזרא".

ה. ושוב פעם אחת היו מסבין בעליה ביבנה, ויצאת בת קול ואמרה: "יש כאן אחד שראוי שתשרה שכניה עליו אלא שאין דורו זכאי לכך", נתנו עיניהם בשמואל הקטן, כשמת, הספידוהו: "הי עניו הי חסיד תלמידו של הלל הזקן". ואף הוא אמר בשעת מיתתו: "שמעון וישמעאל לחרוב וחרובי לקטלא, ושאר עמא לביזא ועקו סגיאין עתידין למיתי על עולמא". ואף על רבי יהודה בן בבא בקשו לומר בן: "הי עניו הי חסיד תלמידו של שמואל הקטן", אלא שנטרפה השעה – שאין מספידין הרוגי מלכות.

ו. יוחנן כהן גדול שמע דבר מבית קדש הקדשים: "נצחין טליא דאזלי לאנחא קרבא באנטוכת"², וכתבו אותה השעה ואותו היום, וכוננו, ואותה שעה היתה שנצחו. שמעון הצדיק שמע דבר מבית

גדודי ארם לבא בארץ ישראל", משמת אלישע מהו אומר (מלכים ב יג): "וימת אלישע ויקברוהו וגדודי מואב יבואו בארץ ישראל".

מסכת סוטה פרק שלשה עשר

א. משנבנה בית ראשון – נגנז אהל מועד, ונגנז עמו קרשיו, קרסיו, ובריחיו ועמודיו ואדניו, ואף על פי שלא היו משתמשים אלא בשלחן שעשה משה, ומנורה שעשה משה לא היתה צריכה שמן המשחה, שקדשה הראשונה קדשה לשעתיה וקדשה לעתיד לבא.

ב. משנגנז הארון – נגנז עמו צונצנת המן וצלוחית של שמן המשחה, ומקלו של אהרן שקדיה, פרחיה, וארגז שהשיבו פלשתים דורון לאלהי ישראל – כלם היו בבית קדש קדשים. ומשנגנז הארון – נגנזו עמו. ומי גנז? יאשיה המלך גנזם. מה ראה? פיון שראה שכתוב בתורה (דברים כח): "יולך ה' אותך ואת מלכך וגו', פקד ללויים וגנזוהו, שנאמר (דברי הימים ב לה): "ויאמר ללויים המבינים לכל ישראל וגו', תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה מלך ישראל אין לכם משא בכתף"; אמר להם: גנזו אותו שלא יעלה לבבל כשאר כל הכלים, שתחזירוהו למקומן, שנאמר (דברי הימים ב לה): "עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל", מיד גנזו. רבי אליעזר אומר: ארון גלה לבבל, שנאמר (דברי הימים ב לה): "לא יתור דבר אמר ה'", ואין דבור אלא דבורת שבו. רבי שמעון אומר: הרי הוא אומר (דברי הימים ב לו): "לתשובת השנה שלח המלך נבוכדנצר ויביאהו בבבלה עם כלי חמדת בית ה'" – זהו ארון. רבי יהודה בן לקיש אומר: ארון במקומו נגנז, שנאמר (מלכים א ה): "ויאריכו הפדים וראו וגו' ויהיו שם עד היום הזה".

ג. משחרב בית המקדש ראשון בטלו ערי מגרש, ופסקו אורים ותמים, ובטלה

¹ שמעון וישמעאל לחרב, וחרבו להרג, ושאר

העם לבנה וצרות רבות עתידות לבוא על

העולם.

² נצחו הילדים שהלכו לערף קרב באנטוכת.

זו, נכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל חלה שבעת ימים ומת. משמת שמעון הצדיק פסקו מלברך בשם⁴.

ט. מעוררין – אלו הלויים שהיו עומדים על הדוכן, ואומרים (תהלים מד): "עזרה למה תישן ה'" וגו'. אמר להן רבי יוחנן בן זכאי: וכי יש שינה לפניו? והלא כבר נאמר (תהלים קכא): "הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל", אלא כל זמן שישאר שרוין בצער ועובדי כוכבים בנחת ובשלוה, לכך נאמר: "עזרה למה תישן ה'". נוקפין – אלו שהיו חובטין אותו במקלות בין קרניו בדרך שעושים לעבודת כוכבים. אמר להם רבן יוחנן בן זכאי: עד מתי אתם מאכילין גבלות למזבח? עמד והתקין להם טבעות בקרקע.

י. עד ימיו היה פטיש מכה בירושלים בחלו של מועד, אף הוא גזר על הודאי ובטל את הדמאי, לפי ששלח בכל גבול ישראל וראה שאין מפרשים אלא תרומה גדולה בלבד, ומעשר ראשון ומעשר שני – מקצתן מעשרין ומקצתן אין מעשרין. אמר להם: "בני! בואו ואמר לכם, כשם שתורומה גדולה יש בה עון מיתה – כך תרומת מעשר וטבל יש בה עון מיתה". עמד והתקין להם, הלוקח פרות מעם הארץ – מפרש מהן מעשר ראשון ומעשר שני, מעשר ראשון מפרש ממנו תרומת מעשר, ונותנה לכהן. ומעשר שני עולה ואכלה בירושלים, מעשר ראשון ומעשר עני – המוציא מחברו עליו הראיה.

מסכת סוטה פרק ארבעה עשר

יד, א רבי יוחנן בן זכאי אומר: משרבו הרצחנים – בטלה עגלה ערופה, לפי שאינה באה אלא על הספק. משרבו הרצחנים בגלוי – בטלה עגלה ערופה.

קדש הקדשים: "בטלת עבדתא, דיאמר סנאה לאיתא להיכלא, ונהרג גסקלנוס ובטלו גזרותיו"⁵; ובלשון ארמי שמע ולא הבינו.

ז. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים, היה גר מערכי תדיר, משמת, הלכו ומצאוהו שכבה, מכאן ואילך מוצאין אותה, פעמים ככה פעמים דלוק. כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים – היתה מערכה תדירה, כשנסדרין אותה בשחרית היתה מתגברת והולכת כל היום בלוי, והיו מקריבין עליה תמידין ומוספין ונסכיהן, ולא היו מוסיפין עליה אלא שני גזרי עצים עם תמיד של בין הערבים, כדי לקים מצות עשה, שנאמר (ויקרא ו): "ובער עליה הכהן" וכי. משמת שמעון הצדיק – תשש כחה של מערכה, כשנסדרין אותה בשחרית לא היו נמנעין מלהוסיף עליה עצים כל היום בלוי, כל זמן שהיה שמעון הצדיק קים – ברכה נכנסת בשתי לחם ובלחם הפנים, שתי הלחם מתחלקת בעצרת לכהנים, ולחם הפנים ברגל לכל המשמרות, יש מהן שאוכלין ושבעין ויש מהן שאוכלין ומותירים, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כזית. משמת שמעון הצדיק לא היתה ברכה נכנסת לא בשתי הלחם ולא בלחם הפנים. הצנועין מושכין ידיהן והגרגרנין חולקין ביניהם, ולא עלה ביד כל אחד ואחד אלא כפול. מעשה ככהן אחד מצפורי שנטל חלקו וחלק חברו, ואף על פי כן לא עלה בידו אלא כפול, והיו קורין אותו בן החמץ עד היום הזה.

ח. אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק היה אומר: "בשנה הזו הוא מת!" אמרו לו: מניין אתה יודע? אמר להם: כל ימות הכפורים היה זקן ולובש בגדים לבנים ומתכסה לבנים – נכנס עמי ויצא עמי. שנה

³ בטלה העבודה שרצה השונא להביא להיכל,

ומת וכי.

⁴ ספרים אחרים: 'נמנעו אחיו מלברך

בשם'.

כשתי תורות. משרבו מקבלי צדקה מפותים - התחילו עובדי כוכבים להתמעט וישראל להתרומם, ואין נוח בעולם לישראל.

מסכת סוטה פרק חמשה עשר

א. משחרב בית המקדש - בטל שמיר ונפת צופים. אמר רבי יהודה: מה טיבו של שמיר זה? בריתו כשעורה, מששת ימי בראשית נברא, ואין כל דבר קשה יכול לעמד בפניו, במה משמרין אותו? כורכין אותו בספוגין של צמר, ומניחין אותו באינני של אבר מלאה סבין שעורה, ובו בנה שלמה את בית המקדש - ויהיית בהבנותו אבן אבן שלמה מסע נבנה - הדברים ככתבן; דברי רבי יהודה. רבי נחמיה אומר: וכי אפשר לומר כן? והלא כבר נאמר: "כל אלה אבנים יקרות וגו' מגורות במגרה"?! אם כן מה תלמוד לומר "לא נשמע בבית בהבנותו" - שהיה מתקן מבחוץ ומכניס מבפנים. אמר רבי: נראין דברי רבי יהודה באבני מקדש, ודברי רבי נחמיה באבני ביתו, ונותנים אותו על גבי אבנים, על גבי קורות, ומתפתחים לפניו כלוחי פנקס, ולא עוד אלא שנותנין אותו על גבי ברזל, הוא בוקע ויורד מלפניו, ואין כל דבר יכול לעמד בו.

ב. אמר רבי שמעון בן גמליאל: תדע שנתארוו טללים, שבראשונה, כשהיה טל יורד על גבי תבן ועל גבי קש - מלבין. שנאמר (שמות טז): "והנה על פני המדבר דק מחספס"; ועכשו משחיר. בראשונה היה כל עיר שהיו טללין מרבין מחברותיה - היו פרוותיה מרבין. עכשו - ממעטין. רבי שמעון בן גמליאל אומר, משום רבי יהושע: מיום שחרב בית המקדש - אין יום שאין בו קללה, ולא ירד טל לברכה, ונטל טעם הפרות, וראשון ראשון עומד. רבי יוסי אומר: אף נטל שמן הפרות. רבי שמעון בן אלעזר אומר: טהרה נטלה את

משרבו המנאפים - פסקו מי המרים, לפי שאין מי המרים באים אלא על הספק, עכשו כבר רבו הרואים בגלוי. משרבו בעלי הנאה - נתענתו הדיינים ונתקלקלו המעשים ואין נח בעולם. משרבו רואי פנים בדין - בטל "לא תגורו", ופסק "לא תכירו", ופרקו על שמים ונתנו עליהם על בשר ודם. משרבו לוחשי לחישות בדין - חרון אף בישראל ונסתלקה השכינה, משום שנאמר: "בקרב אליקים ישפט". משרבו "אחרי בצעם לבם הולך" - רבו "אומרים לרע טוב ולטוב רע". משרבו "האומרים לרע טוב ולטוב רע" - רבו "הוי" בישראל. משרבו מושכי הרק - רבו היהירים, ונתמעטו התלמידים, והתורה חזרה על לומדיה. משרבו היהירים - נתחלו בנות ישראל להנשא ליהירים, שאין דורנו רואה אלא לפנים. משרבו מטילי מלאי על בעלי בתים - רבה השחד והטית המשפט ופסקה טובה והיה לאחור ולא לפנים. ועליהם נאמר, כעל בני שמואל (שמואל א ח): "לא הלכו בניו בדרךיו" וגו'. וכי לקחו שחד ומשפט הטו? - רבי מאיר אומר: חלקם שאלו בפיהם. רבי יהודה אומר: מלאי הטילו על בעלי בתים. רבי עקיבא אומר: קפה יתרה של מעשר נטלו בזרוע. רבי יוסי אומר: מתות נטלו בזרוע. אף על פי שלא קלל עלי את שמואל אלא על תנאי, ראה האיד דבקה בו. משרבו מקבלני טובתך ומחזיקני טובתך - רבו איש הישר בעיניו יעשה, שפלים הגבהו וגבוהים השפלו, ומלכותא אזלא ונגלה, משרבו צרי עין וטורפי טרף - רבו מאמצי הלב מלהלוות, ועברו על מה שכתוב בתורה: "השמר לך פן" וגו'. משרבו נטיות הגרון מסקרות העינים - רבו מים המרים, אלא שפסקו. משרבו מקבלי מתנות - נתמעטו הימים ונתקצרו השנים, דכתיב: "יושנא מתנות יחיה". משרבו זוחי הלב - רבו מחלקת בישראל, תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן - רבו מחלקת בישראל, שנעשה תורה

הטעם ואת הריח, מעשרות נטלה שמן דגן. משמת רבי אליעזר – בטל כבוד התורה. משמת רבי יהושע – בטלו אנשי עצה, ופסקה מחשבה מישראל. משמת רבי עקיבא – בטלו זרועות התורה, ופסקו מעינות החכמה. משמת רבי אליעזר בן עזריה – בטלה עטרת חכמה, שעטרת חכמים עשרם. משמת בן עזאי – בטלו השקדנין. משמת בן זומא – בטלו הדרשנין. משמת רבי חנינא בן דוסא – בטלו אנשי מעשה מישראל. משמת אבא יוסי בן קטינתא "איש קטנתא" – נחקטנה חסידות מישראל, ולמה נקרא שמו "איש קטנתא"? – שהוא מקטני החסידים. משמת רבן שמעון בן גמליאל – בא גובאי ורבו צרות. משמת רבי – נכפלו צרות. משמת רבי – בטלה צנה ויראת חטא. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אין לך כל צרה שבאה על הצבור, שאין בית דין מבטלין שמחה כנגדה.

ג. משבטלה סנהדרין – בטל שיר בית המשפאות. וכי מה היתה סנהדרין מועלת להן לישראל? אלא לענין שנאמר (ויקרא כ): "ואם העלם יעלימו עם הארץ" וגו'. בראשונה היתה אימת סנהדרין עליהן, ולא היו אומרין דברי נבלה בשיר. אבל עכשו שאין אימת סנהדרין עליהן – הן אומרין דברי נבלה בשיר. בראשונה לא היו נפרעין אלא מאותו איש, עכשו ממנו ומקרוביו, שנאמר (ויקרא כ): "ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו" וגו'. משלו משל למה הדבר דומה?⁵ לאחד שסרח בעיר, ומסרוהו לרועץ,⁶ ורצעו, היה קשה מן

⁵ משלו את הצרות שבאות על ישראל מעת שחרב בית מקדשנו וגלינו מארצנו – למה הדבר דומה?
⁶ למי שמכה ברצועה.

הרצעין,⁷ מסרו לבעל זמורה,⁸ וחקטוהו, והיה קשה מבעל זמורה. ומסרוהו לקטרון⁹ וחקשו, והיה קשה מקטרון, ומסרוהו לשלטון והטילו בקמין¹⁰. אף ישראל – צרות – אחרונות משפחות את הראשונות.

ד. בפלמוס של אספסגוס – גזרו על עטרות חתנים. ואלו הן עטרות חתנים, של מלח ושל גפרית, אבל של ורד ושל הדס – התירו. בפלמוס של טיטוס גזרו על עטרות כלות, זה עיר של זהב, אבל יוצא בגפה של מלת. ושלל ללמד את בנו יונית, התירו להם לבית רבן גמליאל ללמד בניהם יונית מפני שהן קרובין למלכות. ושלל לסוד את ביתו בסיד – בביצת הסיד, ואם ערב בו חול או תבן – מתר. רבי יהודה אומר: אם ערב בו חול – הרי זה טרפסיד¹¹ ואסור. אם ערב בו תבן – מתר. פלמוס האחרון גזרו על חפת חתנים. אלו הן חפת חתנים – זהורית המזקבת, אבל עושה הוא אפיפירות¹², ותולה בה כל מה שירצה, ושלל תצא כלה באפריון בתוך העיר, ורבותינו התירו שתצא באפריון בתוך העיר, אף על פליטין¹³ גזר רבי יהודה בן בבאי, ולא הודו לו חכמים.

⁷ היה קשה החטא מן הרועץ, האיש שסרח

היה קשה מן הרועץ.

⁸ למי שמכה בשומים של ענפים רכים.

⁹ מי שיש בידו לקושרו ולתת ידיו ורגליו בכבלים.

¹⁰ תנור אש.

¹¹ החול מתדק את הסיד ועושה אותו חזק וטוב, ואף על פי שמשחיר קצת – אסור.

¹² אריגות שעושים מן הקנים ומן העצים.

¹³ שמן אפרסמון.

סדר נזיקין

מסכת בבא קמא פרק ראשון

א, א¹⁴ כל שחבתי בשמירתו חבתי בנזקו - זה השור והבור. הכשרתי במקצת נזקו כהקשר כל נזקו - זה הבור. חבתי בתשלומי נזקו - מלמד שהבעלים מטפלין בנבלה. נכסין שאין בהן מעילה - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של הקדש, ושור של הקדש שנגח לשור של ישראל. נכסין שהן של בני ברית - פרט לשור של ישראל שנגח לשור של כנעני. נכסין המיוחדין - פרט לנכסי הפקר. חנוך מרשות המיוחדת למזיק - פרט לשהזיק שור ברשותו. ורשות הנזק והמזיק. וכשהזיק חב המזיק - כגון חצר השתפין והבקעה. נכסין המיוחדין - שהן חנוך מרשות המיוחדת למזיק. ורשות הנזק והמזיק. והשומר חנם והשואל, נושא שכר והשוכר, שהזיק שור ברשותו - מועד משלם נזק שלם, ותם משלם חצי נזק. אחד נזקי אדם ואחד נזקי בהמה - שמין להם מן העידיה, שנאמר (שמות כב, ד): "מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם".

א, ב¹⁵ שום כסף - אין אומרים תצא פרה בטלית, ולא טלית בפרה. אלא שמין אותן כספים. שוה כסף - מלמד: שאין בית דין שמין אלא מדבר שיש בו אחריות. תפס הנזק במטלטלין - שמין לו מהן בפני בית דין, ואפלו מן היתומים. והוא - שתפס מחיים. בפני בית דין - מלמד שאין חוב עד שיעמד בדין. ולא בבית דין הדייטות. על פי עדים - מלמד: שכל דבר שהוא קנס - אין משלם על פי עצמו. בני חורין ובני ברית - יצאו עובדי כוכבים, ועבדים,

ה. אמר רבי ישמעאל בן אלישע: מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין, אלא שאין בית דין גוזרין על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולין לעמד בה. הוא היה אומר: הואיל ועוקרין את התורה מבינותינו, ושלא לכנס לשבוע הבן, דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לישא אשה ולהוליד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליה. אמרו לו: הנח להן לישראל מוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידין. משחרב בית האחרון רבו פרושין בישראל - שלא לאכל בשר ולשא לשתות יין, נטפל להם רבי יהושע, אמר להם: מפני מה אין אתם אוכלים בשר ואין אתם שותים יין? אמרו לו: נאכל בשר? שבכל יום היה תמיד קרב על גבי המזבח עכשו בטל! נשתה יין שמנסכים על גבי המזבח ועתה בטל! ? אמר להם: אם כן, להם לא נאכל - שכבר בטלו מנחות ושתי הלחם ולחם הפנים. מים לא נשתה - שמיהן היו מנסכין מים בחג. תאנים וענבים - לא נאכל שכבר בטלו מנחות בעצרת! שתקו. אמר להם: בני! בואו ואמר לכם: להתאבל יותר מדאי - אי אפשר, ושלא להתאבל כלל - אי אפשר, אלא כן אמרו חכמים: סד אדם את ביתו בסיד ומשיר דבר מעט וזכר לירושלים. עושה אדם כל צרכי הסעודה ומשיר דבר מעט וזכר לירושלים. עושה אשה כל תכשיטיה ומשירה דבר מעט וזכר לירושלים, שנאמר (תהלים קלז): "אם אשכחך ירושלים תשכח ימיני תדבק לשוני לחכי אם לא אזכרכי" וגו'. וכל המתאבלים עליה בעולם הזה - שמחים עמה לעולם הבא, שנאמר (ישעיה סו): "שמחו את ירושלים וגילו בה כל אהביה" וגו'.

סליק סדר נשים בסייעתא דשמיא

¹⁴ הלכה זו בנויה על פי משנה בפרק ראשון דבבא

קמא משנה ב', וכאן הולך ומפרשה פסקה ופסקה, כל

דבר שכתוב שם - מזה ענינו.

¹⁵ על פי משנה ג' שם.

ופסולי עדות. נשים בכלל הנזק - אף על פי שלא דבר הכתוב אלא באיש, סופנו לרבות את האשה, הנזק והמזיק בתשלומין לשלם חצי נזק.

אג, חמשה תמין וחמשה מועדין - אף הצבוע. רבי אלעזר אומר: אף הנחש. במה דברים אמורים? בזמן שבאו מן המדבר, אבל אם היו מרום¹⁶, מועד - משלם נזק שלם, תם - משלם חצי נזק. והנחש - בין כך ובין כך מועד לשלם. הבהמה אינה מועדת לא לגח ולא לגוף ולא לשוך ולא לרביץ ולא לבצעט - על כלן משלמת חצי נזק, בין ברשות היחיד ובין ברשות הרבים - ונתנו צורות מתחת רגליה ונפל על הכלי ושברתו - משלמת חצי נזק. היתה מהלכת כדרכה ברשות הרבים, ודרסה על הכלי ושברתו, ונתנו הימנו חרס ושבר כלי אחר: על הראשון - משלם נזק שלם. ועל האחרון - משלם חצי נזק.

אד, בהמה שנכנסה מאליה לרשות היחיד, והזיקה בידה, וברגלה, ובקרנה, ובעל שעליה, ובמשוי שעל גבה, ובעגלה כשהיא מושכת - משלמת נזק שלם. והמזיק בכרמלית - משלם נזק שלם. בהמה שהיתה מהלכת כדרכה ברשות הרבים, נפלה לגנה ונהנית - משלמת מה שנהנית. מצד הרחבה ומתוך החנות - משלמת מה שנהנית. כיצד משלמת מה שנהנית? אומדין כמה אדם רוצה להאכיל את בהמתו מה שאכלה היא, אינו ראוי להאכילה¹⁸, לפיכך אם אכלה חטין

הראויות לה - הרי זו פטורה. שנתה ואכלה - משלמת מה שהזיקה. כיצד שנתה ואכלה? היתה קפתו מפשלת לאחוריו ברשות הרבים. פשטה פרה פיה לתוכה ואכלה - משלמת מה שהזיקה. משאוי שנתן על פתח החנות, חציו בפנים וחציו בחוץ, פשטה פרה פיה לתוכו ואכלה - הרי זו פטורה.

א, בהמה שאכלה אוכלין שאין ראויין לה, ושתתה משקין שאין ראויין לה. וכן חיה שאכלה אוכלין שאין ראויין לה, ושתתה משקין שאין ראויין לה. טרפה את הבהמה ואכלה את הבשר, חמור שאכל כרשיניו, פרה שאכלה שעורין, חזיר שאכל חתיכות של בשר, כלב שלקלק את השמן - משלמין נזק שלם.

בהמה - מועדת לילך כדרכה לשבור, למעך את האדם ואת הפרות ואת הכלים, בין שהזיקה ברגלה בדרך הלוחה, ובגופה בדרך הלוחה. חמור - במשא ששעליו בדרך הלוחה. סומכוס אומר: חזיר שהיה נובר והזיק בחוטמו - משלם נזק שלם.

או, ארבעה כללים היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין: כל מקום שיש רשות לנזק ולא למזיק - חייב בנזק שלם. למזיק ולא לנזק - פטור מן הכל. לזה ולזה, כגון חצר השתפין והבקעה, על השן ועל הרגל - פטור. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה: מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

כל מקום שאין רשות לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינה של שניהם, על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה. מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק. רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים: רבי

¹⁶ שנגדלם בביתו והאכילם מידו.

¹⁷ זה המשך למילים "ולא לבצעט", ובדברי המשנה בתחלת פירוש הרגל: היתה מכעסת או שהיו צריכות מנתוין תחת רגליה.

¹⁸ הוא בעל הבהמה אינו דרכו ורגל להאכיל לבהמתו שעורים, מכל מקום אומרים באדם אחר

שנגיל להאכיל לבהמתו שעורים, כשהוא מוצאם בזול.

והעליון בתחתון - התחתון פטור. ואם אמר לו 'קבלני' ²³ שניהן אחראין זה לזה.

בב איזהו תם ואיזהו מועד? מועד - שהעידו בו שלשה פעמים. ותם - שהיו התינוקות מממששין בו בין קרניו. נעשה תם בן יומו ונעשה מועד בן יומו. ²⁴ צהבין הבקר שלשה פעמים זה אחר זה, אפלו ביום אחד - הרי זה תם. ודרף שלש רדיפות זו אחר זו, אפלו ביום אחד - הרי זה מועד; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: מועד - שהעידו בו שלשה ימים זה אחר זה, ותם - שהחזיר בו שלשה ימים זה אחר זה.

בג לעולם אין נעשה שור מועד עד שיעדוהו בפני בעלים ובפני בית דין, העידוהו בפני בעלים ולא בפני בית דין, בפני בית דין ולא בפני בעלים - אין נעשה שור המועד עד שיעדוהו בפני בעלים ובפני בית דין. העידוהו בפני שנים יום הראשון, בפני שנים יום השני, בפני שנים יום השלישי - הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת. נמצאת כת הראשונה זוממת - הרי יום אחד פטור מלשלם. שניה זוממת - שני ימים פטור מלשלם. שלישית זוממת - הרי שלשתן זוממין. הוא פטור והן חייבין, ועל זה נאמר (דברים יט, יט): "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו".

בד נשברו כדו וצלוחותיו ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן - הרי זה חייב. רבי יהודה פטר, שאין שמירתן עליו. מודה רבי יהודה לחכמים, במניח אכנו וצלוחיתו ברשות הרבים, ובא אחר והזק בהן - שהוא חייב, מפני ששמירתן עליו. ומודים חכמים לרבי יהודה, במניח קנקנים בראש הגג

טרפון היה אומר: על הכל משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה. מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

אז 'שור המזיק ברשות הנזק' כיצד? נגח, נגף, נשך, רבץ, בעט. רבי מאיר אומר: משלם נזק שלם. וחכמים אומרים: על השן ועל הרגל - משלם נזק שלם. על נגיחה, ועל נגיפה, על נשיכה, ועל רביצה, ועל בעיטה, מועד - משלם נזק שלם. ותם - משלם חצי נזק.

מסכת בבא קמא פרק שני

בא תרנגולין שהדסו ¹⁹ את העסה ואת הפרות, או שנקרו ²⁰ - משלמין חצי נזק. העלו עפר על גבי עסה ועל גבי פרות - משלמין חצי נזק. היו מחטטין בחבלו של דלי, נפל ונשבר - משלם נזק שלם. נפל ונשבר ושבר כלי אחר, על הראשון - משלמין נזק שלם, ועל האחרון - משלמין חצי נזק. תרנגולין שירדו לגנה, ושברו את החליפין ²¹, וקטמו את הירק ²² - משלמין נזק שלם. סומכוס אומר: על הקיטום - נזק שלם. ועל השבור - חצי נזק. תרנגול שהיה פורח ממקום למקום והזיק בגופו - משלם נזק שלם. ברוח שבכנפיו - חצי נזק. סומכוס אומר: נזק שלם. הפלג והגדי שנפלו - הרי אלו פטורין. קפצו והזיקו - הרי אלו חייבין. אבל אדם שקפץ, בין מלמעלה בין מלמטה, והזיק - הרי זה חייב. נפל על גבי חברו והזיק, התחתון בעליון

¹⁹ שחפרו בגלגלים.

²⁰ שנקרו בהרטומיהם, את העסה ואת הפרות וטנפום.

²¹ השרשים שנשאריו בקרקע וצמחו בשנית.

²² בשחפרו התרנגולים בארץ בגלגלים בדרךם - העלו עפר על הירק והפסידוהו.

²³ אם אמר העליון לתחתון קבלני - הינו שאמר לו

נטה הצדה והנח לי מקום לקפץ עליו.

²⁴ בני אדם שהיו מכעיסים את הבקר זה על זה.

לנגבן, ונפלו ונשברו, ובא אחר והזיק בהן - שהוא פטור, מפני שאין שמירתן עליו.

ב,ה הניח אבנו ומשאו ברשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן". אמר להם: "אי אפשרי בהן" - כל הקדם בהן זכה. ואם בא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. נפלה כתלו לרשות הרבים, אמרו לו: "פנה אותן". ואמר: "אי אפשרי בהן" - כל הקדם בהן זכה בהן. ואם בא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. המפריח גדרו בקוצין ובצורות לרשות הרבים, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה פטור. נפלו, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. בנאן כדרך - פטור עד שיתנו לו זמן. נתנו לו ונפלו בתוך זמן - פטור. לאחר זמן - הרי זה חייב. וכמה הוא זמן? אין פחות משלשים יום.

ב,ו המצינע קוצים וזכוכית בתוך כתלו של חברו, ובא בעל הכתל וסתר, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. חסידים הראשונים היו מוציאים אותו לתוך שדות עצמן, ומעמיקין להן שלשה טפחים, כדי שלא תעלם המחרשה. היה בא בקפה של תבן, ובא חבילה של קוצים ברשות הרבים, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. רבי יהודה פוטר, שלא נתנו ערי ישראל אלא לכהן. ²⁵ כגון אלו הפותחין ביביהן מערותיהן ברשות הרבים בימות החמה - שאין להן רשות, בימות הגשמים אף על פי שיש להן רשות, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. המוציא תבנו וקשו לרשות הרבים לזבלים, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חייב. וכל הקדם בהן - זכה. החופר את הגלל לזכות בה ברשות הרבים, ובא אחר והזיק בה - הרי זה חייב, ואסורה משום גזל. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל המקלקלין ברשות הרבים מתירין משום גזל.

ב,ז קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל,

הראשון - משלם לשני, והשני - לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כלם - הראשון משלם על ידי כלן. וחייבין על נזקי אדם, ופטורין על נזקי כלים. לפיכך אם הזהירו זה את זה - הרי אלו פטורין.

חמרין שהיו מהלכין זה אחר זה, נתקל הראשון ונפל, בא חברו ונתקל בו ונפל, ובא חברו ונתקל בו, ונפל, אפלו מאה - כלן פטורין. הראשון - משלם לשני, והשני - לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו כלם - הראשון משלם על ידי כלם, שחייב על נזקי אדם ופטור על נזקי בהמה, לפיכך אם הזיקו זה את זה - כלן פטורין.

שור שדחף את חברו וחברו את חברו - הראשון משלם לשני, והשני לשלישי. ואם מחמת הראשון נפלו - הראשון משלם על ידי כלם, ואפלו הן מאה - כלן פטורין.

ב,ח חמשה שישבו על גבי ספסל ונשבר - כלן חייבין לשלם. ואם מחמת האחרון נשבר - האחרון משלם על ידי כלם. חמורין שרגליו של אחד מהן רעות - אין רשאים לעבור עליו. נפל - רשאים לעבור עליו. היה אחד מהן טעון, ואחד מהן רכוב - מעבירין את הטעון מפני הרכוב. אחד טעון ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הטעון. אחד רכוב ואחד ריקן - מעבירין את הריקן מפני הרכוב. היו שניהם טעונין, שניהן רכובין, שניהן ריקנין - עושין פשרה ביניהן. וכן שתי ספינות שהיו באות זו כנגד זו, אחת פרוקה ואחת טעונה - מעבירין את הפרוקה מפני הטעונה. שתיהן פרוקות ושתיהן טעונות - עושות פשרה ביניהן.

ב,ט שנים שהיו מהלכין ברשות הרבים, אחד רץ ואחד מהלך, שניהן רצין, שניהן מהלכין, שניהם ממשימין, והזיקו זה את זה - שניהן פטורין, שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך. איסי הבבלי אומר: הרץ - חייב מפני ששנה. ומודה איסי הבבלי, שאם היה ערב שבת עם חשכה - פטור.

²⁵ מילתא באנפוי נפשה היא.

עקיבה אומר: אף התם שחבל באדם - משלם במותר נזק שלם, שנאמר (שמות כא, לא): "כמשפט הזה יעשה לו", יכול ישלם מן העליה? תלמוד לומר "יעשה" - מגופו הוא משלם, ואין משלם מן העליה.

גב, שור שנה מנה שנגח שור שנה מאתים, ואין הנבלה יפה כלום - נוטל את שורו. מת או הכחיש - אין לו אלא שור. שור שנה מאתים שנגח שור שנה מאתים והנבלה יפה חמשים זוז - זה נוטל חצי החי וחצי המת, וזה נוטל החצי החי וחצי המת, שנאמר (שמות כא, לה): "ומכרו את השור החי וחצו את כספו וגם את המת יחצו"; דברי רבי יהודה. אמר לו רבי מאיר: לא בזה דברה תורה! אלא בזמן שאין הנבלה יפה כלום. הא מה תלמוד לומר "וגם את המת יחצו"? - יחצו דמי מיתה ביניהם.

גג, יש חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו, ופטור על נזקי עצמו ועל נזקי שורו. כיצד חיב על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הזיק ברשות היחיד - חיב. שורו וחמורו - חיבים. הזיק במתכונן - חיב. שורו וחמורו - חיבים. הדליק גדישו של חבירו ביום הכפורים - חיב. שורו וחמורו - חיבין. כיצד פטור מלשלם על נזקי עצמו ועל נזקי שורו וחמורו? הזיק ברשות הרבים, בדרך הלוכו - פטור. שורו וחמורו - פטורין. המית בלא מתכונן - פטור. שורו וחמורו - פטורין. חבל בהקדש בגר ועבד משחרר - פטור. שורו וחמורו - פטורין, ופטור על נזקי עבדו ואמתו.

גד, כיצד משלם במותר חצי נזק? שור שנה מנה שנגח שור שנה מאתים, הכחישו חמשים זוז, חזר האחרון הכחישו, שלשה של זבב - האחרון משלם לראשון חצי דינר זבב. שור שנה מאתים שנגח שור שנה מאתים, וחבל בו חמשים זוז, חזר האחרון והכחישו, השביח הנזק, היה יפה ארבע מאות זוז, שאלמלא לא הזיקו היה

בי מסקלין דרך רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: כשם שאין לו רשות לקלקל - כך לא יסקל. אם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקומות הטרישים. והמסקל נוטל אבן מן האמצע ונותן לצדדים. ואם בא אחר והזיק בהן - הרי זה חיב. אף על פי שאמרו²⁶, הרי הוא כמסקל מלפני בהמה ונותן לפני אדם, מלפני הרואים ונותן לפני הסומין, שדרך בהמה להלך באמצע, ובני אדם מצדדין. דרך הרואין להלך באמצע, והסומין מן הצדדים. המסקל נוטל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, ובא אחר והזיק בהן - הרי זה חיב, אף על פי שאמרו 'הרי הוא כמסקל מתוך שאינו שלו ונותן לתוך שלו'.

מעשה באחד שהיה מסקל מתוך שדהו ונותן לרשות הרבים, היה חסיד אחד רודפו, אמר לו: מפני מה אתה מסקל מתוך שאינו שלך, ונותן לתוך שלך? שחק עליו. לאחר זמן, נצטרף אותו האיש ומכר את שדהו, והיה מהלך באותו מקום, ונתקל. אמר: לא לחנם אמר לי אותו חסיד: 'הרי את מסקל מתוך שאינו שלך ונותן לתוך שלך'.

מסכת בבא קמא פרק שלישי

גא, שור שהזיק, שהיה מועד בקרנו, ותם בשנו. וחבל בזה וכו'. תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - משלם נזק שלם מן העליה. אין שם עליה, תם - משלם חצי נזק מגופו. מועד - יוציא ויבקש לעליה. כלל אמרו בנזקין: הרג את שורו וקרע את כסותו, וקוצץ נטיעותיו, לא יאמר: "טול את הנבלה ותן לי את הפרה", "טול את הקרעים ותן לי את הטלית", "טול את הקצצין ותן לי את הנטיעות", אלא שמין אותן כמה הן יפין עד שלא הזקו, וכמה הן יפין משהזקו, לפיכך הן משלמין. רבי

²⁶ הינו "הואיל ואמרו", בין שאמרו בו, הרי הוא חיב בתשלומים.

ואם בידוע שהן המיתוס - הרי אלו משלמין, בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. ואם בידוע שהשחורים המיתו את הלבנים, והיו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן, ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם, ולקטן מן המועד. והנזקין משמנין ביניהם - זה נוטל לפי שלו, וזה נוטל לפי שלו.

היו המזיקין של שנים, והנזקין של אחד, אף על פי שבידוע שהשחורים המיתו את הלבנים - הרי אלו פטורין, שזה אומר לו: "שלף המית". וזה אומר: "שלף המית". אם בידוע ששנים המיתו את השנים, היו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם ולקטן מן המועד, והמזיקין משמנין ביניהם, זה נותן לפי שלו, וזה נותן לפי שלו.

היו המזיקין של שנים והנזקים של שנים, אף על פי שידוע שהשחורים המיתו את הלבנים - הרי אלו פטורים, שזה אומר: "שלף המית". וזה אומר לו: "שלף המית", ואם בידוע שהשנים המיתו את השנים, בזמן שכלן באין לבית דין - פטורין, אין כלן באין לבית דין - חייבין. שנים שזרקו שני אבנים, ושברו שתי חביות, אחת של יין ואחת של שמן, זה אומר: "את של יין". וזה אומר: "את של שמן" - משלמין את של יין. אחת מלאה ואחת ריקנית, זה אומר: "את הרקנית". וזה אומר: "את המלאה" - משלמין את הרקנית. שברו את החביות, זה אומר: "אתה שכרתה!" וזה אומר: "אתה שכרתה!" - שניהן פטורין.

יפה שמנה מאות זוז, עד שלא עמד בבית דין. השביח המזיק, אם עד שלא עמד בדין השביח - אין לו אלא כשעת נזקו. הכחיש - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. אם משעמד בבית דין השביח - אין לו אלא כשעת עמידתו בבית דין. הרג שורו של חברו, הוקרה בהמתו או שהוזלה, הדליק גדיש של חברו והוקרה תבואה, או שהוזלה, בין משעמד בבית דין ובין עד שלא עמד בבית דין - אין לו אלא כשעת נזקו.

ג,ה שור שהיה רודף אחר חברו, והפך הנרדף וחבל בו, או שתכלו בו אחרים - הרי אלו פטורין. הזק הרודף בנרדף - פטור. נרדף ברודף - חייב. שור שעלה על גבי חברו, וכא בעל התחתון ושםטו, או ששםט את עצמו, ונפל ומת - פטור. דחאו ונפל ומת - חייב.

ג,ו שור שהיה רועה, ויצא שור אחר אחריו, נמצא הרועה זה שמת, אפלו זה מנוגח וזה מועד לנגיחה, זה מנושף וזה מועד לנשיכה - פטור. רבי אחא אומר: גמל שהיה אחר בין הגמלים, ונמצא שם גמל מת - חייב, בידוע שזה המיתו. יצאו שני שורים אחרים, ספק שהן המיתוהו, ספק ממקום אחר מת - הרי אלו פטורין. אם בידוע שהן המיתוהו - הרי אלו משלמין בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. שני שורים שהיו רועים, ויצאו שני שורים אחריהם, נמצאו הרועים הללו מתים, ספק שהם המיתוהו, ספק ממקום אחר מתו - הרי אלו פטורין. ואם בידוע שהם המיתוהו - הרי אלו משלמין, בקטן ולא בגדול, בתם ולא במועד. ואם בידוע שהשחורין המיתו את הלבנים, והיו שם אחד גדול ואחד קטן, אחד תם ואחד מועד - הרי אלו משלמין לגדול ולקטן, לגדול מן הקטן, ולקטן מן הגדול, לגדול מן התם ולקטן מן המועד. היו הנזקין של שנים, והמזיקין של אחד, ספק שהן המיתוהו, ספק ממקום אחר מתו - הרי אלו פטורין.

מב לעומר		עלות השחר..... 4:18	נץ החמה..... 5:31	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:11	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:28	שקיעה..... 8:15
מג לעומר		עלות השחר..... 4:18	נץ החמה..... 5:31	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:11	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:29	שקיעה..... 8:16
יום כפור קטן, מד לעומר		עלות השחר..... 4:17	נץ החמה..... 5:30	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:11	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:30	שקיעה..... 8:17
ראש חודש סיון, מה לעומר		עלות השחר..... 4:17	נץ החמה..... 5:30	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:11	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:30	שקיעה..... 8:17
מו לעומר		עלות השחר..... 4:16	נץ החמה..... 5:29	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:11	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:31	שקיעה..... 8:18
מז לעומר, שלשת ימי הגבלה		עלות השחר..... 4:16	נץ החמה..... 5:29	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:34	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:10	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:32	שקיעה..... 8:19
במדבר, מז לעומר, פרק ו		עלות השחר..... 4:15	נץ החמה..... 5:28	סו"ז קר"ש - מג"א... 8:34	סו"ז קר"ש - גר"א..... 9:10	סו"ז תפלה - מג"א... 10:01	סו"ז תפלה - גר"א... 10:25	צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:33	שקיעה..... 8:20

ווען דו וועסט מחזק זיין א מענטש צו דינען דעם דעם אייבערשטן, וועט ער
דיר ליב האבן.
(ספר המדות אות אהבה סימן ז')